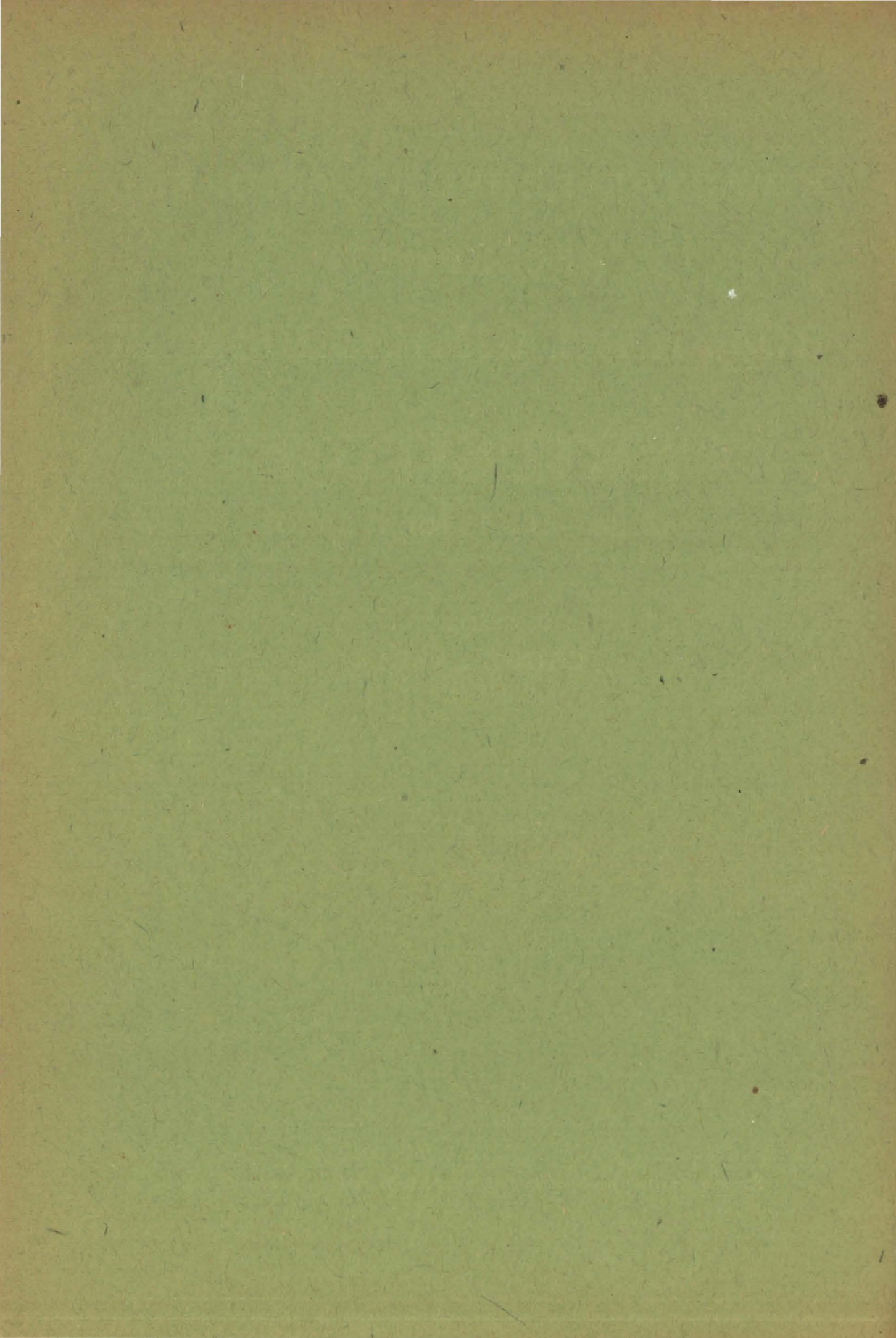

A MAGYAR KEGYES-TANÍTÓREND
KECSKEMÉTI
RÓM. KATH. GIMNÁZIUMÁNAK
ÉRTESÍTŐJE

AZ 1929—1930. ISKOLAI ÉVRŐL.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA :
CSÓSZ LÁSZLÓ
IGAZGATÓ.

A MAGYAR KEGYES-TANÍTÓREND
KECSKEMÉTI
RÓM. KATH. GIMNÁZIUMÁNAK
ÉRTESÍTŐJE

AZ 1929 — 1930. ISKOLAI ÉVRŐL.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA:
CSÓSZ LÁSZLÓ
IGAZGATÓ.

Nyomatott a Hungária-Nyomda és Lapkiadó R.-Társaságnál Kecskemét, 1930.

Szent Imre herceg.

Ha majd a jövő történetírása a háború utáni emberöltő történetének jellegzetes, más korokétól elütő vonásai után nyomoz, bizonyára nem mulasztja majd el kellőképen kiemelni napjaink sajátos jubiláló kedvét. Mert a mai embernek valósággal szenvedélye a jubileumok és centenáriumi ülése. A történeti, közéleti, írói és művészi nagyságok évfordulói olyan gazdag bőségben köszöntenek reánk, hogy mire az egyiknek ígérete alól ki tudjuk vonni magunkat, már a másiknak varázsa tartja rabul lelkünket. Ez a sűrű visszatekintgetés a múltba kétségtelenül az öregedésnek és a dekadenciának a jele. Mert hanyatló, hítét és magabizását veszített koroknak szokása, hogy fáradt vándor módjára a már megtett ut méregeléséből és az emlékein való elmerengésből próbálnak erőt meríteni a még hátralevő szakasz feloromló nehézségeinek leküzdéséhez.

De van a mai jubileum- és centenáriumláznak más, mélyebb és emberibb vonatkozása is. Figyelmesebb szemlélőnek ugyanis lehetetlen azonnal ki nem éreznie belőle a bálványaikból kiábrándult tömegek ösztönyszerű tiltakozását az utolsó félszázad materializmusának, kollektivizmusának és radikális demokratizmusának lapos világszemlélete ellen, mely mint a közéletből, a történelemből is ki akarja rekeszteni az egyes embert, az egyént és a korszaknyitó nagy egyéniségek, a hősök és szentek történelemalakító és irányító szerepét a névtelen és öntudatlan sokaságra akarja áthárítani. Ennyiben a végehosszát nem érő jubilálás reakció a közelmúlt történetiszemléletével szemben. Lényegében nem más ez, mint a Carlyle-i értelemben vett hőskultusz renaissance-ja, a nagyság utáni sóvárogásnak, mely valamilyen formában mindig ott lappang a lélek mélyén, öntudatra eszmélése.

És el kell ismernünk, hogy ez az új virágzását élő hőskultusz sokkal több egyszerű divatnál vagy merő világnézeti tapogatózásnál. Sokszor színpadias, sokszor talán izléstelen megnyilatkozásaiban valóságos és mélyen átértett lelki szükségletek jutnak kifejezésre. Mert a mai emberről sok hibája mellett egyet el kell ismernünk: őszintén sóvárogja a nagyságot, nyilatkozzék az bármilyen formában. De ez nem is lehet másként.

Hiszen saját életének tragikus megpróbáltatásaiból bőséges alkalma volt megtanulni, milyen nagy szerencsétlenség az igazi nagyság, a heroizmus hiánya, milyen végzetes baj az alkotó lángelméknek kontár mesteremberekkel való helyettesítése. Bárhová veti tekintetét, az alkotó zseni bélyege helyett mindenütt csak a tömegigények kielégítésére szánt olcsó gyári munka jegyét látja maga körül. Érthető tehát, hogy minél kevésbé találja saját mindennapi környezetében az igazi nagyságot, annál mohóbb vágyódással függeszti tekintetét a letűnt korok szellemi, erkölcsi és vallási harcaira és annál buzgóbb odaadással idézi szellemüket, hogy feleletet kapjon tőlük saját életének izzó problémáira.

Az általános jubileum- és centenáriumláz tehát, ha lényegében a dekadencia tünete is, alapjában nagyon tiszteletreméltó és mélyen emberi motívumokból fakad. Főforrása lényünk nemesebb részének örök nosztalgiaja az igazság, jóság és szépség elpusztíthatatlan háromsága után, melyet a sivár jelenből kiemelkedve emberi és nemzeti multunk legragyogóbb képviselőinek konkrét megszemélyesítésében óhajtunk szemlélni. Ugy érezzük, hogy minden lélekkel átélt jubileum felfrissülés, valóságos ujjászületés számunkra; utána nemcsak külön embereknek, hanem egyben készségesebb harcosoknak is érezzük magunkat: a hétköznapi munkában elernyedett idegeink és izmaink készségesebben feszülnek az eszményekért vívott csatákra.

Természetes azonban, hogy ilyen lélekujtató, lélekfrissítő hatást csak az igazi nagyságokkal való önkéntes lelki kapcsolódás tud előidézni. A felülről elrendelt és hivatalos apparátussal megrendezett jubileumok nyomán nem kelnek mélyebben szántó lélekmegmozdulások. Spontaneitás és lélekrezonancia nélkül tartott jubileumok olyanok, mint a lepréselt virágok: minden megvan bennük, csak éppen az hiányzik belőlük, ami a virágnak a lelke: az illat és a színek utólérhetetlen csillogása.

Hogyan állunk e tekintetben a Szent Imre-jubileummal? A keretek túlságos széthúzása révén nem fenyeget-e bennünket a bensőségesnek szánt ünnep bürokratizálásának veszedelme? Az organizáció és a propaganda szokatlanul nagy méretei miatt nem kell-e féltenuünk a centenárium tulajdonképeni célját és lényegét. Sőt mélyebbre nyúlhatunk kérdéseinkkel. Nevezetesen kérdezhetjük, alkalmas cégér-e Szent Imre neve és egyénisége, hogy odaálljunk vele a kulturvilág elé és bizonyosságot tegyünk a keresztény nyugattal való örök és felbonthatatlan lelki egybeforrásunkról? Huszonnegy évre terjedő rövid életében találunk-e elegendő számban föl-emelő mozzanatokot és indításokat, melyek befelé tartalmat, kifelé pedig méltó díszet kölcsönöznek a világraszólónak tervezett centenáriumi ünnepségnek? Mert ezen fordul minden. Ha mi magunk és mások előtt nem tudjuk méltóképen megokolni, szolid és helytálló érvekkel alátámasztani ünneplésünket, akkor az egész Szent Imre-jubileum nem több idegenfor-

galmi trükknél, mely talán alkalmas lehet néhány ezer idegen idecsalogatására, de semmiesetre sem alkalmas több bensőség és mélység után esengő lelki igényeink kielégítésére, még kevésbbé önbecsülésünk fokozására.

De szerencsére nem így áll a dolog. A liliomos herceg rövid élete és napsugaras egyénisége olyan megkapóan gazdag lélekiemelő motivumokban és indításokban, hogy méltán hívhatjuk föl rája az eszmények iránt még teljesen el nem tompult embermilliók figyelmét.

A szóba jöhető motivumok közül elsőknek a történelmi szempontot említjük. Tudnunk kell ugyanis, hogy Imre hercegnek nagy és jelentős szerepe volt nemzetünknek lélek szerint való krisztianizálásában. — Természetesen nem abban az értelemben, mintha hírhirdető módjára föl és alá járta volna az országot és élő szóval hirdette volna az evangéliumot. De erre nem is volt szüksége. Hiszen tudjuk, hogy vannak néma apostolok is, akik szépen és meggyőzően csengő szavak helyett inkább életök berendezésével és cselekedeteikkel szolgálják az igehirdetés és lélekiemelés szent ügyét. Ennek a némaságában is ellenállhatatlan erejű apostolkodásnak megkapó leírását találjuk felejthetetlen Gárdonyi Gézának klasszikus szépségű történelmi regényében, az *Isten rabja-ban*. A regény befejező részében a kevéssel előbb elhalt Margit szoror megjelenik Janesi fráternek, aki semmiképen sem tudja megérteni a kolostorban folytatott szigorú önsanyargatását és fölfedi előtte életének rejtett értelmét. „Jó fráter, — kezdi beszédét — mért homályos néked az én szenvedésem? Nem láttad-e mily romlottságban él ez a nemzet? Mily állatiságba süllyedtek a dús főnemesek is? Nem láttad-e, mennyien jöttek a cifra, kevély és elhízott asszonyok a Szigetre ékszerekkel terheltén, mint a Máriátlan zsidóasszonyok. Jöttek, jöttek-jöttek, jártak az én meglátogatásomra. Nem láttad-e, hogy megindulnak az én alázatosságomon, az én szegénységemen, az én ájtatosságomon? És nem láttad-e, mint hozzák el az ország minden részéből gögös leányaikat, hogy az én példámra Isten felé nézzen legalább egy tagja a családnak?

Nem láttad-e, hogy azok a leányok hogyan forgatták még a klastromban is szülőik rangját, vagyonát, pompáját az elméjükben? s hogyan indult meg a lelkök a királyleány alázatosságának és ájtatosságának példáján?

Nem láttad-e, hogyan terjedt az ér imádságos, szent életének híre szét az országban? Hogyan ejtette gondolkodóba az állati tobzódásokhoz szokott szíveket? Hogyan ismerték meg kicsinységüket az én alázatos nagyságom láttára? hogyan ismerték meg szívök keménységét, mikor azt látták, hogy én a legszegényebb betegen is magam töredelmével könyörülök? Hogyan néztek azután a földi kincsekre, mikor látták, hogy én rongyokat öltök fel és mennyei kincsekre szegzem a szememet? Hát nem láttad, hogyan fordult a testi világban élők lelke a lelki világ felé?*

Hát ime Szent Imrének is ez volt a történeti hivatása a maga korában : a keményszívű, földszagú és szárnyalni nehezen tudó magyarság előtt neki kellett fölragyogtatnia a magasabb rendű természetfölötti élet szépségét; messze világító fáklyaként nemzete elé kellett magasodnia, hogy a többre vágyó lelkeknek legyen kihez igazodniok. Eleven illusztrációul kellett szolgálnia az igehirdető papok és szerzetesek prédikációjához, hogy a lomha értelmű tömegek az ő kézzelfogható példájából értsék meg az elvont tanításokat és gerjedjenek követésökre. Mert hiába a szó, ha nem jár nyomában tett, hiába az ige, ha nem nyomatékozza életeleven példa. A „véreskezű“ Géza keménysége és Szent István hajthatatlan szigorúsága elegendő volt a magyar kereszténység külső kereteinek kijelölésére és beágyazására, de nem volt elegendő a szívek gyökeres átformálására. Mert a pogány erkölcsök hasonlíthatatlanul szívósabb életűek voltak, mint a pogány hitelvek. Uralmuk még jóformán érintetlenül állott, mikor a pogány vallás már végső vonaglásait élte. A szent hithirdetők, a Szent Wollfgangok, Szent Adalbertek, Szent Asztrikok s Anasztázok és a szent remeték, a Szent Güntherek, Szent Andrások és Benedekek vezeklése és kemény önsanyargatása tehetetlen volt velök szemben. A keményfejú és konok magyarok egy vállvonással elintézték a dolgot. „Eh, ez csak olyan papos túlzás, melyet a magyar ember természete nem bir meg“. Ezért, bár szívesen hallgatták a hithirdetők beszédjét, példájok követésére nem igen buzdultak.

Mikor azonban híre kelt, hogy Imre herceg, a nagyhatalmú István király egyetlen fia és majdan örököse olti fent az esztergomi várban úgy él, mint egy hittérítő barát; ciliciumot hord, böjttel és vezekléssel sanyargatja magát és még éjtszaka is szent zsolozsmákat zengedez, akkor sok megkérgesedett szívű magyar is gondolkodóba esett és megdöbbenve mondotta magában: „Talán mégis csak igazuk lesz az idegen barátoknak, kik lépten-nyomon azt hirdetik, hogy nem elég csak keresztény módon hinni, hanem keresztény módon is kell élni. Ime, itt van ez a fiatal, rózsásarcú herceg: ez gazdagabb, hatalmasabb és törzsökösebben magyar bármelyikünknel és lám mégis gyökeresen elfojt magában minden pogány érzés- és gondolatmegmozdulást és még atyjauránál is szigorúbban követi az idegen papok által sürgetett életelveket. Valóságos szent; lénye csak úgy sugárzik a jóságtól és kegyességtől. És a mellett egész ember és ízig-vérig magyar. Talán mégis csak az ő kereszténysége lesz az igazi kereszténység s nem az én öszvér hitem“.

És az eldobott kő nyomán támadt hullámvás egyre szélesebb gyűrűket vetett. A királyi példa egyformán megtalálta útját az előkelők házaiba és a szegények viskóiba s egyformán beszéltetett magáról a Tisza árterületének füzesei alatt, a Bakony rengetegeiben és a Balaton halászbokrai között. A királyi aszkéta életszentségének híre jóillatú kenet módjára terjedt tovább és tovább s ahova eljutott, felgyúltak tőle a szemek, kitüzesedtek az arcok

és szent eltökélésre gerjedtek a szívek. Imre herceg fokokint oiybá lett, mint a tartóra helyezett gyertya, mely bevilágítja az egész szobát s mint az evangéliumi só, mely által meg általjárja az egész talajt. Példája nyomán mindenütt szebbnél-szebb erényvirágok hajtottak ki és borultak teljes virágzásba. Ime így vált ő tudtán kívül a magyarság teljes krisztianizálásának tevékeny apostolává és a keresztény erkölcsökbe való begyökerezésének egyik leghatékonyabb demiurgoszává. Rövid huszonnégy éves életének látszólagos inaktivitásával mindenesetre mélyebben szántott a nemzeti lélek történetében, mintha ma ugyanannyi éves uralkodás fényes külső sikerei öriznék emlékét.

De Szent Imre alakja mást is mond nekünk. Nevezetesen kézzelfoghatóan mutatja azt a fölemelő nagy lényt, hogy a magyar nemzet mindjárt megtérésekor a legtisztább és legeszményibb formájában fogadta el a kereszténységet. Mert kevéssel azelőtt, hogy a magyarság megtérése megindult, nyugaton biztató tavaszi légáramlat kelt, mely új rügyeket, új bimbókat fakasztott s idővel új gyümölcsöket érlelt az egyháznak immár ezeréves fáján. Ennek az új tavasznak nevét Cluny-nek hívták. A clunyi mozgalom és a clunyi szellem nem kisebb célt tűzött maga elé, mint a kereszténységnek eredeti szépségében és pompájában való felragyogtatását. Munkája lassan indult és eredetileg szűk keretek közt mozgott, de az évtizedek múlásával egyre terebélyesebbé duzzadt s fokokint áthatott az egész nyugati kereszténységre. Legteljesebb virágbaborulásának idejét épen az ezredik év táján, tehát Szent István és Szent Imre életében élte, mikor a chiliazmus a közeledő világvég bús sejtelmével árnyékolta be a lelkeket s ennek megfelelően a magábaszállás s a kemény önmegtagadás és lemondás heroizmusával telítette a nyugati keresztény világot. A keresztény aszkézis eddig nem sejtett szépségű virágokban bontakozott ki. A szent helyekre vezető utak bünbánó zarándokokkal, a kolostorok önként lemondó királyfiakkal és királyleánnyokkal népesedtek be.

A kereszténységnek ez a diadalmas szépségű tavasza jutott el hozzánk mindjárt a keresztény vallásra térésünk kezdetén. Hiszen már Szent István is a clunyi szellemnek volt diadalmas megtestesítője és hordozója. Még teljesebb mértékben az volt Szent Imre, aki nevelője, Szent Gellért révén a legeredetibb és legtisztább forrásból szívta magába a bensőséges aszkézis inspirációit. Pedig ő nem készült kolostorba, melynek atmoszférája és indításai szinte természetszerűleg az életszentség és az önmegtagadás irányába terelik a lelket, hanem megmaradt a világban; állandóan ott élt a királyi udvarban, melynek légköre még akkor sem alkalmas rá, hogy az életszentség ihletét és vágyát keltse, ha mindjárt szent király és szent királyné állanak az élén. És ő az udvari élet körében is szent tudott maradni és az ifjúság olyan ragyogóan szép eszményképévé tudott finomulni, mint a világ csábításai elől fiatalon kolostorba menekedett Szent Alajos, Berchmans

Szent János vagy Kosztka Szent Szaniszló És épen ezzel a világban maradó aszkézisével lett ő a mi legnagyobb dicsőségünk. Mert jogos önérettel mutathatunk rá, hogy ime a zsenge magyar kereszténység mindjárt élete hajnalán teljes szépségében ki tudta magából termelni azt a fönséges élet-eszményt, melyet nálánál sokkal idősebb egyházak csak századokkal később tudtak valóra váltani.

De a Szent Imre-centenárium nemcsak nemzeti szempontból jelentős esemény. Hiszen a lilimos herceg alakja más okból is nagyon közel áll szívünkhöz. Arcába tekintve kétszeresen érezzük a szent ambrusi szó tette készlető igazságát: *Sanctorum vita caeteris norma vivendi est.* Az a sem johbra, sem balra nem tekintő határozottság ugyanis, mellyel nyilegyenesen tör célja felé, az az elszántság és vasakarát, mellyel lebírja a test lázadó vágyait s kialakítja magában a jobb és tökéletesebb ember képét s az a rendíthetetlen szilárdság, mellyel a rája háramló feladatok betöltésén dolgozik, kimeríthetetlen energiaforrást jelent minden későbbi nemzedék számára. Más szóval Szent Imre nemcsak nemzeti érték, hanem egyben eszménykép, ideál is. Eszményképe elsősorban az ifjúságnak.

Persze a mai ember nem igen tud mit kezdeni az ilyen eszményképpel. Mert az ő fonák gondolkodásában és merőben e világhoz horgadó célkitűzéseiben az ételszentség és aszketizmus, mely ciliciummal, önmehtagadással és lemondással van terhelve, a testi és szellemi kisebbértékűségnek kétségtelen jele. Mikor tehát azt hallja, hogy Szent Imre ilyen meg olyan aszkézisnek vetette magát alá, hajlandó mindjárt azt gondolni, hogy az első magyar királyi herceg bizonyára testileg és lelkileg degenerált, alsóbbrendű és nem e világra való ember volt. Pedig a történelem mást mond. Ami kevés pozitív adat reánk maradt, mind amellet szól, hogy Imre herceg testileg és szellemileg teljesen egészséges, fejlett és életképes ifjú volt.

Hogy testileg normális fejlődésű és szép alkotású ifjú volt, arra nézve elegendő arra a köztudomású tényre hivatkoznunk, hogy a herceg kedvvel üzte a középkor legdaliásabb foglalkozását, a vadászatot. Ebbeli kedvteléséről két, egymástól teljesen független forrás is megemlékezik. Az egyik elmondja, hogy amikor Lengyelországban időzött, apósával, II. Meskó lengyel királlyal egyetemben többek közt Lysagorára is ellátogatott és itt szarvasvadászattal töltötte idejét. A másiktól, a német hildesheimi krónikából pedig megtudjuk, hogy a szent egy véletlen vadászszerencsétlenségnek, egy súlyosan megebesített vadkan harapásának esett áldozatul. Ez a két adat untig elegendő a testi elmaradottság vádjának elosztására. Hiszen a középkori vadászat annyi ügyességet és fizikai erőt tételezett fel, amennyi csak teljesen ép és edzett szervezettől tellett ki.

Arra nézve pedig, hogy Szent Imre szellemi tekintetben is teljes mértékben korának színvonalán állott, ismét kétségtelen hitelű történeti adatok állnak rendelkezésünkre. A legendákból és egyéb forrásokból tudjuk

ugyanis, hogy mestere, Szent Gellért, tökéletesen bevezette őt az u. n. *szabad művészetek* alsó tagozatába, vagyis jól megtanította a középkori tudományosság nyelvére, a latin nyelvre s a szükséges retorikai és filozófiai ismeretekre. Sőt ezenkívül a felső tagozat egyik-másik tárgyába, így nevezetesen a zenébe is bevezette őt. Ezt onnét tudjuk, mivel a szentnek a legenda szerint a zsoltárok éneklése volt a legkedvesebb foglalkozása.

De mindezeknél többet mond nekünk az a tény, hogy Szent István, a magyar állami élet célkitűzője és a magyar történelemnek mindinkább legnagyobb hőroza és legtermékenyebb politikai lángelméje, utódjának szánta fiát. Kedvvel és szeretettel készítette elő őt az uralkodásra, állandóan figyelemmel kísérte fejlődését, sőt külön könyvet írt számára, melyben eléje tárja az uralkodás tíz parancsolatát. Azt is tudjuk, hogy élete vége felé azzal a tervvel foglalkozott, hogy lemond fia javára a trónról. És a magyar urak, az új állami és társadalmi rend oszlopai nemcsak hogy nem ellenezték, hanem készséges örömmel hozzájárultak ebbeli tervéhez. Tehát ők is olyanak ismerték és olyanak tartották Szent Imre herceget, mint aki minden tekintetben méltó folytatója lesz az atyja által megkezdett nagy műnek.

Teljes félreismerése tehát a helyzetnek, ha valaki azt gondolja, hogy Szent Imre csak azért szerette és kereste a papok és barátok társaságát, mert érezte, hogy nem e világra való s viszont csak azért került a vele egykorú lovagok társaságát, mert azok világát idegennek érezte a maga világától. Erről szó sem lehet. Ellenkezőleg minden okunk és jogunk megvan hozzá, hogy a szent herceget minden tekintetben jól fejlett, uralkodásra termett és uralkodásra hivatott ifjúnak képzeljük. Amikor tehát mint eszményt állítjuk őt a magyar ifjúság elé, nemcsak a szentet magasztaljuk benne és nemcsak a szentnek erényeit emeljük ki életéből, hanem mindazokat a szép emberi vonásokat is, melyek kilencszáz esztendő távolán át is gyöngítetlen fénnel sugároznak felénk. Benne foglaltatik e szép erények komolybavétele, a szellemi munka megbecsülése, a hivatásra való rendszeres és lelkiismeretes előkészülés, az irgalmas felebaráti szeretet, szóval minden, de minden, ami egy hivatása magaslatán álló keresztény ifjúnak díszé és értéke legyen.

Az említetteken kívül még egy szempontot kell kiemelnünk, mint amelyik különös aktualitást kölcsönöz a Szent Imre-jubileumnak. Újabb időben ugyanis nálunk is, de egyebütt is nagyon sokat beszélnek a családi élet válságáról. Társadalombölcselek, politikusok és publiciszták mélyreható fejtegetésekben mutatnak rá, hogy a családi élet keretei szétesőben vannak, hogy a családi élet bensősége és melegsége, mely annyi évezreden át összehozta és összetartotta az emberek millióit, kihamvadóban van, sőt hogy a családi életet egyenesen a megsemmisülés veszedelme fenyegeti. A tünetek felsorolása után igyekeznek világosságot deríteni azokra a gazdasági, társa-

dalmi és kulturális tényezőkre is, melyekben a legmélyebb gyökerét sejtik. Megállapításaikban kétségkívül sok az igazság, de csak féligazság. Mert épen Szent Imrének és szüleinek viszonya meggyőzően mutatja, hogy a családi élet bomlásának okait sokkal inkább az erkölcsi alapok megrendülésében s a vallásos bensőség és melegség megtompulásában, megfakulásában, semmint az említett külsőséges tényezőkben kell keresnünk. Hiszen Szent Istvánnak, Boldog Gizellának és Szent Imrének tiszteletreméltó háromsága gyökerében szentelte meg a magyar családi életet és örök időkre példát adott rája, hogy a családok összetartó ereje nem szociológiai, nem gazdasági és nem tudom milyen természetű kötelékekben, hanem mindenekfölött a szívek és lelkek harmóniájában s az életnek magasabb, természetfölötti, metafizikai célok felé irányításában rejlik.

Amikor tehát a családi élet pusztulásán búsulunk, nagyon kapóra jön a Szent Imre-centenárium, hogy ráirányítsuk az emberek figyelmét az egyellen lehetséges orvosszerre: az elhagyott keresztény alapokra való gyökeres visszahelyezkedésre. Ha nem akarjuk, hogy a magyar család egészen széthulljon, kövessük az első magyar szent családnak, Szent István családjának a példáját; szülők és gyermekek szegődjenek nyomdokába s kövessék példáját egymáshoz és az éghez való viszonyuk megszabásában egyaránt.

Hát ime, ezek a főbb szempontok, melyek indokoltá, sőt szükségessé teszik a Szent Imre-centenárium megülését. Szükségessé teszik, hogy mi, magyar katolikusok összejyjünk és a liliomos herceg ragyogó egyéniségének jegyében ráeszméljünk multunk nagy értékeire és fölemelő tanulságaira s megragadjuk és jelenünkre alkalmazzuk ezeket a felénk sugárzó tanulságokat. De szükséges és indokolt a centenárium azért is, hogy eszményképet, ideált állítsunk magunknak és a nyomunkba szegődő ifjabb nemzedékek elé, hogy a mostani születeső, széthulló életben, mely ezer felé osztja a figyelmet, legyen egy szilárd központ, mely összefogja a jobb és nemesebb célokra törő lelkeket. Szent Imre napsugaras alakja minden tekintetben alkalmas rá, hogy a mai nehéz időkben felemeljen és önérzetre hangoljon bennünket s egyúttal nagy és szent eltökéléseket ébresszen lelkünkben.

Ennek a hatásnak felidézéséhez azonban szükséges, hogy szívvel és lélekkel vegyünk részt a jubileumon. Tehát ne érjük be a szép szavak meghallgatásával és az idevonatkozó irodalom tanulmányozásával, hanem iparkodjunk közvetlen lelki kapcsolatot találni a liliomos királyfival. Engedjük példáját lelkünkre hatni s bő sugárban áradó inspirációit szívünkre zuhogni. Álljunk oda eléje, függesszük tekintetünket napfényes arcára s mintázzuk le, tegyük egyéni életünk maradandó értékeivé mindama vonásait, melyek őt a magyar ifjúság különleges patrónusává és eszményképévé avatják. Így válik a centenárium azzá, amivé válnia kell: lelki újjászületésé, renaissance-szá.

Balanyi György.

XI. Pius aranymisés jubileuma.

XI. Pius, Krisztus helytartója, Szent Péter apostol utódja 1929-ben áldozópapságának ötvenedik évfordulóját ülte. A világ nemzeteinek és minden katolikusként a lelke megtelt a közös Atya jótékony hatásával és szíve Róma felé fordult.

A pápa személyiségének nagysága, az a nagy tisztelet, amellyel övezi az egész keresztény és nem keresztény világ, igazolják Gelaziusnak Anasztasius császárhoz írt szavait: Két dolog van, fölséges császár, amelyek a világ kormányzásában a legfőbb tényezők: a pápák szent tekintélye és a királyi hatalom.“ Hisz mindegyik uralkodó pápa egy új dicsőséget jelent. S mennyi mult szívódott bele a pápák tekintélyébe. Az első pápák vértanui hősiessége, VII. Gergely, III. Ince ellenállása, XIV. Benedek mély szelleme, XIII. Leo szociális érzéke — mind ott lebegnek a pápai trón körül.

Mennyi ellenség támadt a pápaságra s a Capituliumon a kereszt mégis diadalmasan ragyog, az ellenségek pedig porbahulltak.

Milyen jótékonyan kapcsolódott bele a pápaság története nemzetünk történelmébe! Egy VIII. Kelemen, XI. és XII. Ince pápának milyen halhatatlan érdemei vannak a töröknek hazánkból való kiűzésében.

S nemcsak a Szentatya iránti katolikus gyermeki hűség, hanem a nemzeti kegyelet és hála vezette iskolánkat, amikor bekapcsolódott a pápa aranymisés főpapságának jubileumába és triduumon vett részt, hogy az ifjúság részesüljön a jubiláris esztendő kegyelmi bőségében, az engedélyezett teljes búcsúban.

A pápa aranymiséje előtt a budapesti nuncius úr ő excellenciája kegyes volt átnyújtani a magyar kegyestanítórend tagjaitól és a magyar kegyestanítórend iskoláinak minden tanulójától aláírt díszes albumot, amelyben a magyar kegyesiskolák bejelentették a rendkívüli jubileumi búcsúba és a pápa aranymisés ünneplésébe való bekapcsolódásukat. Erre a hódoló üdvözlésre 1930. január 9-i kelettel 86241. sz. alatt a pápai államtitkárság dr. Sebes Ferenc rendfőnök úrnak a következő választ küldte.

Rev.-me Pater,

In multis officiis, quae ad Augustum Pontificem, quinquagesimo sacerdotii eius exeunte anno, filiorum detulit pietas gratissimum illud exstitit quod „Scholarum Piarum“ in Hungaria sodales et alumni, officiosis datis litteris et conspicuam mittendo petrianam stipem, haud ita pridem prae-buerunt.

Magnam igitur vobis habet gratiam ac reddit Beatissimus Pater, qui filiorum caritatem mutuo rependens amore, lectissima quaeque vobis a Deo exoptat atque praecatur, idque potissimum, ut, Religiosa Familia vestra magis magisque floreat in dies, ac iuvenes illi bene multi, qui vestris sunt curis concrediti, omni virtute ac doctrina ornat, in spem Ecclesiae patriaeque suae feliciter succrescant.

Ac caelestium munerum auspiciem peculiarisque benevolentiae Suae testem, cum tibi, tum singulis „Scholarum Piarum“ in Hungaria sodalibus et alumnis Apostolicam Benedictionem peramanter in Domino impertitur.

Ego vero haec tibi renuntians, ea, qua par est, observantia me libenter profiteor.

Tibi addictissimum P. Card Gasparri m. p.

Magyarul: *Főtisztelendő Uram!*

A sok ünneplés között, amelyben az Egyház fejét aranymiséje alkalmával a fiúi kegyelet részesítette, fölötte kedves volt az a hódoló irat, melyet a magyar kegyestanítórend tagjai és tanítványai tekintélyes Péter-állér kíséretében a minap küldöltek.

Nagy hálával eltelve köszöni ezt nektek a Szent Atya s fainak szeretetét hasonló szeretettel viszonzva az Úristen különös kegyelmeit esdile reátok, legfőképen pedig azt, hogy szerzetes családok nap-nap után mindinkább virágozzék s a gondjaitokra bízott igazán szépszámú ifjúság minden erénnyel és tudománnyal fölverte az Egyház és a haza üdvére szerencsésen fejlődjön.

Egyuttal az égi kegyelmek zálogául és különös jóindulata jelül mind Rád, mind a magyar kegyestanítórend minden egyes tagjára és tanítványára nagy szeretettel adja apostoli áldását az Úrban.

Ezeket tudomásodra hozva maradok tisztelő híved:

Gasparri Péter bíboros.

Nagy francia írók megtérése.

(Paul Bourget—Huysmans—Coppée.)

A szent Jeruzsálem felé vezető úton, mindnyájunk Mekkája és örök boldogsága felé sok tevekaraván halad. Az egyik rámutat szent könyveire és azt mondja: jöjj velem, mert én őrzöm az igazi Krisztust. A másik ugyanezt teszi és mondja. Ugyanígy tesz és beszél a harmadik és negyedik és így tovább. Az embernek pedig, akinek el kell igazodnia ebben a világban, akinek pedig nem mindegy, hogy hol ragyognak az ő eszményi örök csillagai, csatlakoznia kell valamelyikhez, ha nem akar sötétben botorkáló, tanács-talanul magára hagyott tapogatózó lenni. Mert Krisztus igazsága mégis csak *egy* s a földi életnek ezek a vándorló karavánjai lényeges pontokban ellentétben állanak egymással. Mi, akik a katolikus Egyházban születünk, nevelkedtünk és élünk, nem érezzük a Krisztuskeresésnek azt a problémáját, amelyet azok az igazi lelkek, akik az igazságot szomjúhozva, gyötrődve, sokszor önmagukat emésztve éltek át, csakhogy eljussanak az igaz forráshoz, a principium vitae-hez, a mindenek szegletkövéhez. Nem vettetett más alap, mint az Úr Jézus Krisztus.

Ha van felekezeti kérdés, ha a keresztények nem találnak egymásra a vallás minden pontjában, ez nem csak azért van, mert a krisztusi egy akol és egy pásztor ideje nem jött el; ha azok a törekvések, amelyek a szétszakadt keresztény felekezeteket egyesíteni óhajtják, nem valósulnak meg, ez azért is van, mert a kérdésnek a lényegét igen rosszul fogják meg. Hiszen a vallás életünk alapvető kérdéseit szabályozza s a vallási egyesülés problémája nem olyan mint egy matematikai feladvány, amelyhez mégis semleges lélekkel lehet odaülni s minden animozitás kizárásával megoldani. A felekezeti differenciáltság, a 495 millió kereszténynek annyi különböző keresztény felekezetre szétszóltsága ma már történeti, gazdaságpolitikai érdekek, nemzeti, családi tradíciónak, neveltségnek velejárója, ki miben született.

Hát a Leibnizek, Mercierek és lord Halifaxok álmának napja a *vallás-egységről* egyáltalán nem fog felragyogni? Hiszen újabban évente január 18-a

és 25-e között a protestánsok és görögkeletiek imahetet tartanak a keresztény világ újraegyesüléseért. XV. Benedek pápa is buzdította a katolikusokat ezen szándékból való imádkozásra. XI. Pius pápa körlevelében pedig hangoztatja: „az apostoli Szentszék semmikép sem vehet részt az ő tanácskozásainkon (t. i. a különböző felekezetek vallásegysítő gyűlésein) s a katolikusok ezen kezdeményezésekben cselekvő részt nem vehetnek; mert hiszen, ha ezt tennék, olyan kereszténységnek hódolnának, amely Krisztus egy Egyházától tökéletesen idegen“. „Jöjjenek hát az elpártolt fiúk az apostoli Székhez e városban (Rómában), amelyet Péter és Pál apostolfejedelmek vérükkel szenteltek meg; ahhoz a Szentszékhez, amely „a katolikus Egyház gyökere és anyja.“ Jöjjenek, de ne azzal a szándékkal és reménnyel, hogy „az élő Isten Egyháza, az igazság oszlopa és támasza eldobja magát a hit sérthetetlenségét és meghagyja gyermekeinek tévelygéseit, hanem, hogy tanítására és vezetésére bízzák magukat.“ (Magy. Kult. XV. 3.)

A igazság szomjúhozása örök emberi vonás. Különösen a válságos korokban. Már pedig az utolsó évtizedek előkészítői voltak a Spengler-féle teóriának, a „Dämmerung des Abenlandes“-nak, az európai kultúra új ezüstkorának, a dekadenciának.

Mit mutat a mai világ szemlélete? Ha a ma világában magunkba tekintünk és a mély kutató szemével nézzük a körülöttünk élő emberáradatot, nézzük a legszűkebb milieunket, amelyet legjobban ismerhetünk, nagyfokú önzést és érzékiséget, önimádást és bolondságot, kételkedést és vágyakozást, kétségbeesést és gyötrődést, nyugtalanságot és vásári zajt látunk. Ha a mélyen látó és gondolkozó ember ilyen pesszimizmusokra ébred, ha önmagát is vizsgálja rejtett önzéseivel, irigységével, érzékiségével és hibáival, kérheti, hogy hol vannak az ideálok. Pláne ha valakiben nincs meg az erős, meggyőződéses vallásos hit, abban fölsír, fölzokog az élet jeremiádjá, az általános ember prometheusi kínja, szenvedő keserve, az élni ragaszkodás görcsös zokogása a halál szfinxe előtt. Igaz ugyan, hogy aki egyszer leszámolt az igazság keresésével és a jónak, a legjobbnak követésével, az járhatja a maga görbe útjait, tünékeny szívárvány boldogságot találhat rajta, de a lelke harmóniátlan marad és jaj, százszorosan jaj, ha egy karácsonyi szent békeestén, amikor az Úr Krisztus látogat el hozzá, farkasszemet kell néznie önmagával.

Pár évvel ezelőtt egyik fővárosi színházban egy darabot adtak, melynek címe: *Reggeltől éjjelig*. Hőse egy hivatalnok, aki keresi az élet értelmét. Keresi a munkában, de ez nem vigasztalja, örömét nem találja benne, keresi a szerelemben, de ez csalódásokba ejti és felejtetni akar. Keresi a kártyában, a lóversenyben, a tőzsdei játékban, de ez sívárrá változtatja életét; keresi a családban, de az otthon melege kihül, elmegy az Údv hadseregébe, hogy mások vigasztalására szolgáljon, mindez hiába. Mi lesz a vége? Nem találja meg önmagát. Mi lesz a darab vége? Epidémiás kor-

szakban a darab öngyilkossággal végződik. A darabban föl van vetve, de nincs megoldva a Fauszt emberi lelkek örök problémája.

Bernard Shaw is ezt mondja: „Minden komoly ember érzi, hogy az egyéni létet bele kell kapcsolni valami egyénfölötti, nagy állandó valamibe, mert különben el kell merülnünk a skepticizmusban, a nihilizmusban, a kétségbeesésben . . . Az epikureus jelszó „minden órának leszakaszd virágát“ nem elégíti ki a nemesebb lelkeket: nincs üresebb, elviselhetlenebb foglalkozás a gyönyörhajhászásnál. De hát hol keressük azt a metafizikat valóságot, amelyre aktív, bizakodó filozófiánkat felépíthessük?“ — S *Bernard Shaw* meghagyja a kérdőjelet.

Nem a probléma megoldását tartalmazó felelet, hanem a téma rokonságánál fogva vele kapcsolatos Maeterlinck *Kék madár* című színműve, ahol színes mese keretébe szép bölcsesség van burkolva. A meséje ez*: „Berylune tündér világköri útra küldi Tylyt és Mytyt, a szénégetőnek a gyermekeit, a kék madár keresésére, amely a boldogság és a tudás jelképe. Elaluszunk s útjuk nem a valóság világába, hanem a képzeletébe visz. A tündér elviszi őket a multba, ahol a meghaltak laknak, el a jövőbe, ahol a születendő gyermekek vannak. Ezek ott megmutatják a vándoroknak a sorsot, amelyet magukkal visznek a földre. Az egyik három betegséget, a másik nagy reinénytelen szerelmet, a harmadik két büntetést. Azután az éj birodalmán vezeti keresztül őket, ahol rémület, betegség, babona és korlátoltság állja útjukat, majd ismét ezer bájos kép, de ami nem állja a napvilágot s a bajnallal eltűnik. A kék madár is, amelyet pedig föltaláltak s kezükben őriztek, elvesztette színét az első napsugárra.

Csalódás csalódásra érte a két utast. Kedvetlenül tértek haza s nem is találták meg a kék madarat, csak mikor másnap fölébredtek szüleik házában, ahonnan elindultak Hüvelyk Matyi és Piros sipka öltözetében s az összes állatok kíséretében. A madár kicsit fakó ugyan s meg is van tépázva, de azért mégis kék s ott ül otthonuk szerény kalitkájában. Csak meg kell tudni látni azt, megvan az mindenki számára, mégha szegény gyermek is, aki nem kap süteményt és játékot, mint a szemben lakó uraság gyermekei a karácsonyfa alatt. S még meg is kell tudni tartani azt a kis kék madarat, különben elrepül.“

Ime ez a szimbolikus mese egy *hitellen modern* költőnek a felelete azokra az előbbi nagy problémákra. Egy ember fejezi ki a mély bölcsésgét, de benne sokan gondolkoznak. Ő már a lélek és szeretet misztikus honába evez, ahol hite szerint a vergődő emberi lélek számára az élet és újjászületés forrása csörgedez.

Még művészileg a legszebb és legvilágosabb feleletet *Dante* ad a *Divina comoediá*-ban. A műnek általános misztikus értelme az emberi lélek

* Kozári Gyula: *Emberi okmányok* c. könyvének közlése szerint.

életjárása: a pokol borzalmas gyötrelmei után, a bűn és Sátán hatalmából a lélek hogyan emelkedik a tisztító tűz tüzein keresztül saját büntudatának beismerése után a szabadulás vágyától vezéreltetve a legfelsőbb régiókba, ahol már minden szent, igaz, jó és szép, csak előbb még a Léthe vizében kell megfürödni. Ez a nagy lelki megtisztulás a lélek konvertálása. Mert szent az a legfelsőbb hely, oda bűn be nem mehet, oda sarúmegoldó temp-lomi tisztelettel lehet csak belépni.

A lélek konvertálásaira, megtéréseire, a Szentlélek titokzatos újj-érintéseire ezer meg ezer példa van. A legvadabb hitetlenek, a legközön-bösebb emberek lelkében is ott szunnyad a keresztényi élet vágya. Nemcsak *anima naturaliter christiana*, a léleknek természeténél fogva keresztényinek kell lenni, de ha már egyszer megismerte a keresztény igazságot, a lelke legfenekén és ez az ember legigazibb énje, csak keresztény életet élhet. Ezekre áll az evangéliumi mondás átvitt értelme: a lélek nem halt meg bennük a természetfölötti számára, hanem csak aluszik.

Taine az angol irodalom történetében azt mondja, hogy az emberi jellemek buvárlása volt főtárgya s melancholikus gyönyöre. Hasonlóképen a konvertiták jellemének vizsgálata, akiket valaki az apologetika, a hitvédelem lámpásainak nevezett, nemcsak tiszta élvezetet okoz, hanem mérhetetlenül tanulságos és meggyőző erejű is. Mert az evangéliumi példabeszédben Krisztus Urunk ajkáról hangzottak el a szavak, hogy nagyobb örömet okoz egy megtért bűnös, mint 99 igaz. A konvertiták pedig legnagyobb részben olyan megtért bűnösök, akik az élet legmélyebb valóságaival jutottak összeütközésbe, épen azért életük, cselekedeteik, szavaik mindannyiunk számára sokatmondók.

A történelem sok konvertitáról beszél nekünk. A leghíresebbek között foglal el mindjárt első helyet *szent Pál* apostol, akinek a damaszkusi úton történt pálfordulása, a fanatikus Krisztus és kereszténygyűlölő zsidóból a leglángbuzgalmúbb apostollá válása, a krisztusi kegyelem eleven csodája.

Szent Ágoston megtéréseinek története világirodalmi értékű Confessiójában, Vallomásaiban, drámai küzdelmekkel teli lélekrajz, a tévedésekben való imbolygás után a krisztusi hit szikláján végül is megnyugodva. Műve magyar fordításban is megjelent, mindenkinek ajánlható olvasmány. Mit mond a vallomásaiban? Üres, léha világi volt, mint ma is sokan. Később leírhatatlan boldogság dagasztotta a szívét. Ő szívesen megmondja, ő tudja, mert tapasztalta, hogy hol van az ember boldogtalanságának és lelki kínjának forrása. Azt mondja az ember boldogtalanságáról: A te intézkedés szerint, ó Istenem, minden rendezetlen lélek önmagában viseli kínjait. *Szent Ágoston* megvallotta: „Elvesztettem önmagam, vele Istent; Istennel együtt elhagyott a boldogság.”

Keressük tehát Istent és vele visszanyerjük boldogságunk édes álmait. A boldog és boldogtalan lelkek e nagy bűvara, *Szent Ágoston*, aki az azuros

kék égtől, a messze hullámzó tengertől, a csillagfényben reszkető éjszaktól hiába tudakolta, így szólt: „Nyugtalan a mi szívünk, míg benned meg nem nyugodhatik, ó Istenem.“

A jeles *Newman* oratoriánus és bíboros csak hosszú élet után 63 éves korában, 1864-ben adja ki *Apologia pro vita sua* című művét, saját életének megmagyarázását, amelyet az anglikán egyházból a katolikus hitre téréskor írt. Az igazság hosszas keresésében végre megtalálta az utat. Könyve egy kritikus szerint klasszikus ecsetelése a vallásos lélek szövevényes életfolyamának és Szent Ágoston *Confessionium* méltó párja.

Különös megtérése volt a két *Ratisbonne* fivérnek. Az egyik fivér, Tódor, még 1827-ben áttért a zsidó vallásról a katolikusra és pappá lett. Fivére, Alfonz, ettől kezdve állandó keserű gyűlölettel viseltetett a katolicizmussal szemben. 1842-ben szórakozásból Rómába utazott. Január 20-án megjelent a Szent András-templomban, hogy művészi szépségeit megtekintse. És itt épen úgy mint Szent Pál a damaszkusi úton fényesség láttára a földre esett. A szent Szűz jelent meg előtte. Magyarázhatja kiki, ahogy akarja a csodát, annyi azonban kétségtelen, hogy a második zsidó *Ratisbonne*-nak, Alfonznak, a katolikus gyűlölőnek hirtelen megtérése nem egy könnyen magyarázható meg. *Ratisbonne* Alfonz 1847-ben belépett a jezsuita rendbe, Jeruzsálemben egy kolostort és árvaházat is építtetett. Mint író is működött. Megírta Szent Bernát korának történetét. Életrője *Ratisbonne* megtéréséről így ír: Megtérését még a vallástalan tudósok is kivételnek tekintik, elméleteik és magyarázataik elégtelenségét bevallva. Lelke diametrális, átlós ellentétben volt a katolikus Egyházzal, melyet szívelni nem tudott, csak ellenszenvvel tudott beszélni róla, mégis egy pillanat alatt áthidalta ezt a tátongó irt egy szuverén lelkiérintés. Nagyobb és nehezebb munkát rövidebb és egyszerűbb úton lélek soha nem végzett.

Mindezek a történelmi példák a Szentlélek eljövételét, a Szentlélek Úristen tüzes Istenlátogatásait mutatják, amelyek olyanok mint a kegyelem esője a szomjas májusi földre. Sok embert letör az élet, elfásul a lelke, elkeseredetté válik, miért? mert nem hiszi, hogy van lélek mindennek a letörésére, erős és hatalmas, és ezt a lelket Isten adja. Mindenkinek szüksége van erre a lélekre, hogy győzze az életet erővel és fölemelt homlokkal mehessen előre. Ha valakiből hiányzik ez a lélek, boruljon le és kérje: add meg Uram nekem ezt a lelket, a diadalmat, az erős, a világot és a bűnöket győző lelket.

Hol vannak a mi ideáljaink? Azok eléggé világítanak nekünk. Van egy modern tanítómese a villanylámpáról *Chestertontól*. Ott világított elég magasan az emberek számára. Hogy, hogy nem, egyszer megharagudtak rá az emberek, hogy miért világít úgy. Összevesztek, majd egyikük kövel megdobta úgy, hogy sötét lett és semmit sem láthattak miatta. Erre mivel nem láttak, egymást sem láttak, dühösek lettek, összeverekedtek és össze-

verték egymást. Ime ez a mi életünk szomorú története. Ideáljaink magasan ragyognak, csak ne akadjon balga köztünk, aki csillagoltogató legyen az ideálok egén. Milyen világítás marad akkor köztünk. *Lupus est homo homini et non homo.*

* * *

Abból a zürzavarból, amelyet modern kulturának neveznek és amelyben pozitív ismeretek és értéktelen spekulációk, praktikus vívmányok és haszontalan agyrémek, kereszténység és antichristianizmus, antik filozófia és Nietzsche meg Schoppenhauer, buddhizmus és okkultizmus, materializmus és spiritizmus egyaránt helyet szorítottak, a 19. század utolsó éveiben a francia akadémiának három nagynevű tagja szabadította ki magát, amikor a katolikus álláspont szilárd képviselőjéül léptek föl, t. i.: a sokoldalú kritikus és irodalomtörténész Brunetiere Ferdinánd, a *Revue des Deux Mondes* főszerkesztője, a szeretetreméltó költő Coppée Ferenc és a regényíró Bourget Pál. Brunetiere a modern teóriák tanulmányozása közben meggyőződött arról, hogy a katolikus egyháztól és a kereszténységtől elfordult tudomány hiába fárad azon, hogy az emberiség nagy szociális kérdéseit és feladatait megoldja. Nehéz szenvedései és bajai között vigasztalást és segítséget Coppée csak a keresztben talált. Bourget is rájött arra művésziességre törekvése közben, hogy a modern regény szomorú tükörképe a pusztuló társadalomnak és hogy a magasabb erkölcsi ideálok, amelyek erejétől az életnek is, a művészetnek is föl kell frissülnie, egyedül a keresztény világnézetben találhatók meg.

Egyiküknél sincs meg az a hirtelen megtérés, ami például Chateaubriandnál. *Chateaubriand* azoknak a nagy mestertípusoknak egyike, akik folyton mulattak, csakhogy húzzák az életüket. Az ancien régime alatt az amerikai őserdőkben indiánok közt járt, a forradalom idején az emigránsok seregében harcolva megsebesült, azután Angliában élt nyolc évig nyomorban meghasonlott lélekkel. Anyjának és nővérének elvesztése közben megtér, 32 éves korában visszatér hazájába s 1802-ben kiadja korszakalkotó művét: A kereszténység szellemét.

1871 után tűnt ki, amikor Franciaország egy hosszú kétségbeesett harcban alul maradt és komoly hangok tanácsolták a belső megtérést, hogy a regénynek és a regénykritikának nemcsak esztétikai szempontokat kell szolgálnia. A regénykritika ugyanis nemcsak irodalmi tanulmány; az esztétikai izlés függ az erkölcstől is, mert a regényíró tendenciái kifejezői az erényeknek és a bűnöknek, melyek nemzetét emelik vagy süllyeszti.

Paul Bourget 1852-ben született Amiensben. Politikus-moralista-pszichologus író. legalább is a fejlődése ez irányát mutatja. A realizmussal szemben, mely sokáig uralkodott a különböző művészeti irányokban és szélsőségeiben Zola főmesterrel a naturalizmusba csapott át, Bourget már

új iránynak képviselője. Míg ugyanis a tudományos pozitivizmus és a művészeti naturalizmus annak idején a valóságnak legszélesebb körét hódította meg az irodalom számára, addig ma a lélekproblémáknak renaissanceát fedezhetjük fel a modern irodalomban. Igaz, hogy nagyon sok misztikus, tudattalan pszichológiai elem is tárul elénk, különösen a költők műveiből. A nacionalista és irracionalista világnézet vívják ma küzdelmüket a művészetekben, de különösen az irodalom különböző ágaiban. 1895-től kezdve a francia regényirodalmat Gilbert a *Revue des Deux Mondes*-ben (1908. nov.) a naturalizmus csatavesztésének mondja. A francia regény irányváltoztatása, a csüggedés és passzivitás irodalmából a hit és remény aktivitásának témájára való átesapása kortörténeti összefüggésű. A napoleoni korszak nagy nekilendülése és letörése, 1830, 1848 rázkódtatásai, a második császárság erkölcsi züllöttsége, az 1871-i nagy megaláztatás után a francia irodalom pesszimizmusa érthető. Minden tőlnek azonban van tavaszi feltámadása. És mikor már Zola arra a pontra jutott, hogy hirdette az eszménység illúzió és hazugság tanát, megkezdődött az egész irodalomban az általános visszahatás a realizmus túlzásai ellen. Még ha akadnak is Anatole Franceok és Henry Barbussök a francia irodalomban, akik részint finom törpéngével ejtenek sebeket az idealizmus legszentebb képviselőjén, az Egyházon, részint a nyomorúságban vergődő embert látván az egész életet sötétnek és csak reálisnak látják, azért lehet mondani, hogy a jelen regényirodalmát Franciaországban ma már mégis Paul Bourget, Henry Bordeaux, Pierre Loti, Renè Bazin, Rod, Jean Grave, Barré képviselik és nemcsak számuknál, hanem növekvő jelentőségüknél fogva.

Hiába keresné azonban valaki Bourgetban a regényírónak a poétika szabályaiban foglalt követelményeit, mert ő nem katexochén regényíró, nem is a *l'art pour l'art* elvét vallja hitvallásul, hanem az irányregényt műveli. Ez a regényforma nem művészi poétikus szemszögből tekintve, de a modern embernek, akinek idegbemarkoló hatások kellene, Bourget kedvenc irodalmi csemegéje lehet.

Legfényesebb regényírói tulajdonságai: *a mesteri forma* és az aprólékos megfigyelésekből összetevődő *lélektani elemzésnek megelevenítése*. Mesterei, akiktől tanult, főként Taine volt, a boncoló kritikus és Stendhal, a realista társadalmi regény megalapítója. De kedvelt írói voltak még: Baudelaire, Flaubert és Renan is. Ezek hatása alatt állott írói működése elején. Ekkor még kényes helyzetekkel fűszerezett sivár házasságtörési történeteket, egyáltalán a szívet köréből vett eseteket tárgyal előszeretettel. De már ekkor is a lélektani problémák érdeklik. A Párisi élet, A modern szerelem fiziológiája, A szerelem bűne, Egy asszony szíve a 80-as évek közepéről származó műveiben a modern szerelem rajzában még pesszimista világfelfogás árad. Ezekben a műveiben a strindbergi örök problémának, a

férfi és női nem viszonyának a rajzában Flaubert felfogását követi. Szerinte is nem azok a vétkes nők, akik a házasságot, hanem, akik a szerelmet árulják el. A szenvedélyek perzselő rajzával azonban fejlődése folyamán fokozatosan szakít. A naturalisztikus színek engednek, az érzékies momentumok kevesbednek s Bourget lelki alaphangulatának, az ízlésnek és finom érzéknek megfelelően mindinkább rálép az egészséges morális talajra, amelyen lába eleinte még ingadozik. A francia írók nagy része önkéntelenül is belátta, hogy nemcsak az emberi gonoszságok és nyomorúságok, hanem a lélek törtétesei és szárnyalásai, nemesebb küzdelmei is méltók a festegetésre

Az irodalom oltotta bele elsősorban a dekadencia átkát az emberek lelkébe. Gantiertől és Baudlairétől eredeztetik azt. Különösen Baudlaire vetette rá magát hihetetlen szadizmussal minden rútra és perverzre. Gautiernak, a l'art pour l'art hitvallójának nyomán a regényírók is ignorálják a jó és rossz, a szép és rút konvencionális fogalmát, úgy amint Balzac mondta. Jobbára ilyen irodalmi örökséget kapott Bourget. Bourget azonban állandóan meg volt győződve az író erkölcsi felelősségéről. E mellett folyton tanulmányozott és nemcsak rossz, ellenséges indulatú könyvekből, hanem jól inspirált szerzők műveiből is. Saját műveiből azt is lehet konstatálni, hogy az életnek sok keresztútjében volt része. Egészen soha meg nem romlott lelke öntudatlan irtózással, később pedig egész határozottsággal elfordult a naturalista írók nemzetrontó táborától. Megszívlelendő, amit a *Tanítvány* előszavában ír többek között a francia ifjúságnak, amelynek ajánlja könyvét. „1873-ban a mi legderekabb vezérünk, Alexandre Dumas, ezt írta a *La Femme de Claude* előszavában az akkori franciákhoz fordulva, mint ahogy én hozzád intézem szavaimat, fiatal testvérem: „Vigyázz, mert nehéz idők következnek rád... Régi bűneidért drágán fizettél, sőt még nem is fizettél mindenért. Nem arról van többé szó, hogy szellemes légy, eleven, szabad, csipkedő elméjű, szkeptikus és bohó, ebből elég, egy időre legalább. Az Isten, a természet, a munka, a szerelem, a gyermek, mindez komoly, igen komoly dolog és eléd tornyosul. Vagy élnie kell mind ennek, vagy te pusztulsz el.“ (Benedek Marcell fordításában.)

Bourget megtérésének és ezzel együtt irodalmi irányváltoztatásának okát épen a *Tanítvány* előszózatában árulja el. S az egyik az, hogy *rajongó szeretettel csügg hazája szomorú sorsán*. A francia Lélek nagybeteg, sebeit be kell kötöznie. Ezért fordul a francia ifjakhoz, akikben hazája jövődjé reménye él, hogy fejtsék ki a szeretet és akarat energiáját. „Ne légy sem durva pozitivista, — írja — aki tobzódik az érzéki világban, sem dölyfös és koránromlott sophista, aki az értelmi és érzelmi világban tobzódik. Sem az élet gögje, sem az értelem gögje ne tegyenek cinikussá és eszmék jongleurjévé.“

Franciaország mindenkor társadalmi válságok fenyegető székhelye volt.

A vesztes háborúk egész nagyságában megrázták az országot. A jövő társadalmi megújulás csakis megtisztulás, még pedig főleg vallási és erkölcsi megtisztulással érhető el. Ezért vissza kell térni az Egyházba, vissza az ősi hitéletbe, vissza a megszentelt tradíciókhoz.

De nagyon hatottak Bourgetra és ez második ok, *helyes irányban végzett tanulmányai*. Hogy bölcseleket, természettudósokat és szépírókat bűvárolt, akik megindulásban levő lelkének a végső impulzust megadták a nyílt színtvallásra, regényei lapjain sorra feltűnik. Álláspontját a mindentudó tudománnyal szemben így fejt ki: „A mai tudomány, az őszinte, a szerény tudomány beismeri, hogy az elemzések végénél ott terjeszkedik a Megismerhetetlen birodalma.“ A legszilárdabb erőt vallásos meggyőződésének azonban az a tényként elfogadandó gondolat adta, hogy az egész emberi élet legteljesebb magyarázata a kereszténységben, illetve ennek legtökéletesebb formájában, a katolicizmusban foglaltatik.

Mikor Bourget az idealizmus felé fordult és ott keresett menedéket, még élt és még írt *George Sand*, aki a realisták hazugságaival szemben így foglalt állást: „A szenvedélyt is nemesnek nevezhetem, ha az ennel engem és ha erősíti bennem az eszmék erejét és nagyságát, csak az a szenvedély rút, amely egoizmusra és vak ösztönösségre visz.“ Csak látszatra van igazuk a realistáknak, még ha oly nagyok is vannak köztük, mint Dosztojevszkij és Balzac. (Dosztojevszkij lélekanalizálása is végelemzésben csak realizmus.) Balzac azt mondta: „Előttem van az emberi társadalom, de én nem állok senkinek a pártja mellé, nem teszek úgy, mint a romantikusok, hogy az egyiket rossznak festem, mert én a művész nem szeretem, a másikat pedig megszépítem, mert viszont én, a művész azt szeretem. Én semmi mellett nem foglalok állást, úgy teszek mint a természettudós, mikor tanulmányozza a természetet.“ A realisták szerint a művész visszaadja az emberiség betegségeit, de nem ítéli el azokat erkölcsileg. De *Balzac* realizmusa nem lehetett igazi realizmus, ez visszatérés volt a görög sorstragédiákhoz. Ez a romantikus realizmus nem Shakespeare világa, akinél minden tevékenység előtt az önküzdő vihar tölöl, mert a hősök érzik, hogy van szabadakaratauk. Ezzel szemben Balzac alakjai mint az eldobott kövek mennek a maguk útján, viszik őket az erők és a pálya, amely ki van szabva nekik. Ezek nem a küzdő keresztények, ezekben a romantikus individuum principiuma van, amely külön világnak nézi az emberi akaratot. Olyan ezeknek az útja, mintha a görög fátum térne vissza.

Amit Bourget megpendít, egészen új hang a regényben. Vele egyidejűleg két uralkodó nagyság szerepel a francia regényirodalomban: Anatole France és Zola.

Anatole France kétségkívül igen nagy tehetség. Stílusának szépségében, humorában, szatirájában, iróniájában elsőrangú. De sötét egyoldalúsággal, ami lelkének alaphangoltságából magyarázható, mindent ferdit. Bámulatosan

csodás például az a beállítás, amellyel *A pinguinek szigetén* című regényében Franciaország történetét bemutatja. Szatirikus torzképei minden intézmény keletkezésében csak önzést, féktelen érzékiséget, hiúságot láttatnak. Szép stílusát a klasszikus hellének bájosságával hasonlítják össze. A klasszika-filológiában ép oly otthonosan mozgott, mint a szociológiában, a patrisztikát ép oly jól ismerte, mint a középkor legendaköltészetét és a katolikus Egyház történetét. — Bourget nem lett tanítványa.

A másik jelentős uralkodó írói nagyság volt *Zola*, a naturalizmus elveinek főprófétája s legtermékenyebb képviselője. Zola elvesztette irodalmi látását, mikor szem elől tévesztette, hogy az irodalom művészet és erkölcs. Ma már vitán felül áll, hogy az irodalom nem lehet közönbös az erkölchöz. Az ember morális lény is. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az irodalom az erkölcs szolgálója.

Zola Balzacot követte s nagyon sok regényhőse az emberi naturalis ocsmányságok összoglalata. A művészetet a természet egyszerű utánzása-képen magyarázta. Vele szemben Brunetiére a művészet céljáról így ír: A művészet célja az élet terjedelmében és valóságában van. Az életben pedig egyesül a szenvedély és a jellem. Az ilyen életet az erkölctan megítélheti. Művészi ábrázolás nem lehet költői igazságszolgáltatás hiányával, nem mintha a művészet az erkölcsi épülést vallotta volna főcéljául, hanem mert az épülés a költői igazságszolgáltatás gyümölcse. Haraszi kitünően jellemzi Zolát e szavakkal: Idegeket tépő brutális túltengéssel a leíró művészetnek valamelyes epepeia-félévé torzítja el a 19. század regényét.

Az 1871-i háborús évben egy regénysorozatnak első kötetei jelentek meg, amelyekben Zola egy családnak a történetét akarta adni a második császárság korában. A *Rougon—Macquartok* egy család természetrajzi és társadalmi története. Bourget-t nem ragadta magával sem a reklám, amely Zola újdonságát kísérte, sem a hetykeség, amivel Zola föllépett, jóllehet még sem erkölcsi, sem esztétikai felfogásában nem volt megerősödve. Már Zola stílusa és nyelve is elriasztó példa volt előtte. Így nyilatkozik Zola stílusáról: Kétségtelen igazság, hogy a stílus a szellem legbensőbb lényegét tükrözteti, ily értelemben Zola oly embernek tűnik fel előttem, akinek nincs belső világa.

Bourget Zoláról egy helyütt ezt a végső konkluziót vonta le: Ha Zola a szörnyalkotásra mintát akart adni, úgy ez sikerült neki és ily címen közelebről is lehet vele foglalkozni.

Zolát tehát egész határozottan elítéli. És ha a kéjelgése miatt borsos tartalmú Feydeaut is hasonló mértékben elítélte volna, következetesnek mondhatnók. Csaknem paradoxonnak látszik első tekintetre, hogy míg egy *irányt*, a Zoláét oly határozottan elítélte, a Zoláéval átlós ellentétben levő iránnyal is szembefordult. Bourget a jámborabb regényirodalom körében sem tudott fölmelegedni. Nagyon komolynak, nagyon spiritualisztikusnak találta. Azt

gondolta, hogy nagyon elvonja őt a földiek köréből és hogy nem nyújtja az életnek igazi, szép képét. Érdekes, hogy még Dickensnek és Thackeraynek regényeit is ezen pietisztikus irodalom körébe osztályozta regényalakjaik jellemének monotonosága miatt.

Bourgetnek *irodalmi jelentősége* abban van, hogy pálcát tört úgy a merőben realiztikus, mint a merőben pietisztikus regények fölött. 1873-tól fogva kezdett irodalmi kritikákat írni különböző folyóiratokban. Zola ellen tett első kijelentése után 11 év múlva lépett csak föl mint regényíró. Zola ezalatt az idő egyre-másra ontotta regényeit. Fiatal kritikusaival nem törődve csaknem minden évben adott ki egy regényt. Zola naturalizmusa ezalatt az idő alatt egész Európában iskolát teremtett és komoly veszedelemmel fenyegetett minden nemesebb erkölcsi felfogást.

1884-től fogva csaknem minden év nemcsak Zolának egy realiztikus, hanem Bourgetnek is egy pszichológiai regényét is hozta. Nagy érdeme lett volna Bourgetnek, ha sikerült volna Zolát dicsőségének és sikereinek trónpolcáról letaszítani. Bourgetből azonban hiányzott a biztos filozófiai és vallásos alap. Akkor találta volna el a helyes középútat, ha benne az okos realizmus és a szintoly mértékletes és okos idealizmus kezdet fogtak volna. Bourget pszichológiája csupán empirikus és dilettáns megfigyelés, amely a közvetlen jelenségeknél állva maradt és csak arra szolgált, hogy regényeiben a lebilincselő festésekhez anyagot merítsen.

Bourget pszichológiájának a középpontjában a férfi és nő szerelme áll. A szerelem, mely gazdagabb érzelmi életet él a nőben, mint a józanabb férfiban. mindenkor főtémája volt a költészetnek, így a regénynek is. Zolának brutális realizmusával szemben Bourgetnek szerelmi pszichológiája már valami magasabb szempontot, valami ideálisabbat jelent. De ez az idealizmus még nem tud teljes harmóniát nyújtani, a szenvedélynek csak otrombaságait vetközteti le.

Zolának egy családról írott természetrajzi és társadalmi históriája, valamint három városról szóló trilógiát alkotó műve „Lourdes“, „Róma“ és „Párizs“ címmel a családi szentély tekintélyét teljesen szétrombolta. Hiányzott ezekhez a fényes ellenkép. Ennek megírására Zola rivalisa, Bourget nem mert vállalkozni, hibája neki az, hogy ezt antimodernnek, katolikusnak, pietisztikusnak találta. Pedig már hajnalodott akkor egy katolikus restauráció fénye Franciaországban, igaz, hogy még kevesek szívében. A forradalmak alatt Franciaország zászlóival együtt a Gallia christianának hagyományai is foszlányokra szakadtak.

Vajjon nevezhető a konvertita Bourget, aki hitközönbösségből konvertált vallásosabb életgyakorlatra, a katolikusok, helyesebben a katolicizmus, azaz a katolikus világnézet írójának? Igaz, hogy jámborul írta le a dámák öltözékeit, a boudoirokat, a toilettaszobácskákat, a szerelmeskedéseket, igaz, hogy tudományosan elemezte a hangulatokat, az érzelmeket, a

skrupulusokat, a lelki tusákat, de ezt eleinte mintegy cukros vízben tette. Jámbor és grációzus volta minden nyersséget, zolai obszcenitást kikerült. Elegáns forma, szalonnnyelv — ez volt sokáig a frivol, morálnélküli iránytól megkülönböztető ismertetőjele. Szemközt a halállal című háborús regényének a megjelenéséig, amely már tiszta katolicizmust képvisel, talán kellenél tendenciózusabban is, még bizony sokszor öltögette nyelvét az ördög Bourgetra regényei írása közben. Ezt Jules Lemaitre szavaival is igazolva találjuk: „Mit mutatnak Bourgetnak regényei? Az írónak katolikus nevelkedéséről tanúskodnak, de az írónak szíve és műve mélyén ott élt a sziv-szorongás és az aggodalom a morális élet miatt.“

Ha hangsúlyozni is kell, hogy Bourget nem a tiszta regény műfajt művelte, mert a tendencia nála elnyomja a művészi jelleget, azért még sem kell hinni, hogy nincs nála művészet. Művészete épen abban áll, hogy ízekre, rostokra tudja szétszedni a hús és véremléket lelki élete bemutatásával. Le disciple, „Tanítvány“ című regénye, mely 1889-ben jelent meg, egy tanult pszichologusnak is nagyon megbecsülhető tanulmányozás szempontjából. Bourgetnak is, meg a többi francia nagyoknak is megvan az a jelentős tulajdonságuk, hogy alaposan tanultak és gondolkodásuk eredményét ügyesen beolvasztják a regény művészi keretei közé.

A *Tanítvány* című regénye azért a legjelentősebb műve, mert igen éles lélektani elemzést ad érdekesítő mese keretében. Belemélyed az emberi lélek ismeretlen inkognitóiba s olyan apróságokat hámoz ki belőlük, amelyeket az ember csak érezve sejt, de amelyeknek életalakító hatásuk van. Bourget egy helyütt Balzac Toursi lelkész c. regényét így jellemzi: „Valósággal az emberek húsát megmutató, irodalmi mű, ahol minden mondatban több filozófia van, mint Spinoza megjegyzéseiben.“ Körülbelül ugyanúgy elmondható Bourget *Tanítvány* című regényéről, hogy annyi pszichológiai megfigyelés van benne feldolgozva, hogy egy pszichológiai tanulmánnyal bátran felveheti a versenyt. A rossz könyvek olvasásának pszichológiájától kezdve az állatszeliidítés pszichológiájáig egész sereg érdekes témát ölel föl.

Hőse egy fiatalember, aki tanulmányozni akar bizonyos kísérleti lélektant, de vesztét okozza egy nemes fiatal leánynak és önmagának. Egy modern filozófus, Sixte Adrien úr, akit az angolok francia Spencernek szoktak nevezni, egymásután adja ki korszakalkotó munkáit, az Akarat anatómiáját, a Szenvedélyek elméletét és Isten lélektanát. Ezekben fejti ki elméleteit. Például, hogy a lélekben minden szükségszerű. A cselekvés nem más, mint egy összeg. Azt mondani, hogy szabadok vagyunk, annyit jelentene, hogy az eredményösszegben több foglaltatik, mint az összeadott részekben. Ez ép oly lehetetlenség a pszichológiában, mint az aritmetikában. Ez a regény kezdete.

A tulajdonképeni gerincet egy rajongó tanítványának naplója alkotja,

melyben önéletrajzát adja bő pszichológiai kommentációkkal. Greslounak, a tanítványnak apja. hidépítő és útmérnök volt Clermontban, de korán elhunyt. Apja a gyermekbe korán beleoltotta az értelem koraérett kíváncsiságát a pozitív ismeretek irányában. Első neveltetése idő előtti intellektualistát formált belőle. A modern irodalomba való belemerülés kioltotta a gyermekifjú szívéből a hitet. S ekkor kerültek kezébe a tudós Sixte könyvei, amelyek külön elméleteikkel egészen tönkretették a lelkét. Az École normale-ba való felvételi vizsgálja nem sikerül s ezért nevelői állást vállal a Jussat-Randon családnál. Egy véletlen körülmény folytán megérlelődik benne az az elhatározás, hogy végig játsszék egy komédiát, hogy figyelje a hatást, amelyet színlelt szerelmével a márkinak leányára gyakorol, akinél nevelő volt. Csábítási kísérletéből megtudja, hogy a leány is szereti őt. A leány, hogy felejtse, betegségére való tekintettel apjával elutazik, sőt el is jegyezteti magát már többször kikoszarozott kérésével s csak akkor jön haza, mikor megtudja, hogy öccse, a nevelő neveltje beteg. S Greslouban, a nevelőben ekkor esztelen kívánság támad, hogy a lány szívében eltörölhetetlen nyomot hagyjon, amelyet ne tudjon soha feledni. Meg akarja ölni magát csak azért, hogy a lány sokáig visszaemlékezzen a szegény nevelőre, az egyszerű vidéki fiúra, akinek annyi energiája volt érzelmeiben. Búcsúlevelet ír a lánynak, hogy éjfélkor megöli magát. De a lány előbb megakadályozza az öngyilkosságban, azután együtt akar halni vele. A nevelő miután elérte kívánságának teljesülését, meggyőződött, hogy a lány is szereti őt, lemond öngyilkossági szeszélyéről. A leány gyávanak nevezi őt s egyedül is végrehajtja a méreggel való öngyilkosságot, de előbb mindent megír bátyjának, a dragonyoskapitánynak. Mindezt a tudóshoz írt naplóban mondja el a rajongó tanítvány s börtönében vigasztaló szót kér tőle meggyötört lelke számára. Börtönbe azért került, mert minden külső gyanú arra merült, hogy a nevelő ölte meg a márki lányát. Az igazat csak hárman tudják: a gyilkossággal vádolt nevelő, a naplóból a tudós és az áldozat leveléből a lány bátyja, a dragonyoskapitány. Mivel a törvényszéken az ifjú nevelő nem vall semmit, a leány bátyja pedig nővére jó hírnevéért hallgat, már-már majd elmarasztalják a halálos ítélettel a gyilkosságról vádoltat a bírák. A tudós, akinek eszméi juttatták ilyen bolondos lélektani kísérletre a rajongó tanítványt, — hogy egy leány szerelmét megnyilatkozásra bírja és azután öngyilkosságát okozza, — levelével pressziót gyakorol a dragonyoskapitányra, hogy nyilatkozzék a vádlottnak árlatlansága mellett, mivel gyilkosság esete semmiképen sem forog fenn. Az ifjút így föl is mentik.

Mikor szembe kerül a kapitánnyal, a haláltól semmit sem félve, hajlandó volna egy párbajra való felhívást elfogadni, a kapitány azonban nem párbajozik vele, hanem menten agyonlövi őt. A tanítvány halottas ágyánál látta be a tudós, hogy a gondolat nem ad elég erőt. Ekkor érzi, hogy imádkoznia kell. És ezzel fejeződik be a regény.

Az egész történet elbeszélése drámai izgalmasságú és sok helyén a lélekre mély hatást gyakorol. Lélektani fejtegetés, ami azonban nem unalmas, sokkal több van a regényben, mint esemény és párbeszéd.

Ha valaki olvassa a Tanítványt, melyet Brunetiére nemcsak Bourget legjobb regényének, hanem legjobb cselekedetének is nevezett, a pesszimizmust ki fogja érezni belőle, ami abból származik, hogy valakit a jogos büntetés és bűnhődés utólért. Az ember ugyan már à natura nem szívesen vállalja a büntetést a vele járó kellemetlen érzés miatt, de Bourgetban ez a lázadás nem is természetes emberi indulat, hanem valóságos lelki kín. A *válás* című regényében is ugyanúgy a természetes és tételes jogrend küzdenek egymással a sokak előtt igen nehéznek látszó probléma, a házasság élet körül.

Bourget kétségtelenül írói genie, akinek nem annyira jó témái, mint inkább nagyszerű gondolatai voltak. A katolicizmus számára nem lehet minusz nélkül elkönyvelni. Könyvei, jóllehet fehér könyvek, mégsem ajánlhatók meggondolás nélkül az ifjúságnak; csak egy okot hozok fel erre, például az öngyilkosságot is kellemesen, graciózan tudja jellemezni.

Bourget az éledő katolikus francia irodalomban, de egyáltalán az egész francia nemzet egészséges regenerálására sokat jelent. Mert ha az irodalom terjesztette a dekadenciát és züllesztette Franciaországot, épen úgy a megtisztult irodalomnak az a hivatása, hogy felemelje nemzetét.

* * *

„Valahol, valahol, csak ne ebben a világban.“ „Nem azért járok templomba, hogy imádkozzam. Nem az Istent keresem ott, hanem szellemi élvezetet. Nem őszinteség visz oda, hanem írói szükségletek, idegizgalmak, gondolatkívánságok (Erhitzung der Gedanken) vonzanak.“ Ezek a szavak egy sokat tépelődő, megnyugvást kereső, gyakorlati istentagadónak, *Huysmansnak* szavai.

Modern és művészi lélek volt. A modern világnak összes átkát magában hordta. Mit is jelent ez a „modern élet“? Az erkölcsi életnek akaratfegyelmelő ereje nélkül a korlátlan érzékiséget, a sáremlernek felszabadulását, a pénz- és élvezetvágyat s ezek tetejébe még egy óriás átkot a sivár hitetlenséget. A 19. század vége felé és a 20. század elején ügylátszott, hogy a nagy összefogó egységet, a tisztaságra való örök törekvést, mi a szentek korát jellemezte, nem látjuk soha többé.

Huysmans a szónak legpontosabb értelmében *művészlélek* volt. Apja holland származású festő. Ő maga 1848-ban született Párisban. Flamand festőseitől örökölte azt az aprólékos pontosságot, ami stílusát jellemzi. Miniature-festészettel foglalkozott s az új francia festőiskola zászlóvivője lett. Mint a művészetben a naturrealisták, ő a költészetről rántja le a

fátyolt s mutatja be a valót s ábrázolja előszeretettel a rosszat. Nincs igazuk azoknak, akik zolaibnak mondják Zolánál, mert amíg Zolánál beszélhetünk regényírói közömbösségről (l'impassibilité), addig Huysmans, épúgy mint a romantikus realisták a jót azért rajzolja jónak, s a rosszat azért rossznak, mert ilyenekül ismerte őket s nála nem egyenlő matematicae a kettő.

Huysmans életének külső kereteit a kishivatalnokság képezte, melyet a belügyminiszteriumban töltött be. 32 évi kötelességtudó munkásság után, mely alatt az irodafőnökségig vitte, nyugalomba ment. Az 1870—71-i háborúban mint nemzetőr vett részt.

Huysmanst szeretik *középkori embernek* nevezni, aki a mai korba tévedt és nem is érzi magát a jelenkorban otthonosnak. Ha írásait kezünkbe vesszük, megelevenedik előttünk a középkor minden babonájával, gonosz szellemeivel, varázslásaival, istenitéleteivel. A középkor egyházi művészeinek, katedrálisainak, dómjainak, egyházi ruháinak, zenéjének, egyáltalán az egész liturgiájának ügyes rajzolója. Hiányzik azonban e képek mellől a kortörténeti hűség rovására a középkor nagyon sokszor megcsillanó hófehér lelkének a feltüntetése.

Az isteni kegyelem csodálatos módon működik az emberi lélekben. Hiába van az empirikus pszichológiának akármilyen jól-rosszul bevált módszere, hiába egyesíti a zseni és költő emberismeretét, sohasem tudja eléggé kimagyarázni például a 19. század nagy megtéréseit. Németországban Overbeck, Stolberg, Clemens Brentano, Goerres mind ismert nevek, újabban pedig von Ruville. A miszticizmusra különben is hajló, de egyébként mélyen vallásos orosz népből Schwaloff, Rosztopesin és Galitzin. Az oxfordisták közül Manning, William Palmer, Olaszországban Silvio Pellico (börtöne élményeit olvasni kitünő lelki haszonnal járó olvasmány), a spanyoloknál Donoso Cortés. Vagy a ma legolvasottabbak: az angol Chesterton és az olasz Papini. Ezek csak a nagyok nevei, de mind illusztráló példák arra, hogyha az isteni kegyelem rejtve is, de jól működik. Botor ember az, akinek ha a szemei nyitva vannak a világ appercepiálására, mégsem veszi észre a Spiritus Sanctus lelkeket átjáró tevékenységét.

Mik Huysmans megtérésének *pszichológiai momentumai*? Lelki jelenségeinknek megvannak a maguk törvényei, melyekből néha erkölcsi bizonyossággal, gyakran nagy valószínűséggel előre láthatjuk, mit tehet egy jellem magára hagyva saját értelme erejével, szokásos vágyaival, törekvéseivel és szenvedélyeivel. Hogyan indult neki az életnek az ifjú Huysmans? Mint a legtöbb francia ifjú hit nélkül. Családja katolikus volt, a gyermeknek iskolai vallásos nevelését hamar kinötte. Az aktamásoló kishivatalnok Huysmans találóan jellemzi ifjú férfiéveit „Fonákul“ (A rebours) című regényének előszavában: „Zavartalanul éltem disznóólamban. Egészen természetesen gondoltam, hogy élvezetekbe merüljek és sohasem jutott

eszembe, hogy az ilyen élvezetek tiltva vannak.“ Párizs, melyet Balzac a Szajna két partján elterülő párologó rákdaganatnak nevezett, a párizsi élet modern áradata magával ragadta és iszapjával egész betemette lelkét. Olcsó szeretkezésekbe sülyedt és a keserű kiábrándulás melancholiát okozott neki.

Mit kapott örökségül az irodalomból? A naturalizmus és pesszimizmus irodalmának világszemlélete nem teremhetett jó gyümölcsöt. Az egész naturalista irány döglődő félben magán viselte förtelmes ösztöneinek bélyegét. Huysmans nem volt az az egyén, aki teljes, meggyőződéssel be tudott volna állani ez irodalmi szekta képviselői közé. A dekadens kultura fattyuhajtásai csömörrel töltötték el s mikor kinn volt valahol Páris periferiáin, akkor érezte legjobban a civilizált bűnös fővárosnak az átkát, az újságfaló s börzeérdekű emberek sivarlelkűségét. Huysmansban jelentkezik a természetes visszahatás a korrall szemben. Megundorodott a verizmus túlságaitól és fintorképeitől s lázas nyugtalansággal keresett valami megnyugtató napot. Lelke ünnepnapos óráiban fölemelkedést keresett a mindennapos élet piaci lármája fölé.

Megtalálta-e vajjon az óhajtott nyugalmat? Nem a thébai remeték s nem asszisi szent Ferenc gondolatával akart szakítani a világgal, amely égette betegesen túlfinomodott lelkét. Az ő fejében eleinte Baudlaire világmegvetése keringett. Baudlaire egész életére nagy hatást gyakorolt, talán még nagyobb, mint a keresztény misztika. Baudlaire is hanyatló kor elgyöngült fiának tartotta magát. Gyűlölt mindent, ami természetes. A Rêve Parisienben (párizsi álom) himnuszokban áradoz mindenféle képzelt műnapnak és csillagoknak, amelyeket üvegből szeretne látni, fémből és üvegből való virágoknak.

Huysmans is kezdetben energikusan protestál minden konvencionális széppel szemben. 1884-ben jelent meg a „Rebours“ (Fonákul) című regénye. Kicsapongó életet élt hőse egy degenerált hercegi család utolsó sarja. Egyszer csak rájön arra, hogy környezete csupa hülyékből és üresfejűekből áll. Des Esseintes herceg, ez a főalak neve, azok közül a mimoza emberek közül való, akiket a világ minden kegyetlenebb érintése megsebez. A Rousseauknak és Werthereknek ez a kékvérű ivadéka visszavonul Párizs közelében Fontenay aux Roses magányába s itt mindenféle módon mesterséges hallucinációkat idéz elő magában. Huysmans regénye ezen a ponton viseli magán Baudlaire ördögi karmainak hatását. Leszólja az erőtlen természetet s Wilde Oszkárt is megszégyenítő módon tömjénezi a művészet szépségeinek. Elve, hogy a természet unalmas, a mesterséges szép. Valóságos orgiákat csap, hogy az ízérzeteket hangoknak fogja fel. Likőrös hordócskából orgonát készített. Egy-egy gombocskát kellett megnyomnia, hogy különböző erejű és ízű folyadék csorduljon a poharába. A különböző ízek adták a skála különböző hangjait. Ilyenformán szájában különböző zenedarabokat adott elő hírneves szerzőktől. De nemcsak konyak- és pálinka-

művész volt, hanem szagzenekart is produkált más-más parfümnek földre cseppentése által. Mikor ezt a könyvet egy francia irodalomtörténész, Sarcey elolvasta, így kiáltott fel: „Akasszanak fel, hacsak egy szót is megérték a regényből.“

Des Esseintes hercegnek gyermekkori eszméiből maradt még egy gyógyító sugár. Visszaemlékezik a jezsuitákra, akik tanították s hogy milyen egyszerű, de mégis nagyszerű örömkben volt akkor része egy-egy ünnepi alkalomkor. Ez az igazi életboldogság: Egyszerű szíveknek kis öröme. A jezsuitákra való visszaemlékezés hatása alatt átolvassa az egyházi irodalmat, a nagy egyházatyák és tanítók munkáit.

A modern ízléstől megundorodva a középkor cibóriumait, monstanciáit, zenéjét, sóhajtsáit tanulmányozza. Belátja, hogy a Kempistől és Schoppenhauertől magasztalt magány között ég és föld különbség van. Lelke higiéniaját csak az evangélium szerezheti meg. A modern Szent Antal beteg lesz és orvosa tanácsára újra visszaköltözik az emberi társaságba.

Mondják, hogy ebben a regényben jelentkezik Huysmans megtérésének első nyoma. *Az erkölcsi posványból tisztább légkörbe való vágyódás* volt nála az első lendítő kerék. Hogyan tért meg ebben a regényben a hős? Isten nem villámlás és mennydörgés között jelent meg s rázta föl letargiájából, az élettágadásból az életigenlésre, hanem s itt „az írás, az ember“ evidens argumentumára támaszkodva a műből visszakövetkeztethetünk az írójára, mert hiszen a regényíró együtt él alakjaival, amint például Balzaccal megtörtént, hogy annyira igazaknak tartotta regényeit, hogy az utcán kérdezősködött egypár regényalakja egészsége felől. Vallásos emlékek Des Esseintes hercegnél s így lehetett Huysmansnál is már gyermekkora óta szenderegtek lelkében. Ezek később sub conscientia, tudat alá kerültek. Az isteni érintés útja látszik akkor, mikor ezek a tudatalatti élmények váratlan feszültséggel az öntudat napfényére kerülnek s aki még az előbb istenkáromló volt, talán maga sem tudja egészen miért, Isten-rajongó lesz.

Most csak Huysmansnak azokkal a regényeivel foglalkozom, amelyek megtérése megvilágítására fontosaknak látszanak. A *Là-Bas* (Ott lenn) című regénye egy lépéssel közelebb vitte a megtérés felé. Nem csodás, nem babonás, de mégis valami borzongó érzés fogja el az embert, mikor e könyvet olvassa.

Az igazságtól messze távozna az, aki azt gondolná, hogy Huysmans jó regényeket írt. Már Bourgetnél kellett hangsúlyozni, hogy tendenciózus volt és hogy mintegy papírmásé alakokon mutatta be az ő lélekanalizáló erejét, úgy Huysmansnál inkább azt lehet konstatálni, hogy az olvasmányaival meg az érdeklődése körével kapcsolatban voltak gondolatai, problémái, amelyeket az ő képességének legmegfelelőbb formában, regényalakban írt meg. Milyen más egy Balzac vagy egy Dosztojeszkij regény! Jel-

lemzés, szerkezet, stílus milyen észrevétlenül olvadnak össze s kerekednek ki regénnyé. A *Là-Bas* hőstét, Durtal író tanulmányai a középkori és modern szatanizmus kutatására vezetik. Megismerkedik madame Chantelouval, aki fekete misére viszi el. Ezt undorítóan írja le. Durtal erkölcsi jóérézése felháborodik ilyen jelenet láttára s végkép elfordul a szatanizmustól.

Új életet kezdett Huysmans, de azért ebben a műben az író még csak a régi maradt. Konvertálása nem hozta magával témakörének változását.

Témái a legkülönbözőbb hatásokat váltják ki. Majd a misztikus rajongó elmélyedésével mereng a harangok jelentőségén, majd kegyelet-sértő frivolításokat tár föl Docre kanonok fekete miséjéről. Mindenütt kiérezhető művészszeretete, mikor a dómokért és egyházi szertartásokért rajong, máskor a tudása, mikor az egyes részletek kifejtésénél évszámokkal és nevekkal dobálódzik.

Hiába keresi azonban benne az olvasó az író szilárd meggyőződésen alapuló és a tiszta életért való lelkesedését. Nagyon érdekesen fejtegeti 1894-ben „*En route*“ (Útban) c. könyvében megtérését. Miképpen lettem katolikus? kérdezi magától Durtal író (a *Là-Bas* című regényben is szerepel.) Így felel erre: „Nem tudom. Csak azt tudom, hogy éveken keresztül hitetlen voltam és most hívő vagyok. Sem damaszkusi út, sem külső események nem idézték elő ezt a lelki krízist. Hiába keresek stádiumokat azon az úton, melyen haladtam. Néhány útjelző kő itt-ott az úton . . . mint a művészet szeretete, öröklés, élet eszmőr, gyermekkori emlékezések, ez az egész. Nem tudom összekötni úgy a szálakat, hogy a fénynek lelkembe szivárgása érthetővé váljék. Hitetlenül sötét éjszakában voltam s az égi világosság nyomok nélkül járt át rajtam.“

A reményhőst, Durtalt, meghatják a roremisiek hangulatosságai és a nagyhét szertartása. A liturgia szépsége érezte vele a bűn utálatosságát és fölkeltette lelkében a szépség és tisztaság vágyát. Durtalt nem illette egyszerre a kegyelem sugara, mint Szent Pált. Lassanként szabadul a hús és vér kötelékeiből, a kevélység bilincseiből, majd visszaesik, kétségbeesik. Csak az ima dajkálja. Az élet harcaiban kifáradva, élvezeteitől, az élet aljasságától megundorodva, menekül a lelkek kórházába, az egyházba, hol bűnbánat után odatérdel Krisztus vérző lábaihoz.

Nem célozom Huysmans írói munkásságát kimeríteni. Nem is tudtam volna megtenni, hiszen 21 műve van. Három főművéből láttuk megtérése képét. A kritikus ugyan exhumálás után kiméletlenül viviszekció alá veszi a holtakat, de talán mégsem tiszteletlenség, ha Huysmans megtérését csak úgy fogadjuk el, hogy ő az Egyházban aylumot látott meggyötört lelke számára. Így érezte ezt kedvence regényalakja, Durtal író is.

Regényeiben sohasem vált szilárdhitűvé. Hitt ő minden csodálatosban, szokatlanban és rendkívüliben. Mindenesetre a francia irodalom legérdekesebb alakjai között foglal helyet.

Életének befejezése tragikus. 4 évig volt laikus fráter. Műveinek egyik hatása, hogy a keresztény aszkétikus életmód dicsőítésével a franciák is, barátokzobb lélekkel kezdik nézni a szerzeteket.

1906-ban rák támadta meg a fület, száját, nyelvét. 1907-ben halt meg.

„Temetési menete épolyan különös volt, mint élete, Piros nyakkendőös communardok, torzonborz hajú és nagykalapú festők, furcsa külsejű kabaré-költők és artisták mellett piros cingulusú prelátusok és fekete ruhájú szerzetesek kísérték“ * utolsó útján az Úristennel való végleges találkozás örök állomása felé.

* * *

1842-ben született s 1908-ban meg *Francois Coppée*, akit az alázatos szegények költőjének neveztek. Legjobbak azok a művei, amelyekben a társadalom elnyomottjait, az alacsonyorsú vagy félexisztenciákat, az utca vagy a házi élet banális prózáját rajzolja érzélgősséggel vagy humorral. A nyárspolgárok költőjének is szokták nevezni őt, mivel egyszerű témákat szó-laltat meg. Ilyenek: az anyaság, a kötelesség, az önfeláldozás, a gyermeki kegyelet, a szívek testvéri szerelete, a hazafiság, a polgár nyugalma, a munka fáradtsága, a nép álmái, a tiszta szerelem édessége, a bűnös szerelem lelkifurdalása, a tisztesség könnyei, az alázat.

1873-ban ismerkedett meg Catulle Mendésvel, aki bevezette őt a pesszimisták körébe és Baudlairrel. A figyelem csak 1869-ben terelődött rá, mikor egyfelvonásos színművét, a „Le Passant“-ot az Odeon színházban előadták. Költészetében a szelídebb naturalizmus érvényesült menten a szélsőségektől. Lelki újjászületését a francia-poros háború szegyeteljes kimenetele és anyjának halála készítette elő. Volt Franciaországban egy liga, a Francia Haza ligája, amely a honfelforgató, haza- és katonaelles és vallásgyűlölő szektáriusok ellen harcolt. Ennek elnöke is volt. Ez is csak elősegítette visszatérét az Egyház buzgó hívei közé.

1897-ben súlyosan beteg lesz. Betegsége alatt félkönyökkel a párnájára támaszkodva írja meg lázas kézzel „A fájdalmas szenvedés“ című művét. Előszavában elbeszéli erkölcsi megtérését. 15 éves koráig buzgón vallásos volt, de az anyagi jólétben és a párizsi vígság között teljesen megfeledkezett a hitélet gyakorlásáról.

Betegsége révén rájött arra, hogy a szenvedésnek tisztító, felemelő és felvilágosító hatása van. Mikor a betegségében javulás állott be, habozott ugyan a megtéréssel, bűnös voltának nyílt bevallásával, de mikor újra beleesett a veszedelembé és még súlyosabb operációra volt szükség, végleg megtalálta a nyugalma a vallásban, melyet oly hosszú ideig semmibe sem vett. Olvasgatta az evangéliumot. Majd később teli hittel és alázatossággal

* Lám Fr.: Huysmans.

járult az Oltáriszentséghez, melyet még előbb alázatosságból nem mert magához venni. Betegsége végén igazán elmondotta Szent János evangélista szavait, melyeket könyve mottójául választott: „E betegség nem válik halálra, hanem az Isten dicsőségére.“ Érdemes megemlíteni, hogy Coppée Fájdalmas Szenvedés című műve rövid időn belül 74 kiadást is elért.

Coppée-nak *magyar vonatkozásai* is vannak. Az 1883-i kiállításra nagyobb francia társasággal Magyarországra jött s a legnagyobb elmerüléssel figyelte speciális nemzeti sajtáságainkat. Ebből egy markáns vonást, a magyar ember keménynyakúságát meg is örökölt egy egyébként nem éppen sikerült versében: a *Le Magyar-ban*. Hogy már hozzánk érkezése előtt ismert irodalmunkból egy-egy töredéket, gyönyörűen kifejezte a pesti Petőfi szobornál elszavalt költeményében (a Petőfi). Elmondja, hogy búcsúzásunkkor a szeretetreméltó háziasszony kis fiát megcsókoljuk hálánk jeléül. Ő Magyarországtól való búcsúzásakor megcsókolja nemzetünk édes gyermekét, a halhatatlan katona-poétát, Petőfit. Itt érlelődött meg benne az elhatározás, hogy Petőfi költeményeit lefordítja francia nyelvre. Hazaérkezésekor rögtön hozzá is látott a magyar nyelv tanulásához, Azonban csakhamar abbahagyta. Fordított ugyan Petőfiből, de Petőfit már francia prózafordításból ültette át versbe. Itt is igen nagy szabadságot engedett meg magának, a többit saját fantáziájára, gazdag kifejezésmódjára, világos kompozíciójára bízta.

Coppée nem volt olyan nagy tehetség, mint Bourget, de sokkal népszerűbb. Lelkének főalapvonása a végtelen nagy őszinteség és igazi alázat. Coppée főként arra tanít meg, mint lehet a jelenkorban Krisztus tanait alkalmazni. Minden elbeszélése és elmélkedése végén a valláshoz tér vissza. A vallásban talál összhangot és vigaszt. „Per crucem ad lucem.“

* * *

Forrásművek:

Az írókra vonatkozó magyar, francia és német irodalmon kívül bővebben használt források:

J. Calvet: *Littérature française*. 1929.

Kozári Gy.: *Emberi okmányok*. 1910.

Làm Fr.: *Huysmans*. *Magyar Kultura*. 1917.

Az írók magyarul megjelent fordításai és az ezekhez írt előszók.

Mihálkó Béla.

Az iskola multja.

Az iskola alapítója, a nemesszívű gróf Koháry István 1712-ben határozta el, hogy Kecskeméten letelepíti a piaristákat. Az első piarista tanárok 1715-ben meg is kezdték a népiskolai tanítást az akkori elemi iskolában, 1716-ban pedig már két latin osztályban tanítottak.

Az új rendház és iskolaépület alapkövét 1720-ban rakták le. 1722-ben a mindenfelől ideseregülő vidékiek számára rövid életű aritmetikai tanfolyamot is nyitottak. Maga az iskola a rendház földszinti szobáiban helyezkedett el, míg a piarista rendtagok az emeleten laktak. 1729-ben a templom fundamentumát is elhelyezték. Hat év múlva a templom szentélye elkészült s ettől fogva már itt misézhettek is.

Az új iskola fennállásának tizedik esztendejében négy osztályosra s csakhamar 1754-ben hatosztályosra növekedett. Ekkorra az épület is kibővült a ma „piarista konviktus“-nak nevezett résszel.

Az iskolában igen tevékeny és buzgó élet folyt. Nemcsak gimnáziumi, hanem elemi iskolai tanulók is látogatták, úgy, hogy az összes növendékek száma gyakran 400-on felül volt. 1735—1743 ig a rend növendékeit is itt képezték a hittudományokban, sőt egészen 1848-ig a rend noviciátusa is itt volt.

1758-tól kezdve a tanításban Cörver János rendfőnök „Methodus“-át alkalmazták s a magyar nyelvet kötelezőleg tanították, az aritmetikát pedig újra bevezették.

A Ratio educationis szellemében folyt a tanítás az 1777—78. tanévtől kezdődőleg. 1806-ban az iskola nagygimnáziummá lett s a magyar nyelv a tantárgyak között rendesként szerepelt.

Az első piaristákat 1715 elején fényes diadalmenetben, hosszú kocsisorban vitték a városba. A kecskeméti polgároknak ez a lelkesedése a piaristák iránt sohasem lankadt le. Az iskola szépen fejlődhetett, úgy, hogy 1825-ben a mai iskolaépületnek helyezték le az alapját s az új iskolát 1832 május 24-én meg is nyíthatták. 1842-től fogva minden tantárgyat magyar nyelven tanítottak. 1849-ben az iskolát ideiglenesen kórházzá alakították át s ekkor szűnt meg Kecskeméten a noviciátus is.

Az osztrák megtorlás az 1850—51. tanévre a négy osztályra lefokozott gimnáziumba bevezette az „Entwurf“-ot; 1859-ben a négy felső osztályt is megszervezte a város katolikus egyházközsége s ezzel az intézet főgimnáziummá alakult át. Ettől az időtől kezdődőleg a rend kisebb papnevelő intézete itt működik. 1860-ban új tantermeket építenek. 1888-ban a tornaterem, 1894-ben a Horváth-Cyryll-utcai szárnyrész készül el. 1862/63-ban volt az első érettségi vizsgálat s megalakult az önképzőkör. A világháború alatt, valamint az utána következő forradalmak alkalmával és a megszállás idején az intézet épülete kórház volt. 1924-ig az iskola főgimnázium volt, 1924-től pedig az új tanügyi rendszer szerint gimnázium.

Az intézet eddigi igazgatói.

<i>Praefecti Scholarum:</i>	<i>Directores Gymnasii:</i>
1715. Kovátsovits Pál	1776—89. Koretz Orbán
1715—24. Zabojnik Péter	1789—90. Kruzy Márton
1724—26. Kovátsovis Pál	1790—93. Szomy Lajos
1726—28. Tagányi Béla	1793—99. Pek Ágoston
1728—30. Demka Sándor	1799—802. Visky Ágoston
1730. Halápy Konstantin	1802—03. Subányi György
1730—33. Demka Sándor	1803—07. Lippay József
1733—34. Zhoretizky Tóbiás	
1734—35. Oszlányi Ferdinánd	<i>Directores Gymnasii Maioris:</i>
1735—36. Demka Sándor	1807—08. Kiss Márton
1736—39. Tagányi Béla	1808—10. Hulják Péter
1739—41. Demka Sándor	1810—11. Hegyi József
1741—42. Nozdrovitzky Szevér	1811—32. Dani Zsigmond
1742—43. Deményi László	1832—37. Cserbay Lipót
1743—44. Gyurovits Glicér	1837—41. Katona Dénes dr.
1744—45. Demka Sándor	1841—48. Schembera Cal. József
1745—47. Rátay Egyed	1844—46. Valentini János
1747—48. Demka Sándor	1846—47. Szigly Gábor
1748—49. Dorinetz Chr. János	1847—55. Demeter Alajos
1749—50. Prileczky Mihály	1855—59. Cseh Ferenc dr.
1750—52. Tarr András	
1752—54. Pnyacsek Julián	<i>Főgimnáziumi igazgatók:</i>
1754—56. Szokolóczy Vencel	1859—63. Suhajda Sándor dr.
1756—57. Horváth Benedek	1863—83. Polák Ede dr.
1757—58. Rákóczy Miklós	1883—88. Tóth Antal
1758—59. Hulinyi Jónás	1888—97. Perger József
1759—60. Tarr András	1897—914. Tóth György dr.
1760—63. Léday Lénárd	1914—19. Brach József
1763—64. Kiss Adorján	1919—23. Simonides István
1764—68. Lality Elek	
1768—69. Diviaczky János	<i>Gimnáziumi igazgatók:</i>
1769—72. Kázmér Demeter	1923—28. Niklos János
1772—73. Holló Imre	1928.— Csösz László
1773—74. Némethi Lajos	
1774—76. Butsi Sándor	

I. Az intézet története 1929—30. iskolai évben.

1. **Változás a tanári testületben.** A magyar kegyes tanítórend főnöke Belyis Antal r. tanárt Budapestre, dr. Kiss Márton r. tanárt Szegedre helyezte át és helyükbe küldötte Nagy Miklós r. tanárt és dr. Farkas Dénes r. tanárt Budapestről.

2. **Az iskolai év lefolyása.** Az elmúlt tanévre a jelentkezések június 30., július 1. és 2-ik napján voltak. A tanártestület alakuló-gyűlését augusztus 28-án tartotta meg. A magánvizsgálatok és tantervkülönbözeti vizsgálatok írásbeli része augusztus 30-án, a szóbeli része, valamint a javítóvizsgálatok augusztus 31-én folytak le. A beiratások szeptember 2—4-ig történtek s a tanév megnyitása ünnepélyes Veni Sancte-vel 5-én ment végbe. Szeptember 6-án megkezdődtek az előadások, melyek a törvényes szüneteket leszámítva, megszakítás nélkül június közepéig tartottak. A VIII. o. összefoglaló ismétlései május 4—12-ig, a többi osztályé június 17—23-ig voltak. A hittani összefoglalásokon Kovács Sándor apátplébános, püspöki biztos elnökölt. A magánvizsgálatokat június 16., 17-én tartottuk meg. Az iskolai évet ünnepélyes Te Deummal június hó 29-én zártuk be.

3. **Valláserkölcsi és fegyelmi állapot.** A piarista iskola tanító-nevelői munkájának a középpontjában áll a vallás-erkölcsi nevelés. Minden lehető megtettünk, hogy biztosítsuk a tudatos jellemképzés nélkülözhetetlen alapfeltételét, a rendületlen vallásos hitet. A pusztán tanítás mellett azonban az lebegett szemünk előtt, hogy a gyakorlati vallásos életre segítsük ifjainkat. Ezért a téli hónapok kivételével naponként hallgatott az ifjúság szentmisét, minden vasárnap szentmise előtt, az őszi és tavaszi hónapokban a szentmisével kapcsolatban exhortációt.

Az őszi folyamán új primuszharangot szereztünk be, ennek megáldását ünnepélyes szertartás keretében végezte Kovács Sándor apátplébános, aki ugyanez alkalommal az intézet egész ifjúságához a keresztyén ifjú kötelességeiről a diáklelkeket magával ragadó beszédet mondott.

November utolsó vasárnapján szent Alapítónk emlékezetére Calasanzius-ünnepélyt rendeztünk. Május hó első vasárnapján a Szent Imre jubileumi évet ismertető szentbeszéd hangzott el. Május hó 25-én a helybeli középiskolákkal együtt rendeztük meg a Szent Imre ünnepélyt, melynek szónoka Sik Sándor dr. piarista, egyetemi ny. r. tanár volt.

Testületileg jelent meg az ifjúság az úrnapi körmeneten és részt vett június 8-án templomunk szentségimadásán. Az intézet egész ifjúsága az iskolai év folyamán ötször járult a szentségekhez. A husvétii szentgyónást megelőzőleg három napos lelkigyakorlat volt, melyet a felsőosztályos növendékeknél Mencezer József piarista tanár végzett. Általában az ifjúság nem

erte be a kötelezően előírt gyakorlatok buzgó elvégzésével, hanem ezen kívül is szívesen járult a szentségekhez: az Oratórium és a cserkészcsapat tagjai havonként és többen hetenként. A felsős diákok tagjai a Hitterjesztés Egyesületének. A missziós folyóiratokat a fiúk nagy példányszámban vásárolták. A misszió ügy támogatására fordított egész összeg: 201 P.

Fegyelmi tekintetben súlyosabb kilengés nem fordult elő. Az igazgató és a tanári testület tagjai éber gonddal vigyáztak a rájuk bízott ifjúság lépéseire. Szomorú szívvel kell azonban megállapítanunk, hogy ha hiba történt, az sokszor a szülői ház engedékenységének, a túlzott szeretetnek, így az elnevelésnek volt a következménye. Sokan nemcsak megengedik, sőt némi büszkeséggel nézik, hogy felsős diák fiúk élje a napok életét. Az intézeti szabályok ellenére részabadják a fiúkat láncmulatságra, kritika és válogatás nélkül való színházlátogatásra. Így az ifjak ballépésében a szülők is vétkesek és későn fognak majd könnyeket hullatni fiuk fokozódó fegyelmetlenségén, nem egyszer erkölcsi elkallódásán. Pedig az iskola ebben a tekintetben is megtette a magáét. Az osztályonként megtartott szülői értekezleteken és a templomi szentbeszédekben kerestük a szülői házzal a megértő együttműködést.

Az *Oratórium* szabadabb keretek között működő vallásbuzgalmi társulat. Tagjai az I—IV. osztály önként jelentkező növendékei, akik havonként szentgyónáshoz és szentáldozáshoz járulnak. A tagok száma az elmúlt iskolai évben 70 volt. Kéthetenként tartott összejöveteleken vallásos tárgyú szavatelok, erkölcsi példák és a vezető hittanár valamely gyakorlati vallás-erkölcsi témát feldolgozó beszéde töltötte be a programot. Az ifjúsági jellemnevelő- és szépirodalom remekeiből külön könyvtárat rendeztünk be, ennek köteleit a tagok nagy érdeklődéssel olvasták.

4. **Látogatás.** Dr. Acsay István tanker. kir. főigazgató hivatalos látogatását október 14., 15. és február 17., 18-án tartotta meg. Tapasztalatait február 18-án tartott értekezleten közölte a tanári testülettel.

Dr. Jászai Rezső rendi főigazgató február 3., 4-én tekintette meg az intézetet.

Dr. Tomek Vince kegyesrendi asszisztens, a kegyesrendi növendékpapok tanulmányi ügyeinek vezetője, május 3—5-ig vett részt az V—VIII. osztályok előadási óráin.

Dr. Hornyánszky Gyula egyet. ny. r. tanár a klasszikus nyelvek tanulmányozása végett május 14., 15-e között időzött körünkben.

Dr. Bohn Ferenc test. szakfelügyelő november 29-én látogatott.

5. **Megbízás.** Az intézet igazgatóját a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr megbizta az esztergomi reáliskolai érettségi vizsgálatokon az elnöki teendők ellátásával.

6. **Egészségi állapot.** Az intézet tanárikarának egészségi állapota egy-két gyengélkedést leszámítva kielégítő volt, hasonlóképp a tanulóifjúságé is;

sajnálattal örökítjük meg Hulin Béla III. o. t. szervi bajok miatt bekövetkezett halálát.

7. Az iskola épülete és felszerelése. Az 1825-ben épült iskolát már két ízben toldották ki, de még így sem felel meg a modern kor igényeinek. Nemcsak termei, hanem szertárhelyiségei is szűkek. Az új iskola építése nagy mértékben haladt elő ebben az évben. Az építkezés megkezdése már hetek kérdése csak.

8. Ifj. Segélyző Egyesület. Az egyesült 170 tanulót segélyezett 1374 tan-könyvvel. Kiadás volt 319 P. Az egyesület vagyona 1696 P 09 fill.

Tandijmentesség. Az iskolafenntartó róm. kat. egyházközség tandij fejében elengedett 49 tanulónak 1100 P-t. Minden díj fizetése alól mentes volt 37 tanuló.

Segélyezés és jutalmazás. Részint segélyben, részint jutalomban részesült 30 tanuló. Az erre fordított összeg 500 P. Pályamunkák jutalmazására 555 P-t fordítottunk. Kirándulásoknál több tanuló 98.28 P utazási segélyben részesült. Könyvjutalmat 31 tanuló kapott.

Táplintezet. A róm. kat. Egyházközség által fenntartott Táplintezetben az iskola 4 tanulója teljesen díjtalanul, 4 tanuló havi 8—8 P-ért, 7 tanuló havi 16—16 P-ért, 1 tanuló pedig havi 24 P-ért kapott ebédet és vacsorát.

9. Ünnepek. A vallásos és hazafias nevelést és a nagyok kultuszát szolgálták ünnepélyeink. Arra törekedtünk, hogy a felnőtt társadalmat is bevonjuk ünnepélyeinkbe. A tanulóifjúságnak pedig ünnepélyeink keretében alkalmat nyújtottunk a nyilvánosság előtt való szereplésre.

Október 6-án az *aradi tizenhárom* emlékére rendezett ünnepélynek a műsora a következő volt: 1. Vályi Nagy G.: Honvéd. Szavalta Farkas Lajos VI. o. t., kr. pn. 2. Honvédinduló. Zene. 3. Ünnepi beszédet mondott Mihálokó Béla tanár. 4. Kárpáti—Kéler: Messze innen Rodostóban. Ének. 5. Jámbor L: Magyarország töviskoszorús térképe előtt. Szavalta Kelő József I. o. t. 6. Vörösmarti—Toldi: Jóslat. Ének.

Október 29-án a cserkészcsapat rendezett vetítettképes tábori beszámolót. Dr. Csaba Jenő tanár a cserkészlet magyar hivatásáról beszélt, majd Mihálokó Béla tanár régi tábori emlékeket újított fel és Jochs József tanár az angliai Jamboreeról számolt be *vetített képes* bemutatás kíséretében.

November 1-én *hősi halottaink* emlékére a Hősök sirjánál hódoltunk, az énekkar énekkel, Major György VI. o. t. pedig szavalattal szerepelt. Ugyanakkor kegyeletos ünnepély keretében megkoszorúztuk a legnagyobb magyar tragédiaírónak, Kecskemét fiának, iskolánk egykori tanítványának a sirját. Katona sirjánál Tihanyi Tibor VIII. o. t., kr. pn., az Önképzőkör elnöke mondott emlékbeszédet, Gébel Béla VII. o. t. pedig alkalmi költeményt szavalt.

November 24-én a *Kegyes-Tanítórend alapítójának, Calasanzi Szent*

Józsefnek, a piarista iskolák égi pártfogójának emlékére és tiszteletére fényes ünnepélyt rendeztünk. Az ünnepélyes szentmisével kapcsolatos szentbeszédet a szent alapító jelentőségéről dr. Csaba Jenő tanár mondta. Az ünnepély műsora: 1. Abt: Álom. Zene. 2. Sik: Tüzzész. Szavalta Tihanyi Tibor VIII. o. t., kr. pn. 3. Himnus Calasancianus. a) Melodia Italiana. Előadta a kegyesr. papnövendékek énekkara. b) Melodia Hispana. Előadta a gimnáziumi vegyes énekkar. 4. Ünnepi beszédet mondott dr. Pozsgay Rezső kegyesr. házfőnök. 5. Radványi K.: Itt jár az utcán. Szavalta Leskowszky Róbert I. o. t. 6. Jungmann: Édes hazám. Zene.

Március 15-e jelentőségének szintén ünnepet szenteltünk. A nemzeti eszmék és a magyar ifjúság ez ünnepén a következő műsora volt: 1. Kossuth-nóták. Zene. 2. Gyökössy: Hiszek. Szavalta Moravec Lajos VIII. o. t., kr. pn. 3. Dr. Csaba Jenő tanár ünnepi beszéde. 4. Ifj. Radványi K.: Márciusi ének. Szavalta Steiger Ödön II. o. t. 5. Magyar nóta. Régi Rákóczi ének. Ének.

Április 12-én az *ének- és zenekar* rendezett díszes *hangversenyt* a kath. Egyház nagytermében.

Május 10-én és 11-én a cserkészcsapat rendezett nagyszabású *cserkész-előadást* a városi Katona József színházban. Az előadás műsora: 1. Ocskai Lászlóról való ének. Thaly Kálmán balladája színre alkalmazva 3 jelenetben. 2. Exotikus hindu csakkar mutatóványok az 1929. évi angliai világjamboreeról. Zenekíséret mellett bemutatták Gerber Ferenc, Hajagos László és Márovics József. 3. Régi magyar huszártoborzó. A táncot bemutatta 12 cserkészfiú. 4. Kisfaludy Károly: Pártütők. Eredeti vígjáték 3 felvonásban. (Kisfaludy Károly halálának 100. évfordulójára.) A szünetekben az iskola zenekara szerepelt.

Május 28-án délután az iskola udvarán rendeztük *évváró* ünnepélyünket. Ennek műsora: 1. Honvédinduló. Zene. 2. Harsányi K.: A harang. Szavalta Máté János VIII. o. t. 3. Beszámoló beszédet mondott Tihanyi Tibor VIII. o. t., kr. pn., az önképzőkör elnöke. 4. A pályatételek eredményeinek kihirdetése. 5. Fráter nóták. Ének.

Június 22-én délután az iskola udvarán a Faragó Béla országos Árvaház és a gimnázium zenekarának részvételével díszes tornaünnepélyt rendeztünk.

Ezen ünnepélyeken kívül külön megemlékeztünk megfelelő előadások keretében egyes ünnepélyes évfordulókról. Október 31-én, a *takarékossági napon*, a takarékoság jelentőségéről; december 11-én a *limanovai csata* 15. évfordulóján a magyar huszárok páratlan bravújáról. Az *izzólámpa feltalálásának* 50 éves évfordulójával kapcsolatban korunk egyik legnagyobb feltalálójáról, az amerikai *Edisonról*; születésének 125 éves évfordulójával kapcsolatban a mesemondók fejedelméről, a dán *Andersenről*.

Június 4-én a *trianoni gyászos békekötés* évfordulóján dr. Csaba Jenő mondott lendületes beszédet a békék tarthatatlanságáról.

A *Szent Imre-centenáriummal* kapcsolatban május 4-én templomi beszédben méltatta *Szent Imre jelenlőségét* Miháلكó Béla tanár. Május 25-én a helybeli középiskolákkal együttesen *közös Szent Imre-ünnepélyt* tartottunk iskolánk udvarán, amelyen az iskola zenekara szerepelt, Sík Sándor dr. piarista, szegedi egyetemi tanár pedig nagyhatású gyönyörű előadást tartott a szentről, mint a magyar tanulóifjúság ideáljáról.

Az iskola belekapcsolódott Kecskemét méltó büszkeségének, *Katona Józsefnek* ünneplésébe a *centenáriumával* kapcsolatban. Résztvett a hamvaknak újrabeszertelésén, az új siremléke leplezési ünnepélyén és a városi Katona József színházban a Nemzeti Színház művészeinek Bánk-bán díszelőadásán iskoláink tanulói közül sokan, mint statiszták szerepeltek.

Az iskola végzett *VIII. osztályos tanulóit* szentbeszéddel *búcsúztatta* a templomban május 18-án Miháلكó Béla tanár.

Míndezeken az ünnepélyeken és ünnepélyes alkalmakon a szülők és érdeklődők mindig nagy számmal jelentek meg.

Az intézet ezúton köszöni meg Acker és Kecskés temetkezési vállalkozóknak a szivességét, akik az ünnepélyeinken készségesen bocsátották rendelkezésünkre díjtalanul székeiket.

10. Tanulmányi kirándulás. A tananyaggal kapcsolatosan a IV. osztály növendékei megtekintették a gyufa-, gép- és szikvizgyárat és a városi múzeumot; az 1–6. osztály tanulói pedig a Duna—Tisza-közi baromfi, galamb- stb. kiállítást.

Az egyes osztályok több ízben felkeresték a Katona József sétateret, a Műkertet, és az érettségi írásbeli vizsgálatok alatt a kisnyíri erdőt, ahol növény- és állat élettani megfigyeléseket és a növényhatározást gyakorolták.

Május 31-én az egész intézet a szikrai Töserdőbe rándult ki.

Június 7-én az intézet 30 tanulója Esztergom nevezetességeit szemlélte meg.

11. Németországi kirándulás. A fővárosi gyermeknyaraltatási csereakció keretén belül dr. Nyúl Tóth Pál városi tanácsos úr révén sikerült intézetünk s a társintézetek 40 tanulóját idegenbe vinni. Megkivánták, hogy a jelentkezők 16 évnél fiatalabb román katók legyenek. Ezért a tanári kar a mi 57 jelentkezőnk közül 31-t, a többi intézetek pedig s a tanácsos úr ajánlata révén 9-t vettünk fel. A szülőknek 30 P megterhelést jelentett a 6 heti útazás és üdülés, valamint az az írásban is adott ígérlet, hogy a német cseregyermeket a magyar vendégszeretet úri módorával fogadják. Hálas köszönet ezúton is Szabó Jenő tb. tanácsos úrnak, ki vállalta a németországi csoport gondozását.

Június 24-én templomunkból indultunk a nagy útra. Kováts Andor tanár kísérete és vezetésem alatt. A Keleti-pályaudvaron a német követ,

a Népjóléti Minisztérium s a főváros vezetőségének jókívánsága után elhelyezkedtünk. Az uniformizáló diáksapkánk az ország számos városából és a főváros számos intézetéből összeszedett gyermekseregben rögtön érezte előnyös hatását.

Wien, Salzburg, Passau, Leipzig felé rohantunk. Salzburgban széttekintett a gárda, hasonlóképp Leipzigben. Villanyoson bejárták az ébredő várost, megtekintették a népek csatájának óriási emlékét; tudomásulvették, hogy Széchenyi Istvánunknak a csata sorsára döntő beavatkozása még csak megemlítve sincs. Azután D-vonaton nagy kényelemben repültünk át Németország történelmi területén. Mozaikszerűen vonult el Wiemar, Halle, Wartburg, Gotha; a modern Németország: Cassel, a Ruhr-völgye, a töméntelen gyár, a 600 évig épült kölni dóm, lovagvárak, mind-mind bő anyagot adtak az irodalomtörténelmi, esillagászati, magyar világ és művészettörténelmi gazdaságpolitikai ismereteink felélénkítésére.

Kölnben várt ránk Rheinland tartományközege Frau Steinbach Staatsrath és két katolikus paptestvér. A katolikus internacionálé építőereje s a közös politikai benyomás alatt kifejlődött német-magyar rokonérzés a 17 km-re váró otthon melegségét árasztotta ránk.

Akkora ország, mint Csonka-magyarország, lakossága sem több. Örökké mosolygó, tisztalelkű, hazájáért rajongó német, ki nem akar egyebet, mint szabad Rajnát és még valamit: Krisztus országát az ő Germániájában. Zöld-fehér a zászlaja, de benne lobog a pápaság inogramma: Pax, béke. És ez a pax nem ideális álmodozók felaprózhatatlan tökéje. Ott mindenki tömörül. Az ifjúság is a Katholischer Jungmännerverband Deutschlandsba. A 62,000.000-ós némettség 23.000.000 katolikusa közül 1,400.000 diák, 700.000 sportbarát és 800.000 leány tette le hitét a Pax-ra illetve a Jugendverein céljaira.

Ennek az intézménynek alapítója Mosters, egy egyszerű pap, düsseldorfi plébános. — Ideálja Szent Tarzicius; pártfogója a Boldogságos Szűz, programja a virágzó középkor lovagjaié: tapfer und treu = bátor és hű férfi kialakítása. Szervezete teljesen olyan, mint az egyházé. Kacagó, tiszta gyermek szívet, erőstestű férfi nemzedéket, multjáért rajongó németet akar s ezért lettek vezető papjai a sportegyesületek vezetői is, a régi kolostor és várromok restaurátorai; a régi nóták, tréfák összegyűjtői, a gyermekek bizalmasai, maguk is gyermekek. Évenkinti óriási propagandájuk ezrével szedi fel az iskolából kikerülteket. Van saját papírgyárak, saját bankjuk, saját biztosító intézetük, nemzetközi hálózatuk, folyóiratuk; a legkisebbnek is 15.000×10 előfizetője.

A rheinlandi kormány ennek a katolikus szövetségnek altenbergi diák-tanyájára, (Jugendheim) útalt be bennünket.

Bizonyára sok szülő gondolt aggódva erre a helyre. Pedig ha tudta volna, hova jutott a gyermeke, nyugodtan maradt volna. Nem arra gon-

doik, hogy erdős, dombos vidéken ültünk, hol nem zavar a város zaja, nem rontja a levegőt a gyárak koromja, de ahol azért megtalálható az élet komfortja villanyvilágításban, vízvezetékben, központi fűtésben. Hanem igenis arra gondolok, hogy templom tövében, régi kolostor romjain épült úri otthonban élünk. Templom mellett, melyet 7 évvel később kezdtek építeni, mint a kölni dómot. Az építője a kölni építőmesternek tanítványa volt. Gondolom, ez sejteti, milyen akkor a mi templomunk. Gótstilben, 3 hajóval épült. Mellső ablaka eredeti, 20 m. magas, 8 m. széles. Színeit leírni nem lehet, talán utánozni sem. Tabernáculuma külön áll, nincs a főoltáron. Hatalmas alkotás: 50 évi munkával készítették ki egy darab kőből. Faragása művészek szentségimádása. A templom telve van az alapító bergi grófok történelmi emlékeivel. Orgonája most 60 regiszteres. Orgonistája a kölni dómban szokott hangversenyezni. Valamikor a cisztercitáknak volt itt az uradalma. 50 páter s 150 fráter dicsérte az Urat. Még sohasem hallottam azt, aminek a nyomai itt láthatók: abban az úgynevezett sötét középkorban volt vízvezeték ebben a kolostorban, sőt a templomban szökőkút, mert az emberi találékonyság az istentisztelet keretei közé illesztette a természeti erőket is. Megrabolta a templomot a 30 éves háború, szétszórta a szerzeteseket a napóleoni időszak és a nagy német szekularizáció is rajta hagyta a nyomait, de viszont a régiek kőbe faragott, üvegre festett hite eleven életet tart fenn még mindig s új töről fakasztja a régi istendicséretet. Ebbe hoztunk mi most magyar színeket.

A háború deprofundisában új erőre kapott és erejének tudatában élő némettség előtt kellett a gyermekeipőbe szorult magyar csoportnak a magyar értékeket kidomborítania. Aki ezt egyszer is próbálta, tudja mit jelent mindez. A nehézségeket csak növelte az, hogy nem egy intézet szellemét tükrözték vissza a fiúk. Azután a sok szülői ház kényeztető melege az idegen, erős, egészséges élet szelével nem birt megbirkózni. A pedagógiai rutin fascináló ereje s a jobbak példája azonban célba vitte a nemes szándékot.

A napirend korlátai a $\frac{1}{3}$ 7 órás szentmise, 8, 12, 4, 8 órai étkezések voltak. Jó időben a szabadtéri, rossz időben a szobajátékok, séták töltötték ki a napot. Állandó versenyben élt a két nemzet és az állandóan népes ház (volt nap, melyen 270 idegen fordult meg benne). Kicsinyei-nagyjai előtt a latens magyar erő nem egyszer nyilatkozott meg.

A kölni magyar konzul, a Jugendverein vezetőség előtt Düsseldorfban tisztelegtünk. Örökké feledhetetlen marad P. Generalsäkretär Clemens, P. Bauer bonni vicarius és a ház vezetője, Herzig bácsi, kik minden alkalmat felhasználtak arra, hogy a német pszichét megismertessék s a fiúk igényeit kielégíthessék. Ők tervezték és vezették a kirándulásokat gyalog, vonaton, hajón 1—3 napos túrákban, 2 csoportban. A Rajna gyöngye, Siebengebirge, azután Ittenbach, Rolandsbogen, Königsrinter, Döllendorf, Hesterbach,

Löwenburg, Solingen, Bonn, Berg, Köln, Düsseldorf, Aachen mély nyomokat hagytak mindazokban, kikben az ember értéke, a tudásszomj elsímította a fiatal éveket.

Hatheti ottidőzés után a Rajna-mentén Frankfurt, Nürnbergi vonalon érkeztek vissza a fiúk Kováts Andor tanár úr és dr. H. Nagy István ügyvéd úr vezetésével, mert Aachenben csatlakoztam a Jamboreere utazó cserkészekhez.

Csaba Jenő dr.

12. A Kecskeméti Piarista Diákegyesület. A Kecskeméti Piarista Diákegyesület június hó 1-én tartotta alapítása óta ötödik évi közgyűlését, amelyen a tagok igen szép számban jelentek meg. A gyűlésen beszámoltak az egyesület egész évi munkásságáról. Papp Mihály m. kir. pü. számvizsgáló, egyesületi főtitkár, Járvás Mihály volt főgimnáziumi tanárról mondott emlékbeszédet. A Piarista Diákegyesület az iskolai év folyamán június 1-én kerli ünnepélyt rendezett, amelynek jövedelmét részben az intézeti, részben főiskolai hallgatók támogatására fordították.

Járvás Mihály emlékezete.

(A Kecskeméti Piarista Diákegyesület 1930. június 1-i közgyűlésén elmondotta: Papp Mihály m. kir. pü. számvizsgáló- egyesületi főtitkár.)

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

„Ki aként él, hogy őtet túléli, mit művel, annak sírszobra diszlik a hir repkényivel“! Ilyen és hasonló gondolatok élednek lelkemben, midőn gyenge erőmtől telhetőleg maradandó emléket kívánok emelni mindnyájunk szívében annak a férfúnak, aki mig élt, gyújtó szavával, halála után pedig a feledhetetlen jóság és zamatos magyarság el nem múló példájával serkent bennünket a soha el nem lankadó, bátor és kitartó küzdelemre, egymás, embertársaink, városunk és magyar fajunk izzó szeretetére. Mert e tulajdonságok oly fokozott mérvben nyilvánultak meg nemes és fenkölt egyéniségében, hogy ezáltal is követendő példaképen áll előttünk minden idők legmagyarabb történet-tanára: *Járvás Mihály*.

Az őszintén átértett hálás köszönet illeti részemről a Kecskeméti Piarista Diákegyesület választmányát azért a megtisztelő megbizásért, hogy csekély-ségemet jelölte ki öt éven át szeretve tisztelt tanárom emlékezetének fel-újítására.

Az Alföld homokos rónáján, a messzeföldön „hirös“ városban, Kecskeméten született, 1853. év szeptember 28-án, szorgalmas, vallásos, iparos szülőktől; itt végezte iskoláit is s az érettségi után 1873. szeptember 8-án lépett a kegyes tanítórend kötelékébe, hová magával vitte szülőitől öröklött mély vallásosságát és munkaszeretetét. A noviciatusban Váczon töltött egy esztendő sok haszonnal járt számára, mert amellet, hogy a rend kötelékébe igyekezett beilleszkedni, jutott ideje arra is, hogy magát tovább képezze s a jövődő tanári pályára komoly munkabeosztással felkészüljön.

1874—1879-ig — 5 éven át — Szentgyörgyön tanított, de tanult ő maga is s a hittudományokat magánúton elvégezvén, 1879. április 28-án ünnepélyes fogadalmat tett, majd a következő két évben Tatán működik s közben, július 4-én, áldozó pappá szentelik, Tatáról egy esztendőre Kiszebenbe, majd innen Debreczenbe megy, honnan két év után, 1885-ben Vácra kerül. Itt csillogtatta először nagy tudását és rátermettségét szakcikkeiben, a történelemben és földrajzban.

Négy év múlva Nagykárolyba, majd 1894-ben Nagykanizsára helyezte a rend kormánya, honnan régi vágyának beteljesüléseképpen 1898-ban hazakerült forrón szeretett szülőföldjére, kedves hozzátartozóinak szeretett körébe, Kecskemétre. Hosszú 14 éven át tanította rajongott szülőföldjének fiait a magyar haza szeretetére s itt ülte meg 1903-ban rokonai, barátai, tanártársai és növendékei körében 30 éves tanári jubileumát.

1912-ben életének és tanári pályájának utolsó állomására, Sátoraljaújhelyre helyezte felettes hatósága, hol 1913-ban, május hó 26-án, **hosszú** 39 évi nehéz tanári munkálkodás után megszűnt dobogni nemesen érző, folyton hazavágyó, szülőföldje után epekgdő szive, még a lehetőségét is kizárva annak, hogy forrón szeretett testvérétől, rokonaitól, tanártársaitól és barátaitól egy meleg kézszorítással eblúcsúzhassék.

Talán különösnek látszik, hogy ilyen hosszadalmas statisztikát ígattam be, de ezzel is csak azt akarom kimutatni, mily tág tere volt a markáns magyar piaristának lelkes történelmi előadásai révén az egyéniségét jellemző tüzes, hazafias érzésnek a fogékony ifjú lelkekbe való átplántálására, de meg szorosan hozzá is tartozik egy nemes munkában eltöltött 60 év kerekének megrajzolásához.

Járvás Mihály jellemében oly sok volt a tiszteletre és szeretetre méltó vonás, hogy éppen emiatt nehéz feladat elé állítja a vele foglalkozót, mint-hogy ő maga volt a legtisztább magyar jellem megtestesült mintaképe.

Mint jólelkű embert, tudós tanárt, a reá bizott tanítványok szerető, gondos alyját s mint lelkes hazafit szeretném követendő például ifjú és öreg diáknak eléje állítani.

Már mint gyermek kimagaslik három fiútestvér közül az eleven, fürge, mozgékony kisdíák s későbbi életében is, ahol csak megjelent, érdeklődést ébresztett, mely érdeklődés rövid idő múltán tiszteletté, szeretetté nemesedett. Ő maga is szerette s értette is a tréfát s egyik jellemző tulajdonsága volt, hogy bár mások — így tanítványai is — szívből kacagtak pompás tréfáin, ő maga minden élcelődés mellett is megőrizte tiszteletre méltó komolyságát.

Egyenes, szokimondó természete nem ismerte a kertelgetést s amit gondolt, kimondotta akkor is, ha talán egyéni vonatkozásokban mások hiúságát nem is legyezgette kijelentésével; de szívében haragot nem táplált s békülékeny hangjával, jóságos közeledésével iparkodott mindent ismét rendbehozni.

Nemcsak az iskola falain belül, de azon kívül is mindenki ismerte őt,

aki tipusa volt az igazi magyar katolikus papnak. Katolikus volt egész lényével s vallásos meggyőződéséből egy hajszálat sem engedett; inkább tűrte a nehezteletést, talán a mellőzést is, de meggyőződéses hitében semmi meg nem ingatta.

A történelemnek, amely tantárggyal a fogékony fiatal lélek talán legszivesebben foglalkozik, volt ő kiváló képzettségű, lelkes tanára. Tanítványai szeretettel lelkesedtek előadásáért, mert nemcsak tanította a történelmet, hanem a tárgya anyagában fellelhető erkölcsi vonatkozások kiemelésével állandóan nevelni is törekedett, jellemet fejleszteni, puritán, edzett, semmiféle megaluvást nem tűró, tiszta magyar jellemeket. Ezt annál könnyebben tehette is, mert az általa hirdetett s az életben követett elvei egymással a legteljesebb harmóniába olvadtak össze.

Tanítványait szeretettel segítette minden téren s nem egyszer mentette meg a drukkoló érettségiző diákot, mert jó szíve nem engedte, hogy a sokszor szemmel látható „puskázást” észrevegye, vagy ha már kénytelen volt meglátni, egy feddő szóval, vagy intéssel adta tudtára a maturandusnak nemtetszését.

Minden nemes vonása között azonban talán izzó magyar hazafisága volt legtündöklőbb erénye. Volt benne annyi ősi szittya-magyarság amiből nemzedékek táplálkozhatnak anélkül, hogy annak bőséges forrása megapadhatott volna. Történelmi előadásai nem is magyarázatosak voltak, hanem egy-egy hősköltemény, áthatva a magyarság összetartó erejébe vetett bizalom reményétől. A magyarság történetének, a magyar faj hegemoniájának ódai szárnyalású magasztalása volt minden mondata, amiket kipirult arccal, felhevülő lélekkel hallgattunk mindannyian s bizony egy-egy ilyen előadás után, ha akkor más időket élünk, könnyen tudott volna mint egy második Erdőssi Imre újabb branyiszközi hősöket csinálni belőlünk.

Veszületett, rajongó fajszeretete különösen akkor nyilvánult, ha a magyar égen az alkotmányt árvizzel fenyegető darabont felhők tornyosultak. Ez időben élénk részt vett a városi közélet vezetésében is, mint a th. bizottság tagja s a nemzeti ellentállás egyik legtipikusabb függetlenségi harcosa volt.

Ami hazaszeretetével szinte karöltve járt, az szűkebb hazájának, Kecskemétnek rajongó imádata volt. Szerette, dédelgette ezt a porosnak, maradiának csúfolt nagy metropolist, szívéhez nőtt annak minden porszeme, testvéreinek tekintette annak minden fiát s utolsó falatját is megosztotta volna azzal, akiről tudta, hogy kecskeméti, pártfogolta s minden téren segítette.

Ha van atavisztikus visszaütés, úgy azt mondhatnám, hogy mint valami városalapító avar csüngött lelkével szeretett szülővárosán.

Talán ez a nagy rajongás is hozzájárult ahhoz, hogy olyan korán elhagyjon bennünket, hiszen sokszor ismételtette bizalmas asztaltársaságának, hogy úgy érzi magát, mint az öreg fa, amelyet 14 év után akarnak más talajba átültetni.

Messze idegenben hirtelen hűnyt el s míg életében mindig ide vágyott vissza a homokbuckás síkságra, csak kihűlt porhtüvelye került haza, hogy örök álmát aludhassa az öreg temetőben.

Ezekben iparkodtam szeretett tanárunknak egyéniségét, jellemét vissza-idézni közel húsz év távlatából s ha ez a legcsekélyebb mérvben is sikerült, akkor igazolódik egy nagy pogány költőnek gyönyörű, örökszép mondása: „Aki szívének meleg szeretetét, eszméinek forró tűzét sokakkal megosztja, még ha megszűnik is küzdeni e földi téreken, nem hal meg egészen, tovább él az barátainak, szellemi kincse letéteményeseinek szívében!”

II. Hatóságok.

a) A magyar kegyes-tanítórend főnöke: dr. Sebes Ferenc.

b) Iskolánk a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter vezetése alatt áll. Vallás- és közoktatásügyi miniszter: gróf Klebelsberg Kunó dr. Vallás- és közoktatásügyi államtitkár: Kornis Gyula dr., egyetemi nyilvános rendes tanár, kegyesrendi áldozópap. A miniszterium középiskolai ügyosztályának főnöke: Vajdinger Gyula dr. miniszteri tanácsos.

c) Tankerületi kir. főigazgató: Acsay István dr.

d) A gimnáziumi bizottság egyházi elnöke: Kovács Sándor apátplebános, világi elnöke: dr. Iványosi Szabó László, a róm. kath. egyházközség főgondnoka, m. kir. kormányfőtanácsos. Tagjai: dr. Bagi Béla ügyvéd, Biró Ádám népisk. nyug. felügyelő-ig., dr. Cserey-Pechány Albin kórházigazgató, Csorba János gyógyszerész, Csösz József gazd. főtanácsos, Csösz László gimn. ig., dr. Dömötör Lajos h. polgármester, Dömötör Pál gazd. tanácsos, algondnok, Harkay Béla vár. főjegyző, P. Halász Jeromos szfr. házfőnök, dr. Hegedüs Ferenc ügyvéd, dr. Jámbor József egyházközségi ügyész, Királymezey Tibor zárdalelkész, dr. Magyar József üdvvéd, Móczár Gábor földbirt., dr. Homoki Nagy László ügyvéd, Nagy Zoltán egyházközségi titkár, dr. Nyúl Tóth Pál vár. tan., Orbán János kir. tszéki bíró, vitéz Orbán Nándor polg. isk. ig., Ottó Sándor műsz. főtan., dr. Pozsgay Kezső kr. házfőnök, Reitter József kenyérgyáros, dr. Roósz Lajos törv. másod-elnök, dr. Szarvas András kórházi főorvos, Zimay Károly polgármester.

III. Az intézet személyzete.

A kötelező tantárgyak tanárai.

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben tanított	Heti óráinak száma	Tanár évei- nek száma
1	Csosz László piarista, rendes tanár, igazgató.	Mennyiségt. Term.-tan	VII. III.	5	15
2	Bátky Miklós piarista, rendes tanár, a hittudományok felavatandó doktora, hitszónok, az „Oratorium” vezetője.	Vallástan Filozófia	V—VIII VIII.	11	6
3	Csaba Jenő piarista, rendes tanár, bölceletdoktor, igazgatóhelyettes, az V. oszt. főnöke.	Latin ny. Történelem	V. IV—VII.	17	13
4	Erczbrucker Aladár piarista, rendes tanár, a II. o. főnöke, a kisebb ifj. könyvtár őre.	Vallástan Magyar ny. Latin ny.	V II, VII., VIII. II.	18	12
5	Farkas Dénes piarista, rendes tanár, bölcelet- doktor, hitelemző, szeizmográfus	Mennyiségt. Term.-tan Ének	I., III., V. VII. I.	18	1
6	Jakab János piarista, rendes tanár, bölceletdoktor, a VIII. oszt. főnöke, az énekkar vezetője, az énekszertár őre.	Vallástan Latin ny. Görög ny.	IV. VII. V., VII.	18	13
7	Jochs József, piarista, rendes tanár, a fizikai szer- tár őre, a cserkészcsapat parancsnoka.	Mennyiségt. Term.-tan Ének	II, IV., VI. VIII. VIII. II.	18	5
8	Kováts Andor világi, rendes testnev. tanár, a játékdélutánok és az ifj. sportkör vezetője, a tornaszertár őre.	Torna Játék	1—VIII. 1—VIII.	21	5

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben tanított	Heti óráinak száma	Tanár évei- nek száma
9	Lengyel János piarista, rendes tanár, bölcseletdoktor, a IV. oszt. főnöke, a filológiai múzeum őre és a folyóíráttár kezelője.	Latin ny. Görög ny. Történelem	VI. VI., VIII. III.	18	16
10	Mihálkó Béla piarista, rendes tanár, az I. o. főnöke, az Önképzőkör vezetője, a tanári könyvtár őre.	Magyar ny. Latin ny.	I. I., IV.,	17	10
11	Nagy Miklós piarista, rendes tanár, hitelemző, a földr., term., és vegytani szertár őre.	Term.-rajz Földrajz	IV.—VI. I.—IV.	18	1
12	Pozsgay Rezső piarista, rendes tanár, bölcseletdoktor.	Történelem	VIII.	3	22
13	Róth József piarista, rendes tanár, a IV. o. főnöke, a tanári értekezletek jegyzője, a Segítő- Egyesület vezetője.	Magyar ny. Német ny.	IV., VII. III., IV., VII.	16	6
14	Schüssler Albert piarista, rendes tanár, a VIII. o. főnöke.	Latin nyelv Német ny.	VIII. II, V, VI, VIII.	16	36
15	Szabó István világi, rendes rajztanár, a rajzszerár őre.	Rajz Term.-rajz	I.—VIII. I., II.	18	7
16	Vincze László piarista, rendes tanár, a III. o. főnöke, a nagyobb ifj. könyvtár őre.	Vallástan Magyar ny. Latin ny.	I., III. III., V. III.	17	28
17	Dezső Lajos világi, nyug. r. testnev. tan. nyugalomban 3 év óta.	torna			38

IV. Tantárgyfelosztás.

A tanár neve	A tanár szaktárgyai	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Csösz László	mat.—fiz.			fiz. 2				mat. 3	
Bátky Miklós	hittudomány					hitt. 2	hitt. 2	hitt. 2	filoz. 3 hitt. 2
Csaba Jenő dr.	lat.—tört.				tört. 2	lat. 6 tört. 3	tört. 3	tört. 3	
Erczbrucker Aladár	magy.—lat.		hitt. 2 lat. 6 magy. 4				magy. 3		magy. 3
Farkas Dénes dr.	mat.—fiz.	ének 1 mat. 6		mat. 4		mat. 3		fiz. 4	
Jakab János dr.	lat.—gör.—tört.				hitt. 2	gör. 6		lat. 5 gör. 5	mat. 2 fiz. 4
Jochs József	mat.—fiz.		ének 1 mat. 3		mat. 4		mat. 3		
Kováts Andor	testnevelés	torna 3	torna 3	torna 3	torna 3	torna 3	torna 3	torna 3	torna 3
Lengyel János dr.	lat.—gör.—tört.			tört. 3			lat. 5 gör. 6		gör. 4
Mihálkó Béla	magy.—lat.	lat. 6 magy. 5			lat. 6				
Nagy Miklós	term.—földr.	földr. 3	földr. 3	földr. 2	földr. 1 term. 4	term. 2	term. 3		
Pozsgay Rezső dr.	lat.—tört.								tört. 3
Róth József	magy.—német			német 3	magy. 3 német 4			német 3 magy. 3	
Schüssler Albert	lat.—német		német 3			német 3	német 3		lat. 4 német 3
Szabó István	műv. és mért. rajz	term. 2 rajz 2	term. 2 rajz 2	rajz 2	rajz 2	d. u. rajz 2	d. u. rajz 2	d. u. rajz 2	d. u. rajz 2
Vincze László	magy.—lat.	hitt. 2			hitt. 2 magy. 4 lat. 6		magy. 3		

B) A rendes órarend keretén kívül tanító hittanárok:

Závory Elek, ref. hitoktató és Kován Murányi György ev. hitoktató.

C) A rendkívüli tantárgyak tanárai:

1. **Csaba Jenő dr.** rendes tanár, tanította a kezdő gyorsírást heti 2 órában.
2. **Herédy-Szabó Imre**, zenetanár, tanította a zenét heti 4 órában.
3. **Jakab János dr.**, rendes tanár, tanította az éneket heti 3 órában.
4. **Mihálkó Béla**, rendes tanár, tanította a haladó gyorsírást heti 2 órában.
5. **Róth József**, rendes tanár, tanította a német társalgást heti 4 órában.
6. **Szarvas András**, orvosdoktor, világi, kórházi főorvos, iskolaorvos, tanította az egészségtant a VII. osztályban heti 2 órában.

D) Altisztek:

1. **Csonka Ede.** Szolgálati éveinek száma : 7.
2. **Palotás István.** Szolgálati éveinek száma : 2.

V. A tanárok iskolán kívüli hitéleti, társadalmi s irodalmi működése.

1. **Csász László** a róm. kath. egyházközség tanácsának, a gimnáziumi, gazdaság és pénzügyi, valamint a tanintézeti bizottságnak, az Eötvös L. math.-fiz. társ. rendes, a Katona József Kör, a Kecskeméti Piarista Diák-egyesület és az Alsóker. 48-as Kör vál.. a közs. iskolaszéknek, az Orsz. Faragó Béla Árvaház felügyelőbizottságának rendes tagja, a VIII. cserkészközség társelnöke.

2 **Bátky Miklós** a kegyesrendi növendékek prefektusa, a VIII. cserkészközség ellenőre és intézőbizottságának tagja.

3. **Csaba Jenő dr.** igazgatóhelyettes; a szegedi Dugonics-Társaság, a kecskeméti Katona József Kör s Irodalmi Társaság rendes, a Dél-magyarországi Magyar Közművelődési Egyesület igazgatósági, az Alföld-kutató Bizottság Történelmi s Nyelvészeti Szakosztályának, a Fiatalkorúak Felügyelő Hatóságának és a Sz. propaganda Bizottságának rendes tagja, a VIII. cserkészközség ellenőrző megbízottja, a Katholikus Egylet főkönyvtárosa. Cikkei jelentek meg a Kecskeméti Közlönyben, Katolikusok Lapjában, Magyar Cserkész, Vezetők Lapja, Magyar Asszonyok c. folyóiratokban, a Kecskeméti Közlöny Évkönyvében. Ismételt beolvasott a budapesti Rádióba. A Jamboree-filmmel kapcsolatban tiz cserkészelőadást tartott Kecskemét, Cegléd, Nagykőrös városokban. Ünnepi beszédet mondott az intézet március 15-ik s trianoni, a város trianoni, a Vitézi Szék zászlószentelési, a II. ker.

el. isk. évf. záró ünnepségein és előadást tartott a Kath. Lyceumban. Negyven tanulóval hathetes tanulmányi útát szervezett Németországba s az intézeti cserkészcsapat keretén belül részt vett az angliai Jamboreen.

4. **Farkas Dénes dr.** az Eötvös L. math.-fiz. Társ. rendes tagja. A Magyar Tud. Akadémia ülésén előadásra került „A nitrogénoxid sávós színképének szerkezete“ c. dolgozata. Cikkét irt a Zászlónkba. Zongoraszámmal szerepelt a katolikus adventi estélyen és a Kath. Egyházi Énekkar jubileumi estjén.

5. **Jakab János dr.** az intézeti énekkarral számos társadalmi egyesület ünnepélyén szerepelt.

5. **Jocho József.** Vetítettképes előadást tartott az angliai Jamboree-ról a Kath. Legényegyesületben, a Kath. Népszövetségben és a Kath. Munkás-egyesületben.

6. **Kovács Andor** a Kecskeméti Atletikai Club választmányi és intézőbizottsági tagja, okleveles vívómester, a kisgyermek- és női tornatanfolyamok vezetője, a tornaszertár őre, a Zrínyi sportkör tanácselnöke, az iskolai játékdélutánok és céllövészet vezetője.

8. **Mihálikó Béla** a VIII. cserkészkerület ügyvezető elnöke, a Katona József áll. reáliskola 152. Szittyá cserkészcsapatának parancsnoka, a Foederatio Americana Jazygia corporatiojának lelkesze, a Jó Pásztor apácák növendékeinek gyóntatója; október 6-án az iskolai ünnepélyen beszélt, október 20-án vetítettképes előadást tartott régi cserkész táborokról, a katolikus adventi estélyen előadott a francia konvertitákról, a Kath. Legényegyesületben Mit olvasunk? és Karácsonyi gondolatok címmel, Cegléden cserkész tiszti gyűlésen Humor a cserkészletben címmel az Emericánában és egyebütt lelkigyakorlatokat tartott. Cikkét irt a Katholikusok Lapjába P. Schwartz Antalról, a Kalazantinusok alapítójáról és a jelen értesítőbe programmértekezést irt.

9. **Pozsgay Rezső dr.** kegyesrendi házfőnök, a kath. egyházközség tanácsának, a gimn. gazdasági- és pénzügyi, valamint tápintézeti bizottságának, Kecskemét város törvényhatósági bizottságának rendes, Kecskemét város iskolaszékének, az áll. polg. és elemi leányiskolák gondnokságának, a kereskedőtanonciskola, a városi múzeum és könyvtár felügyelőbizottságának választott, a Duna--Tisza közti Mezőgazdasági Kamarának, a Kath. Egyletnek, a kecskeméti Piarista Diákegyesületnek, a Kecskeméti Gazdasági Egyesület igazgatóválasztmányi és fegyelmi bizottságának választmányi tagja, több alkalommal beszédet és előadást tartott a különféle egyesületekben.

10. **Vincze László** a Váci Múzeum-Egyesület választmányi, a Kecskeméti Piarista Diákegyesület alapító s választmányi tagja.

11. **Szarvas András dr.** Kórházi főorvos, a TEVE. ügyvezető orvosa, r. kath. egyháztanácsos, th. biz. tag stb., több orvosi és szociális értekezés szerzője.

VI. A végzett tanítási anyag.

Az 1899. évi Gimnáziumi Tantervben előírt tanítási anyagot — kibővítve az újabban behozott tantárgyakkal — minden osztályban elvégeztük. Az I—VI. osztályban a m. kir. VKM. 1924. évi július hó 24-én kelt 80.000 sz. rendeletével kiadott Tanterv szerint tanítottunk. Ugyanezen rendelet értelmében a felső oszt.-ban görögpótlót nem tanítottunk. Az olvasmányokra, könyvnélküliekre és írásbeliekre nézve az előírt rendhez igazodtunk.

A magyar írásbeli dolgozatok tételei a felső osztályokban:

V. osztály.

1. Elmult nyaram.
2. Honnan meríti a történetíró anyagát? (Iskolai.)
3. Vendéglátás. (A Daliás Idők alapján.)
4. Toldi halála.
5. A jó szónok kellékei. (Iskolai.)
6. Emlékbeszéd egy tanuló ravatalánál.
7. Az alkohol káros hatásáról.
8. Garanvölgyi alakja. „Az új fel-desúr“-ban.

VI. osztály.

1. Hogyan olvassunk költői művet?
2. Etele a Buda halálá-ban.
3. A Zrinyiász eposzi machinációja.
4. A Walesi hárdok alap gondolata. (Iskolai.)
5. Egy olvasott regény elemzése.
6. Milyenek képzelem az ideális modern fiút?
7. Legkedvesebb költöm.
8. Egy színházi estém. (Iskolai.)

VII. osztály.

1. Attila a mondában.
2. A Klostrom mint a műveltség s az irodalom tényezője a középkorban.
3. A természettudományok a modern ember életében. (Iskolai.)
4. Gyöngyösi népszerűsége.
5. Irodalmi és politikai állapotok Bessenyei fellépése előtt.
6. Dugonics mint regényíró.
7. Jövő terveim. (Iskolai.)
8. Katona Tiborca, az elnyomott jobbágyság megszemélyesítője.

VIII. osztály.

1. Elmélkedés Katona szobra előtt. (Iskolai.)
2. Vörösmarty drámái.
3. Az alkoholizmus.
4. Milyenek látom Jókait?
5. a) Gyulai Pál költészete. b) A népszínmű fejlődése és hanyatlása
6. a) A társadalom rajza Herczegnél. b) Melyik modern költőt szeretem?
7. Milyenek látom legközelebbi jövőmet? (Iskolai.)

VII. A könyv- és szertárak gyarapodása.

Földrengési Obszervatórium. Az elmúlt tanévben kezdte meg működését a Kecskeméti Földrengési Obszervatórium dr. Farkas Dénes kegyesrendi tanár vezetése alatt. E tudományos intézet feladata a magyar, különösen pedig a Nagy-Alföld rengéseinek közvetlen tanulmányozása. Erre a célra szolgáló műszer a Quervain-szeizmográf, mely a föld rezgéseiről 40-szeres nagyításban ad grafikus képet s ebből a rengés helye, pontos ideje és erőssége megállapítható. A műszer mindig pontosan jelezte nemcsak az erősebb, hanem a kisebb és távolabbi rengéseket is. Különösen fontos szerepe volt az 1929. november 4-ki Fülöpjakabszállási földrengésnél, amelynek e műszer alapján történt feldolgozását a „Rapport sur les observations sismologiques“ 1929. évi száma tartalmazza.

A szeizmográf 1929. nyarán érkezett Kecskemétre s először gimnáziumunk tornatermében állott. Most ideiglenesen a Városi Múzeum pincéjében működik, végleges helye azonban a tervezett új gimnázium egyik, külön e célra épített helyiségében lesz.

A tanári könyvtár az idei tanévben a következő művekkel gyarapodott: Szent István könyvek: Bánhegyi J.: A magy. irod. tört. II., Pitroff P.: Bevezetés az esztétikába, Kühár Fl.: A vallásbölcselet főkérdései, Körösi A.: A spanyol irod. tört., Sigmond E.: A mezőgazdasági növények termelési tényezői, Kalmár G.: Európa földje és népei, Kiss A.: Szent Ágoston „De Civitate Dei“ c. művének méltatása. Somogyi I.: A szabadkőművesség igazi arca. Voinovich G.: Arany János. Sántha Gy.: Toronyőr. Versek. Harsányi L.: Az elragadott herceg. Szent Imre-émlékkönyv. Feleki: Lenau minden lírai költeménye. Emilius: Ezer év vagy a magyar nemzet tragédiája. Dráma. Cholnoky J.: A napsugár diadala, A jégvilág, A földfelszín formáinak ismerete, Magyarország földrajza. Jávorka S.: A magyar flóra kis határozója. Tuzson J.: Rendszeres növénytan. Gáspár J.: Fajismeret. Cantor M.: Vorlesungen über Geschichte der Mathematik. Math. és Természettani Értesítő. XLVI. k. Gans. Vektoranalysis. Math.-physik. Bibl.: Lietzmann: Der pythagoreische Lehrsatz. Zacharias: Einführung in die projektive Geometrie. Ahrens: Mathematiker-Anekdoten. Timerding: Der goldene Schnitt. Schips: Mathematik und Biologie. Grelling: Mengelehre. Fladt: Unendliche Reihen. Lamyre: Mathematik und Sport. Lietzmann: Lustiges und merkwürdiges von Zahlen und Formen. Hóman—Szekfü: Magyar történet. V. kötet. A 17. század. Tudomány és Honvédelem című sorozatból: A térképismeret, A gázharc, A robbantószerkek, Távolságok

meghatározása, A telefon (földrajzi, kémiai és fizikai füzetek). Springer E.: Az ifjúkor lélektana. Sándor V.: Középiskolai nevelőoktatásunk problémái. Bálint J.: Benedek Péter földműves-festőművész. Szilágyi S.: Lavotta János.

Tagületmények: A Magyar Könyvbarátok Egyesületétől: Török P.: Hóman—Szekfü: Magyar története. Vörösmarty: Csongor és Tünde. Czákó E. és Györgyi K.: A magyaros ízlés. A Magyar Tudom. Akadémiától: Értekezések. (Az igazság a polgári perben, Rendészet — közigazgatás — bírói jogvédelem, A cselekvés elméletéről, Érintkezésen alapuló névátvitel, Novella és regényirodalmunk az abszolutizmus korának elején, 4 emlékbeszéd).

Ajándékozásból: A VKM-től: Wells: A béke útja. Özv. Fülöp Áronné-tól: Fülöp Áron munkái: 1. Attila, 2. Ellák, 2. Aladár, 4. Csaba. Költői elbeszélések. Bartos Lajostól: Németh B.: Szigetvár története. A Fővárosi Pedagógiai Könyvtártól: Új szerzemények jegyzéke.

Ifjúsági könyvtár. Az ifjúsági könyvtár gyarapodott vétel útján 90 kötettel 283·20 P értékben.

Könyvtári forgalom 302 tanuló 2367 könyvet olvasott.

A természetrajzi szertár gyarapodása ajándék útján 3 drb. Fogyasztási szerekre 43·18 P-t költöttünk.

A földrajzi szertár gyarapodása a nm. V. K. M. ajándékozása folytán 35 drb 1 : 75,000 katonai térkép.

A fizikai szertár gyarapodása 13 drb 511·06 P értékben.

A zeneszertár gyarapodott ajándékozás útján 5 drb iskolahegedűvel, amelyet Csomák Gábor főpénztáros és egy mélyhegedűvel, amelyet Herédi-Szabó Imre intézeti zenetanár úr ajándékozott az intézetnek.

Vétel útján 12 drb hangszeret szereztünk 832·90 P értékben. Meglevő zeneeszközök javítására, a zenekar apróbb kiadásaira 201·39 P-t fordítottunk.

VIII. Ifjúsági egyesületek.

Önképzőkör. A folyó iskolai évben vezető tanára Mihálkó Béla volt, tisztviselői pedig a következők: elnök: Tihanyi Tibor VIII. o. t. kr. pn., titkár: Bakkay László VIII. o. t., jegyző: Bardocz Jenő VII. o. t., aljegyző: Gajtkó István VII. o. t. kr. pn., pénztáros: Máté János VIII. o. t., ellenőr: Knapp Vil os VIII. o. t. kr. pn. könyvtárnok: Lett Béla VII. o. t. és Ádám József VI. o. t. A VIII. osztályból 10, a VII.-ből 9, a VI. ból 1 hivatalos bíráló volt. A kör tagjai a VI—VIII. osztály tanulói.

A kör 1 alakuló, 8 rendes, 5 ünnepi gyűlést tartott és egy házi szavalóversenyt rendezett. A gyűléseken 3 beszéd, 13 értekezés, 1 szabad előadás, 14 szavalat, 2 novella, 2 képbírálat, 10 zeneszám és 1 énekszám hangzott el.

A hazafias ünnepélyeken kívül külön-külön ünnepi ülés volt Kisfaludy Károly és Katona József centenáriumának, valamint Sík Sándor költői jelentőségének ünneplésére.

Az Önképzőkör tagjai külön szavalatokkal szerepeltek még a Hősök ünnepén, a Mansz. irodalmi délutánján és a város főterén rendezett március 15-i ünnepségen.

Ének, zene. A piarista iskolák mindig nagy gondot fordítottak a szellemképzés mellett a harmonikus lélek kiképzésére is. Ebben pedig elsődrendű szerepe van az ének- és zenének. Intézetünk ezen hagyományos piarista nevelő módszer szerint állandóan szem előtt tartja a zenei nevelés fontosságát, mert tudatában van azoknak a nagy lelki értékeknek, amelyeket az egyénben és az egyén útján az egész társadalomban kialakít a zenekultúra. Céltudatos irányítással már a legelső fokon arra neveljük ifjainkat, hogy szívesen foglalkozzanak zenével és büszkék legyenek arra, ha az intézeti énekkarban szerepelhetnek. Ennek meg is látszik az örömdetes hatása az ifjúságon. Nagy buzgalommal vesznek részt az énekpróbákon és nyilvános ünnepélyek alkalmával az előadás sikerét intézeti becsületnek tartják. A városi zeneiskola által rendezett Kodály-esten a városi fiúközépiszkolák közül egyedül a piaristák énekkara szerepelt, magának a szerzőnek jelenlétében is, aki nagy elismeréssel nyilatkozott az énekkarról. Ugyanekkor Kodály Zoltán, amikor az intézeti zene- és énektanításról érdeklődött és hallotta, hogy iskolánknak gyermekkara, vegyeskara, szimfonikus és fúvós zenekara, azonkívül az intézetbe járó piarista növendékpapoknak külön férfikara és vonózenekara van, csodálkozását fejezte ki az intenzív zenekultúra felett és intézetünket valóságos zeneiskolának nevezte. Az említett hangversenyen résztvevő minden kórustagnak sajátkezű aláírásával névre kiállított emléklapot ajándékozott.

Énekkarunk különben az idei évben is gyakran szerepelt az iskolai ünnepélyeken vallásos és hazafias énekszámok előadásával. Társadalmi egyesületek felkérésére az intézetten kívül is többször fellépett ünnepségeken. Ugyanez az énekkar énekelt egész évben a vásár- és ünnepnap iistentiszteletek alkalmával és a hétköznapi diákmiséken. Tagjainak száma 82. Vezetője dr. Jakab János kegyesrendi tanár. Intézeti orgonista Harkay Pál VII. oszt. tanuló.

A zenekar nagyon sokat fejlődött az idei tanévben. A róm. kath. egyháztanács bőkezősége folytán év elején megalakíthattuk az intézeti fúvós zenekart 18 taggal, amely a vonóskarral együtt, de külön is, többször fellépett az ünnepélyeken. Tagjai nagy buzgalommal dolgoznak, az újabb jelentkezőket hangszerek hiányában csak korlátolt számmal tudjuk felvenni. A fúvósok kiképzését dr. Jakab János és Schüssler Albert kegyesrendi tanárok végzik. Úgy a fúvós zenekarnak, mint a 38 tagú szimfonikus kar-

nak vezetője Herédi-Szabó Imre intézeti zenetanár. Szertáros Hoffmann Ferenc VIII. oszt. tanuló.

Az intézeti zenekar az énekkarral együttesen április 12-én a Kath. Egyház nagytermében hangversenyt rendezett a következő műsorrall:

1. Borsay: **Mindig vigan.** Induló. Előadja a fúvószenekar.
2. a) Zsasskovszky: **Magyar dal.**
b) **Régi Rákóczi nóta.**
c) Wolkober: **Az alvó tábor.** Előadja az énekkar.
3. a) Beethoven: **Áldozó ének.**
b) Abt: **Álom volt.** Előadja a zenekar.
4. Liszt: **Consolation.** Zongorán előadja Feszler Lajos VII. o. t.
5. Herédi-Szabó Imre: **Sok hűhó semmiért.** Intermezzó szinfónico. Előadja a vonóskar.

SZÜNET.

6. Mozart: **C dur (Juppiter) szinfónia I. tétel.** Előadja a zenekar.
7. **Fráter nóták.** Előadja az énekkar.
8. a) Meyer: **Rokokó Szerenád.**
b) Kőszeghy: **Menüett.** Előadja a zenekar.
9. Moskovszky: **Spanyol tánc.** Zongorán előadják Feszler Lajos és Harkay Pál VII. o. tanulók.
10. Borsay: **Csinom Palkó.** Induló. Előadja a fuvós zenekar.

Azonkívül pünkösöd ünnepén König Péter: Missa Calasantiana-ját adtuk elő ének- és zenekarral. Ugyanakkor a fúvóskar a Máriavárosi tábori-misében szerepelt Haydn ünnepi miséjével.

Cserkészcsapat. Az iskolai év befejezése napján, június 29-én a cserkészcsapat résztvett Barta István piarista tanárnak, a csapat volt tagjának első szentmiséjén s közös szentáldozással indult a nyári nagytáborba. A tábor Zalavármegyében, Pula mellett a Tálodi erdőben volt június 30-tól július 20-ig. Az ideális helyen fekvő táborban rendszeresen folyt a cserkész élet; a rendezett hejkeek, a tihanyi és balatonfüredi, valamint a kabhegyi kirándulás, éjjeli harcjátékok a táborban a fiúk számára felejthetlenné tették. A 43 résztvevő között volt a csapatistizteink vezetése alatt álló reáliskolai cserkészcsapat egy őrsé is.

A nyár folyamán a csapat két tisztje dr. Csaba Jenő, Jochs József és Novák Pál cserkész résztvettek az angliai világ-jamboreen. A résztvett a jamboree-csapat parancsnokságától kapott emléklap és zászlószalag örökíti meg.

Az ősszel újrászervezett csapat vezetését Jochs József piarista tanár vette át. Mihálkó Béla piarista tanár pedig a 152. sz. Szittyá cserkészcsapat parancsnokságát vállalta el.

A csapatotthon kifestése, a bútorzat festése, őrsi szekrények beszerzése voltak a meginduló munka külső előkészítői. Ezután rendszeresen folyt a fiúk kiképzése.

Október 20-án vetítettképes nagytábori és jamboree-beszámolót tartottunk a róm. kath. egyház nagytermében, s ennek a jamboree-ra vonatkozó részét három helybeli egyesületben megismételtük.

A felvételeket és diapozitíveket a csapat maga készítette.

December 5-én hangulatos Mikulás-estet rendeztünk, melyen az intézet több tanára résztvett.

Az 1930-ik évben tovább folyt a felvett ujoncok kiképzése, s az őrök összejöveteleiket rendszeresen megtartották.

Február 22-én ünnepélyes csapatgyűlésen s az azt követő vidám teaestélyen ünnepeltük meg Lod Baden-Powel of Gélvellnek, a cserkészlet megalapítójának születése napját.

Március 23-án a 110. sz. Bethlen Gábor csapattal közös jeladó gyakorlatot rendeztünk.

Május 10-én és 11-én rendezte a cserkészcsapat színelőadását a Kátóna József színházban. Az Ocskay Lászlóval való ének című színjáték után exotikus hindu csakkar mutatóványok, majd régi magyar huszártoborzó bemutatása, végül Kisfaludy Károly Pártütők című 3 felvonásos vígjátékának előadása következett. Az előadáson a cserkészcsapat valamennyi tagja szerepelt. A közzenét és a zenei kíséretet Herédi Szabó Imre tanár vezetésével az intézet zenekara szolgáltatta.

Május 29-én a szikrai erdőbe rendezett kirándulás alkalmával 11 jelölt tett fogadalmat.

Az intézet rajzkiállításán az őrök a Szabó István tanár vezetése mellett készített slöjd-munkákkal szerepeltek.

Az év folyamán többször rendeztünk kirándulást a város környékére.

A f. évi nagytáborat a Bakony mélyén, Farkasgyepű határában rendezte a csapat kb. 60 résztvevővel.

A csapat nagylelkű támogatói között van Kecskemét város tanácsa, Molnár Béla igazgató, aki az Első Magyar Kecskeméti Konzervgyár részéről évről-évre bőkezűen támogatja a csapatot, dr. Horváth Béla ny. kir. ítélőtáblai elnök, fái Fáy István főispán, Zimay Károly polgármester, Kovács Sándor apátplébános, dr. Homoki Nagy László, dr. Iványosi Szabó László, Dezső Lajos, dr. Egry Ferenc, Daróczy János, Dömötör Pál, dr. Szabó Iván, dr. Szarvas András, dr. Tassy József, Vitézi Szék, dr. Magyar József, Szabó Jenő, Szőke Gyula, Frajna András, dr. Horváth Mihály, Királymezei Tibor, Mattyók Sándor, dr. Nyúl Tóth Pál, Burián Lajos, ifj. Gáspárits

Lajos, Farkas Béla és Ignác, Luy Géza, Szabó László, Bagi Lajos, Maurer Frigyes, Klein Gyula, dr. Vöröss József, Máté János.

A csapatnak 66 tagja van. A csapat kötelékébe tartozó tisztek: Bálky Miklós, dr. Csaba Jenő, Erczbrucker Aladár tanárok, Luy Géza főhadnagy és Mihalkó Béla tanár.

A csapat vezetői résztvesznek az Orsz. Magyar Cserkészszövetség VIII. kerületének vezetésében.

Jamboree. Lapozgatok. Írások, füzetek, angol ujságlapok, képes prospektusok, apró emlékek, fényképek, levelek: Jamboree.

Istenem, már majdnem egy esztendő múlt el azóta!

Azóta — hogy lassan, folyton szitáló esőben ott az idegen ember tenger közepében néhány óra alatt fölépítettük a magyar tábor, és megindult a nyüzsgés, a sürgés, az élet. A sárban nehezen mászó, hatalmas ládákkal megrakott élelmiszeres autók, távolról hangzik a skót dudások vinyogó muzsikája, fiúk hordják zsákokban a tüzelőfát, angol cserkészek tisztelgése mellett föllibben a rúdra a háromszínű címeres zászló. És lassan — mint ahogyan a kis csibe nézhet, amikor először vágja ki csőrével a szűk tojásajat és lát füvet, virágot, harmatot, lepkét, napfényt s még tengersok csudaszépet — előttünk is lassan kinyílt a világ és kitárult a szépség.

Azóta — hogy ott mentünk huszonnégyes sorokban selyem zászlókkal, árvalányhajás kalapokkal a Rally Groundon, a hatalmas tribünök előtt s a Chief szeme rajtunk. S míg a tribünök népe ujjongva üdvözölt, „a tábor díszét“, a magyar csapatot, mi némán mentünk; lelkünkre nehezült egy nemzet sorsa, a nagy felelősség.

Azóta — hogy ott beszélgettem sátramban Amadoruge Don Henryvel, a ceylonival. Esteledett. a többiek már a tábortüzhöz mentek. A gyékényen ültem, ő mellettem guggolt, apró alakja élesen kirajzolódott a sátor nyílásában az égre. Mosolyogva mesélt hazájáról, az Indiai óceán bambuszligetes, pálmafás, gyöngyös szigetéről. Mesélt tanítványairól, cserkészeiről. És fordult a szó s már a Duna partján jártunk Budapestnél és térképébe belerajzoltam Kecskemétet. „Apró fényképek ezek: Lám ez volt a táborunk, erre jártunk, ez meg Pityu, amint nagyban kanalazza az ebédet.“ És Henry jóízűt kacagott és e kacagásban találkozott a lelkünk.

Azóta — hogy Fraser-rel, az én kis szoknyás skót testvérkémmel, meg Billyvel és Palival elindultunk világot látni. S mi mindent láttunk! Itt Ausztrália, ott Görögország. Kenguru lane, tovább, tovább! Irország mellett elhaladva már látszik a cserkészbotokból épült Eiffel-torony. Armenia, Belgium, Kingsway. Egy kis megállás csak a fagyaltos sátor s máris megyünk tovább. Hív India szalmakunyhóival, hív Amerika fejlett, csinált kultúrájával, hív ezernyi meséjével a 40.000 gyerek tábora.

Egy éve már — hogy ott ültünk az utolsó, magyar tábortüznél. Hűvös, sötét, csillagos este volt. Magyar fiúk mutattak sok apró ügyessé-

get. A finn cserkészek vezetője tört németiséggel testvérségről beszélt. Belga táncosok jöttek drága tollakból készült furcsa nagy bóbitákkal s mutattak táncot hálából a magyar muzsikáért. Majd fölsírt a nóta, bús magyar ének s feledtünk fáradságot, esős Angliát, mintha csak ott ülnénk a Tiszaparton magyar pásztorok tüze mellett . . .

Egy éve már — és múlnak majd az évek, de múltó éveket túlélve él s hódít tovább minden részében a világnak a Jamboree: a szeretet. (Jochs J.)

Beszámoló az ifjúsági sportkör 1929 – 30. tanévi működéséről.

A sportkör neve: Zrinyi.

A sportkör kerület: Budapestvidéki.

A sportkör csoport: Kecskeméti.

A sportkör igazolási száma: 40.

A sportkör megalakulás ideje: 1924. november 14.

A sportkör tiszteletbeli elnöke: Csósz László igazgató.

A sportkör vezetőtanára neve és lakcíme: Kováts Andor, Kecskemét, Széchényi-tér 1., II. 6.

A sportkör vezetőtanára testnevelő tanár-e? Testnevelő tanár.

Az intézet tanulóinak teljes létszáma: 350.

A magántanulók, illetve a magánvizsgázók száma: 7.

A testgyakorlás alól felmentettek száma összesen: félévre 10, egész évre 19, összesen 29.

A testnevelési alap fizetése alól felmentettek száma: 37.

A testnevelési alapra fizető tanulók száma összesen: 320.

A sportkörben működő tagok száma korosztályonként: I. korosztály 10—12 évnsek 60, II. korosztály (12—14 évesek) 64, III. korosztály (14—16 évesek) 40, IV. korosztály (16 éven felül) 72.

A korosztályok sportköri foglalkozásának heti óraszámja összesen: 4.

A működő szakosztályok: atlétika, céllövészet, játék, korcsolya, torna, tennisz, úszás, vívás.

Van-e az intézetnek tornaterme? Van.

Hány négyzetméter? 161.5 m².

Padozat: Fa.

Van-e az Intézetnek játékra alkalmas udvara? Kisebb játéokra.

Hány négyzetméter? 1593 m².

Külön játszótere? Nincs.

Melyik sporttelepen gyakorolnak a tagok? A Kecskeméti Atlétikai Club pályáján.

Hányszor hetenként? Háromszor.

Van-e uszoda? Van.

Hányan tanultak meg úszni az iskolai év alatt? 35.

Hányan tudnak összesen? 107

Télisport üzésére van-e mód? Korcsolyázásra.

A sportkör vagyónának mult évi maradványa: 264'27 P.

A jelen tanévben testnevelési járulékból 40% részesedés: 274'56 P.

A jelen tanévben befolyt egyéb bevételek összege: 91'16 P.

A sportkör jelen tanévi összes kiadása: 844'63 P.

Maradvány: 219'13 P.

A sportkör működésére vonatkozó egyéb feljegyzések: Szeptember 12-én a sportkör megtartotta ujjáalakuló ülését s megválasztotta ez évi tisztikarát. Október 6-án 10-es csapattal résztvettünk a kegyeleti stafétában. Február 16-án tornatermünkben jól sikerült tornaünnepélyt tartottunk.

Vívóink résztvettek a „K. A. C.“ május 31-én tartott torna- és vívóünnepélyén. A kecskeméti középiskolai tanulók vívóbajnokságában kardbajnok lett: Bardocz Jenő VII. o., 3. Feszler Lajos VII. o., 4. Pásztor Lajos VII. o.; törben: 2. Szakáll János VII. o., 3. Bardocz Jenő VII. o. tanulók. Május 17-én 5-ös tornacsapatunk résztvett a reáliskola által rendezett versenyen, melyen 3. helyen végeztünk.

A sportkör által esetleg rendezett csoport, kerületi, vagy országos verseny részleges eredménye: Nem rendezett.

Kecskemét, 1930. június 24-én.

Kováts Andor
testnevelő tanár, a Sportkör tanárelnöke.

Csösz László
igazgató.

Házi atlétikai versenyünkön eredményeikkel kitüntek: Tasi István, Barna Béla, Müller László, Kováts István, Golubovics Mihály Démy Gerő Sándor, Hammerschmid Iván, Schmidt István I. o., Chiovini Béla, Fodor József, Rusz Tibor, Gömöri István, Ludescher Ferenc II. o., Bartha Zoltán, Berente István, Kovács Gergely, Sánta István, Molnár László III. o., Bense Imre, Groschner Lajos, Lehoczky Pongrác, Rús Jenő, Rozgonyi Károly, Vogl László IV. o., Hávor Endre, Márovics József V. o., Erményi József, Gerber Ferenc, Hajagos László, Radványi Nagy János, Simon Gyula, Szilágyi Nihály VI. o., Antóni József, Bardocz Jenő, Feszler Lajos, Lett Béla, Stadler Ferenc, Nagy László VII. o., Bakkay László, Gerber László, Hoffmann Ferenc, Lékó Lajos, Magyar József, Ritter Károly, Zimay Károly VIII. o. tanulók. — Különösen kitűnő: Bartha Zoltán III. o. t., magasugrás: 145 cm., távolugrás: 5 m. Torna- és zászló ünnepélyünket június 22-én d. u. tartottuk meg az iskola udvarán, szép számú közönség előtt. Novák Pál IV. o. tanuló szavalt. Az iskola és Faragó Béla Országos Árvaház fúvós zenekara Herédy Szabó Imre vezényletével résztvett az ünnepély fényének és sikerének emelésén.

A sportkör könyvtár állománya ez évben ajándékozás és vétel útján sokat gyarapodott. Jelenlegi állománya: 3 folyóirat, 42 kötet könyv.

Az Országos Testnevelési Tanács jóvoltából ajándékként október 4-én kaptunk 2 darab „Fég“ puskát, szőr- és drót keféket, puskavesszőket;

június 23-án pedig egy golyófogót, zárt helyen való céllövészet gyakorlására.

Vkm. rendeletre Kovács Andor testn. tanár 1929. augusztus 21-től szeptember 4-ig részt vett Tápaiósiúlyön az összes magyar középiskolai testnevelési tanárok tanfolyamán.

Rajzkiállítás. Június hó 2—9-ig az intézet tornatermében rajzkiállítást rendeztünk, melyen a I—VIII. o. tanulók meglepően gazdag és igen változatos anyaggal szerepeltek. A legkülönbözőbb technikával készült cca 1000 drb munka közt volt ceruza-, toll-, kréta-, szénrajz, betűvetés, szövegírás, különböző belümegoldások, változatos tervezések, illusztrációk, linoleum-metszetek, grafikai egyszerűsítések, továbbá aquarell-, tempera-, pastell és olaj-festmények, plakát és ex libris tervek, azonkívül méretezett vetületi-rajzok jellemző metszetekkel, axomérikus képek.

Ezen kiállítás keretében bemutattuk a tavalyi és az idei rajzpályázaton díjazott és dicséretet nyert munkákat, melyekről értesítőnkben külön részletesen is megemlékezünk.

A kiállítás izléses meghívóit a növendékek tervezték, kliséit maguk vették linóleumba. A megnyitó előtt pár nappal plakát-sorozat jelent meg a Farkas-gyógyszertár kirakatában, mely ötleteivel és eredetiségével nagy feltűnést keltett.

A kiállítást a nagyközönség igen szépen látogatta. Önkéntes adományokból befolyt összesen 23'03 P.

A kiállítással kapcsolatban a cserkészek is bemutatták a tanévben slőjd munkáikat.

A kiállított anyagról a helybeli lapok nagyon szépen és elismerően emlékeztek meg.

Jegyzőkönyv

a kecskeméti kegyesrendi róm. kath. gimnáziumban kitűzött pályázatok elbírálása végett folyó évi május hó 22-én megtartott gyűlésről.

A tétéleket megállapító bizottság az 1929. évi november hó 18-án tartott gyűlésén 14 tételre tűzött ki pályadíjat.

A határidőre 35 pályamunka érkezett be. Birálói: Kovács Sándor apátplébános, Bardocz Árpád kir. ügy. elnök, Csorba János gyógyszerész, Dömötör Lajos h. polgármester, Dömötör László dr. ügyvéd, Füredi Lajos dr. városi tanácsnok, ifj. Gasparics Lajos reáliskolai igazgató, Gömőri Sándor takarékpénztári titkár, Harkay Béla városi főjegyző, Harkay József törvényszéki tanácselnök, Hegedűs Ferenc dr. ügyvéd, Mattyók Sándor ny. őrnagy, földbirtokos, H. Nagy László dr. ügyvéd, Nyúl Tóth Pál dr. városi tanácsnok, Ottó Sándor műszaki főtanácsos, Szabó Iván dr. kormányfőtanácsos, ország-

gyűlési képviselő, bankigazgató, Iványosi Szabó László dr. kormányfőtanácsos, főgondnok, Szabó László törvényszéki tanácselnök, Tassy József dr. tiszti főorvos, Winkler István takarékpénztári főkönyvelő, Zimay Károly polgármester és a gimnázium tanári testületének tagjai.

1. Kecskemét város közönségétől alapított „Széchenyi-díj“-ra, melyért csakis kecskeméti születésű ifjak pályázhatnak, a bizottság a következő történelmi tételt tűzte ki: Széchenyi vallásossága. Beérkezett egy pályamunka. Jeligéje: Ora et labora. Széchenyi munkáit nem olvasta el alaposan, a rendelkezésére álló Széchenyi irodalmat nem használta fel kellően. Jutalmat nem érdemel.

2. A „Casino-díj“-ra kitűzött irodalmi tétel: Elbeszélés a török hódoltság korából. Erre öt pályamű érkezett be, a 2., 3., 4., 5. és 6. számú. A 2. számú jeligéje: „Él magyar, áll Buda még!“ Terjedelme 12 lap. Magában az elgondolásban van valami lírai megható, de a kivitel kezdetleges. A szerzőnek még sokat kell forgatni a jelesebb ifjúsági írók munkáit. Jutalmat nem érdemel.

A 3. számú pályamunka jeligéje: „Megfogyva bár, de törve nem, Él nemzet e hazán.“ Az elbeszélés fel tudja kelteni az érdeklődést. Történelmi levegőt igyekszik adni a vasvári béke, a bécsi udvari politika, Zrinyi személyének bevonásával. Dicséretet érdemel. Szerzője: Andruk György VII. o. t.

A 4. számú jeligéje: „Törökvilág Magyarországon.“ Terjedelme 31 lap. A szerző úgy dolgozik, mint azok a zeneszerzők, akiknél a kölcsönzést lehetetlen föl nem ismerni. Gördülékeny olvasmány. Szeret hasonlatokat használni, de ezek között sok a mesterkélt. Dicséretet érdemel. Szerzője: Feszler Lajos VII. o. t.

5. számú pályamunka jeligéje: „Medgyessy.“ Terjedelme 50 lap. Az elbeszélés nem tudja az embert lekötni. Banális. Nincsenek jó jelenetei és jó jellemalakjai. Jutalmat nem érdemel.

A 6. számú pályamunka jeligéje: „Az ember munkára született.“ Terjedelme 8 lap. Az elbeszélés pszichológiailag indokolatlan. A lélekfestés sincs megokolva. Jutalmat nem érdemel.

3. A Zsiga-díjra kitűzött vallástani tétel: „A magyar szentek jelentősége.“ Egy pályamunka érkezett be, a 7. számú. Jeligéje: „Vos estis lux mundi . . .“ Nincs tartalomjegyzéke. A forrásmunkák közül egész könnyen hozzáférhető alapvetők is kimaradtak. Jól tette a szerző, hogy a magyar földön élt és a magyarsággal összeforrt nem magyar származású szenteknek is szánt egy külön részt. Itt még mások is szóba jöhettek volna. Egészben véve lelkes, szívvvel megirt dolgozat. Sokszor pathetikus, de általában mindig kifejező stílussal. Jutalma 20 P. Szerzője: Moravec Lajos VII. o. t., kr. pn.

4. A Horváth Döme-díjra: Herczeg Ferenc történelmi tárgyú regényei és drámái című tételt tűzte ki a bizottság. Három pályamunka érkezett be. A 8., 9. és a 10. számú.

A 8. számú dolgozat jeligéje: „Saecula Hungarica.“ Anyagát külső, történeti szempont szerint osztja be. Szerző éles szemmel boncolja az egyes műveket korfestés, jellemrajz, stílus és világnézet szempontjából. Az író mondanivalóját, sőt célzásait is jól átérti, jellemző művészetét röviden és ügyesen mutatja be. Rövid utalásokkal arra is rámutat, hogy a szereplők milyen lelki rokonságot mutatnak egymással. Herczeg sikerének titka szerinte kettőn fordul: a stíluson és az alkotó fantázián. Övé a pálma. Jutalma 30 P. Szerzője: Paulovits Ferenc VIII. o. t., kr. pn.

Második helyre tehető a 10. számú dolgozat. Jeligéje: „Mohács nemzete vagyunk.“ Az első fejezet a vonatkozó regényeket, a második a drámákat tárgyalja. Ítéleteiben nem mindig mélyenjáró. Külön fejezet tárgyalja Herczeg stílusát. Ez az egyébként ügyes fejezet nem illeszkedik szervesen az egészbe. A dolgozat szorgalmas, derék munka gyümölcse. Jutalma 20 P. Szerzője: Zsidi János VII. o. t., kr. pn.

Harmadik helyen áll a 9. számú dolgozat. Jeligéje: „Bizánc.“ Áttekinthető beosztás nélkül mindvégig a műveknek a történeti igazsághoz való viszonyával foglalkozik. Fogalmazása nem mindenütt szerencsés. Forrását jól használja fel. Derék kísérlet és becsületes munka. Jutalma 10 P. Szerzője: Pohola József VIII. o. t., kr. pn.

5. A Pózna-díjra kitűzött történelmi tétel címe: A felvilágosult abszolutisták és a modern diktátorok. Párhuzam. Két pályázat érkezett be, a 11. és 12. számú.

A 11. számú dolgozat jeligéje: „Ben olajagin.“ Meghaladja a középiskola méreteit forrásmunkáit, terjedelmét és a szempontokat illetőleg. Jutalma: 30 P. Szerzője: Loszkot Ödön VIII. o. t., kr. pn.

A 12. számú pályamunka jeligéje: „Élni dolgozva, meghalni harcolva.“ Kevés forrással s nem teljesen kialakult szempontokkal kidolgozott munka. Ennek következménye aránytalanság a beosztásban. Egy erkölcsi plusznak az eredménye, mely önmagában is tiszteletre méltó. Jutalma: 10 P. Szerzője: Bařdocz Jenő VII. o. t.

6. A róm. kath. Egyházközség díjára kitűzött szociális tétel címe: Az Egyház a világnézetek harcában. Három pályamű érkezett be, a 13., 14. és 15. számú.

A 13. számú dolgozat jeligéje: „Ecclesia est alterego Christi.“ Kezddőnek a munkája, amit eléggé mutat, hogy az egész dolgozat egyfolytában teleirt 66 oldal. Végig megy azokon az eszmeáramlatokon, melyek mint a keresztény világnézet ellenlábasai jelentkeztek az idők során, de nincs rendszeresség és áttekinthetőség a feldolgozásban. Stílusa helyenkint kellemes és könnyen folyó. Jutalma: 10 P. Szerzője: Borka Ferenc VII. o. t.

A 14. számú dolgozat jeligéje: „Filius Cordis Jesu minimus.“ A kitűzött tételre beérkezett három dolgozat közül a legrendszerezesebb, legteljesebb és a legtöbbet nyújtó. Nem új dolgokat mond, de a feldolgozás módja az

anyagot újszerű beállításban adja. Igen ügyes, könnyen érthető, egységes dolgozat. Stílusa kifejező és könnyed. Jutalma: 30 P. Szerzője: Tihanyi Tibor VIII. o. t., kr. pn.

A 15. számú pályamunka jeligéje: „Christus vincit, regnat et imperat.“ Ez is elég rendszeres és áttekinthető dolgozat, az előzőhöz hasonló értékekkel Hátránya tudományoskodó jellege. Indokolatlan és fölösleges az ily dolgozatban minden hosszas idegen nyelvű idézet. Kevesebb eredeti vonással dicsekszik, mint az előző. Jutalma: 20 P. Szerzője: Kovács István VIII. o. t., kr. pn.

7. Az esztétikai tétel címe: Hogyan állhat a tanuló az etnográfia szolgálatában? Beérkezett két pályamű. A 16. és 18. számú.

A 16. számú dolgozat jeligéje: „Studeo.“ Általános ügyes bevezetés után a Te Deumos június 29-i nappal kezdi, amikor bezáródik az iskola-kapu és sok diák falura megy. Augusztus 20-án bemutatja a gyűjtés eredményét. Jóllehet kevesebb feldolgozást nyújt, mint a másik hasonló tárgyú szerző, mégis jóval önállóbb, egészen a cím szerint fogja fel a tárgyat és mindig gyakorlati jellegű. Jutalma: 20 P. Szerzője: Farkas Lajos VI. o. t., k.r. pn.

A 18. számú dolgozat jeligéje: „Per aspera ad astra.“ A bevezetésben a korszellem megítélésénél óvatosabbnak kellett volna lennie. Nagyon sok anyagot gyűjt össze. Az emberi életnek minden ünnepélyes eseményét a kereszteléstől a temetésig. Hasznos munkát végzett, de még jobban hangsúlyozhatta volna, hogy a magyar népi értékek nem annyira kuriózumok, mint inkább igen megbecsülendő kincsek. Jutalma: 10 P. Szerzője: Gajtkó István VII. o. t., kr. pn.

8. A költői tétel címe: Óda Szent Imréhez. Egy pályamunka érkezett be, a 17. számú. Jeligéje: „A lilium.“ Egy-két sora jó. Az egész naiv alkotás. A Szent Imre jubileumi évnek egyik leggyöngébben sikerült terméke. Szent Imrének nem méltó dicsérése. Ódai lendülete alatt jár. Jutalmat nem érdemel.

( ). A műfordítás anyaga: Ovid. Metamorph. lib. XV. 60—236. Szabad versformában. Három fordítás érkezett be. A 19., 20. és a 21. számú.

A 19. számú fordítás, amelynek jeligéje „Vera virumque cano...“ nem üti meg a mértéket.

A 20. számú „Omnis victoria a Deo“ jeligés pályázat szerzője ügyesebb verselő, de gyengébb fordító. Néhol félreértette a szöveget, nem mindig találja el a helyes kifejezést, helyenkint magyartalan. Jutalma: 10 P. Szerzője: Gajtkó István VII. o. t., kr. pn.

A 21. számú pályamunka jeligéje: Μηδὲ θανάσειν. Fordítása igen sikerült. Verseléséről már nem mondható ez. Ugy látszik nincs világos fogalma a hexameterről, nem tudja, hogy az utolsó előtti lábbon csak kivételesen állhat spondaeus. Jutalma: 10 P. Szerzője: Kovács László VII. o. t., kr. pn.

10. A természetrajzi tétel címe: *Elveszett ásványi kincseink*. Három pályamunka érkezett be, a 22., 23. és 24. számú.

A 22. számú dolgozat jeligéje: „Legyen úgy, mint régen volt...“ Kiállítását és tartalmát tekintve, gondosan készült munka. Az ásványkincseink elvesztéséből származó gazdasági bajok mellett a szociális következményeket is kimutatja. Nagyon helyesen a jelentéktelenebb ásványokat elhagyja, vagy legfeljebb érinti, a fontosabbakat rendszeresen, a mai gazdasági életben nélkülözhetetleneket pedig mélyrehatóan tárgyalja. Jutalma: 30 P. Szerzője: Virágh Jenő VIII. o. t., kr. pn.

A 23. számú dolgozat jeligéje: „Rebus in adversis melius sperare memento.“ Gondosan, de nem elég elmélyedéssel összeállított munka. Kár volt a kőzetekre és a lelőhelyekre olyan nagy súlyt helyezni. Amit elveszett ásványainkról ad, az rövid, de jellemző. Jutalma 20 P. Szerzője: Gébel Béla VII. o. t

A 24. számú pályamunka jeligéje: „Vae victis.“ Nagy szorgalommal készült munka. Letárgyalja összes elveszett ásványainkat lelőhelyeikkel együtt, de közülük egyet sem emel ki. Jutalma 20 P. Szerzője: Fehér Miklós VI. o. t.

11. Fizikai tételül Az elektromos képátvitel és távolbalátás-t tűzte ki a bizottság. Két pályázat érkezett be, a „Telehor“ és a „Pro Patria“ jeligével jelzett 25. és 26. számú dolgozat.

A tételt mindkettő helyesen felfogta, a rendelkezésre álló forrásokat megértette s jól alkalmazza. Kimerítően ismertetik a képtávírozás és távolbalátás alapelveit és fontosabb rendszereit s látszik, hogy a kérdést kellő hozzáértéssel kezelik. A „Telehor“ jeligéjűnek előnye, hogy több és szebb ábrával rendelkezik. A „Telehor“ jeligéjű dolgozat jutalma 30 Pengő. Szerzője: Knapp Vilmos VIII. o. t. kr. pn.

A „Pro Patria“ jeligéjű pályamű jutalma 20 P Szerzője: Pásztor Lajos VII o. t.

12. A matematikai tétel címe: *A transcendens számok a matematikában*. Két pályamunka érkezett be, a 27. és 28. számú.

27. számú dolgozat jeligéje: *Θεοῦ ἀειδημεῖ*. A látszólag elvont, távoleső témát ügyesen osztja részekre. A mű előnyére válnak a pontos és szép rajzok, amelyek jól megvilágítják a tárgyalt részeket. Stílusa a legnehezebb dolgok magyarázatában is mindig világos és érthető; van azonban sok lírai, helyenkint szentimentális rész is. Külön említést érdemelnek a transcendens számok gyakorlati alkalmazásairól szóló fejezetek, amelyekben az algebra és geometria, valamint az elméleti és gyakorlati fizika legkülönbözőbb területeire nyújt ügyes bepillantást. Egészben véve: lelkiismeretes és gondos mű, amely széleskörű olvasottságra és odaadó szorgalomra mutat. jutalma 30 Pengő. Szerzője: Mészáros László VIII. o. t. kr. pn.

A 28. számú dolgozat jeligéje: „Pauca, sed matura.“ Az előbbinél rövidebb, de szintén világos és ügyes munka. Helyes gondolatokat vet fel a

bevezetésben, továbbá jó a lap szélén a vezérszók alkalmazása. Igen sikerült a *r* kiszámítása című fejezet, amely rövidsége mellett is hű képet nyújt a tudomány ezen ágának mai állásáról. Az alkalmazások elsorolásánál nem követ logikus sorrendet. Szembeötlő hiánya, hogy a fizikai ingamozgásnak csak megközelítő, de nem pontos lengésidejét adja. Tekintve a lelkes buzgóságot, amelyhez nem csekély elméleti tudás is járul, jutalmat érdemel. — Jutalma 20 P. Szerzője: Steixner István VII. o. t. kr. pn.

13. Rajztétel: Kecskeméti sziluettek. Beérkezett öt pályamunka.

A 31. számú pályamű jeligéje: „Sem magasság, sem mélység nem rettent.“ Nem önálló munka. Levelezőlapok szolgálai másolása, de csinosan vannak összeállítva. Ügyes gondolat a sziluettek mellett használt jellemző jelvények alkalmazása. Kár, hogy a sziluettek nem eredeti megfigyelés alapján készültek, pedig látszik, hogy az illető erre is képes lett volna. Dicséretet érdemel. Szerzője: Simon Gyula VI. o. t.

A 32. számú pályamunka jeligéje: „Fortes fortuna adjuvat.“ 24 darab sziluettet tartalmaz két részre osztva. Az I. részben a villatelepet mutatja be az árvaház kerítésén keresztül szemlélve. Az előtérben elhelyezett rács artisztikus hatást ad sziluetkjeinek. Ötletes gondolat. A II. rész kevésbé sikerült. A külső összeállítás izléses. Jutalma 10 P. Szerzője: Kurucz Zoltán VI. o. t.

A 33. számú pályamunka jeligéje: „Hires város az Alföldön Kecskemét.“ A legértékesebb munka. Művészi érzékre vall, talán lehetne mondani, hogy költői lélekre. Szintén két részben csoportosítja sziluetteit. Az I. rész a város. A II. részben a tanyavilágból mutat be néhány megkapó sziluettet „Csendország“ cím alatt. A színezett ég fokozza sziluetkjeinek hatását és feledtetni az itt-ott becsuszott elrajzolásokat. Hibát a külső kiállításban talá-lunk. A címlap nem egészen sikerült, talán azért, mivel nem önálló megfigyelésen alapszik. Az eredeti témakeresés, eredeti felfogás, eredeti technika és az egész mű artisztikus hatása első díjra érdemesítik. Jutalma 20 P. — Szerzője: Groschner Lajos IV. o. t.

A 34. számú pályamű jeligéje: „Sors bona.“ Külső kiállítása izléses, egyszerűségében elegáns. Színei harmonikusak. Csinos, gondos munka. A képek formátumai változatosak és illeszkednek a témához. A keretek a háttér tónusához hangolódnak. Szépen szervirozza sziluetteit. Fejlett izlésre vall. Rajzai eredetiek. A képszerűségnek a hűséget helyenkint föláldozza. Hibája az itt-ott elrajzolt forma. Jutalma 10 P. Szerzője: Máté János VIII. o. t.

A 35. számú pályamunka jeligéje: „Ordo est anima rerum.“ Külső kiállítása nem sikerült, pedig sok munkát fordított reá. Sziluettszei nyugodtak, eredeti fölvételek jól megrajzolva. Levelezőlap hatástól mentesek. Jutalma 10 P. Szerzője: Hoffmann Ferenc VIII. ot.

Az I—V. osztályos tanulók számára „Amíg a kecskeméti barack a vasuti kocsiba kerül . . .“ című pályatételt tűzte ki a bizottság. Két dolgozat érkezett be, a 29. és a 30. számú. Az első jeligéje: „Barackvirág.“

Rövidsége miatt, különben íráshibáktól sem ment, nem részesülhet jutalomban.

A „Jó munkán Isten áldása“ jeligés pályamű színes és eleven leírás, stílusa könnyed. Hibája, hogy a bevezetés nincs arányban a mű többi részével. Jutalma 10 P. Szerzője: Nyúl Tóth Pál V. o. t.

Bodri Béni adományából 50 P-vel jutalmazandó pályatételre kitűzetett: „Kossuth Lajos jelentősége a magyar nemzet történetében.“ Beérkezett egy pályamunka. Jelígeje: „Szabadság.“ A tétel megoldásának gyökeres nehézsége, hogy a történelmünknek nem kiegyensúlyozott korát, mozzanatát öleli fel, hanem egy kérdését, melynek autokratája akar és tudott lenni eddig a politika. A politika a maga ideológiájába szorítja bele a hosszú idő segítségével hérosszá eszményített vezérét és félti a reális kritikától. Így a politika és a reálkritika közt laviroz a szerző; nem az ő hibája, hanem a lavírozó forrásaié. Belőlük szerzett mozaikokkal akarja megjelölni Kossuth konturjait. Fáradozása jutalomra érdemes. Jutalma: 50 P. Szerzője: Horváth Ambrus VII. o. t., kr. pn.

Május 18-án az Önképzőkör házi szavalóversenyt rendezett, amelyen 10—10 P jutalmat Máté János VIII. o. t., Mészáros László és Tihanyi Tibor VIII. o. t., kr. papnövendékek, 5 P jutalmat pedig Farkas Lajos VI. o. t., kr. papnövendék nyert. Dicséretben részesültek: Major György és Pásztor István VI. o. t., Andruk György és Gébel Béla VII. o. tanulók és Hoffmann Ferenc VIII. o. t.

A IV. osztály tanulói az ősz folyamán Tanrend pályázaton vettek részt. Könyvjutalmat kaptak: Groschner Lajos, György Géza, Mányoki József és Párján Lajos. Dicséretben részesültek: Győry László, Fodor Vince, Mácsay Zoltán és Vogl László.

A Müller Testvérek Vegyészeti Gyár R.-T. az ifjúságnak önálló munkálkodásra való serkentés céljából rajzpályázatot hirdetett. Tervezendő volt a következő magyar keretdiszes felírás: „Magyar tanuló magyar festéket használ.“ A pályázaton több tanuló vett részt, akik közül Bartha Zoltán III. o. t. értékes rajzeszköz jutalomban részesült.

Az Országos Állatvédő Egyesület ifjúsági pályázatán Groschner Lajos IV. o. t. könyvjutalomban részesült.

Az Országos Takarékosági Propaganda Bizottság pályázatán Virágh Jenő VIII. o. t., kr. pn. és Wittmann Ádám VIII. o. t., kr. pn. 10—10 P összegű takarékbetétkönyv jutalmat nyertek.

Kerner Imre VI. o. t., kr. pn. és Magassy Lajos a VII. o. t., kr. pn. a Szegedi Gyorsírók Egyesületének országos szabatos pályázatán elismerő oklevelet nyertek.

X. Jótékonyság.

1. *Adományok* · Petrás András 130 P, Gömöri Sándor 120 P, Egyháztól alapítási kamat 101·29 P, Bodri Béni, Gulyás János 100—100 P, Egy zenebarát, Gömöri László 60—60 P, Egy zenebarát, dr. Hammerschmid, Takarékpénztár Egyesület, Kecskeméti Leszámítoló és Pénzváltó Bank 50—50 P, Winkler István 46 P, dr. Barcsay Andor, Gerber Ferenc, Kovács Sándor, dr. Iv. Szabó László 40—40 P, dr. Dömötör Lajos, dr. Dömötör László, dr. H. Nagy László, dr. Nyúl Tóth Pál 30--30 P, Kecskeméti Kereskedelmi Iparhit. és Népbank, Mintsek Géza, dr. Sándor József, dr. Steiszkal Ottó, Szabó László 20--20 P, Orsz. Társadalombiztosító Intézet tisztv. kara 16·30 P, dr. Virág László 15 P, Az ifjúság egy jóbarátja, dr. Aszódi Géza, dr. Bábiczky Kálmán, Bardócz Árpád, Csomák Gábor, dr. Damó Zoltán, dr. Dömötör Gergely, dr. Dömötör István, dr. Dudás Dániel, Duna—Tiszaközi Körzeti Mezőgazdasági Hitelszövetkezet, dr. Füredy Lajos, Harkay Béla, Harkay József, dr. Kiss Kálmán, id. Sikari Kovács Gábor, dr. Kiss Endre, dr. Magyar József, dr. Máté József, Mattyók Sándor, dr. Nagy Mihály, dr. Nóta István, Oláh Béla, dr. Pásztor János, dr. Szelei Imre, Székely Sándor, Szóke Gyula, dr. Tassy József, dr. Wágner Béla, dr. Fritz Imre, vit. dr. Márkus Ferenc 10—10 P, Csorba János 8 P, Bakkay József, dr. Bende Sándor, dr. Bagi Béla, dr. Augner Rezső, Daróczy János, dr. Jámbor József, dr. Fejér Albert, dr. Feszler György, dr. Gráber József, dr. Hévízi József, Hitelbank, dr. Farkas Béla, dr. Holozsnyai Ambrus, Király Károly, S. Kovács István, Kuczka József, Kusztrics János, Máté István, dr. Markó Imre, dr. Labancz Ferenc, dr. Jeszenszky Lajos, Papp Mihály, dr. Rapcsányi István, Schira Mihály, Stoy Antal, vit. Szabó Mihály, dr. Szabó József, dr. Szondy Károly, Szabó Jenő 5 --5 P, Erményi József, vit. Cserhalmi József, dr. Szivos Béla 8--8 P, Benkő István, Fantó Lipót, dr. Feldmeier József, vit. Fodor Vince, Tamás Kálmán, Zsámboki Ferenc 2—2 P, Szabó János 1 P, Kaszinó 40 P, Zeneiskola 50 P, id. Polyák János 5 P, Csabay Antal 3 P, N. N. 2 P, Nagy Zoltán 5 P. — Összesen: 1911 P 59 f.

Az adományokért ezúton is köszönetünket fejezzük ki.

X. A tanulók érdemsorozata.

Rövidítések: g. kath. = görög katolikus; ref. = református; unit. = unitárius; kr. np. = kegyesrendi papnövendék; ism. = ismétlő; ö. d. = ösztöndíjas; fm. = felmentve; p. = példás; j. = jó; sz. = szabályszerű.

Első osztály.

Osztályfőnök : **Miháلكó Béla.**

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel							Ének	
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetről	Mennyiségtan	Rajz		Testgyakorlás
Almási Kálmán	p	1	2	2	2	2	2	3	fm	2
Barcsa Mihály	j	1	3	3	2	2	4	3	3	3
Barna Béla	j	1	3	4	3	3	4	3	2	3
Bánovszky Aladár	j	2	3	3	2	2	3	3	fm	3
5 Bierer Béla	j	3	3	3	2	2	3	3	2	1
Bolyki Zoltán	j	2	3	3	2	2	2	1	2	2
Csertó Antal	p	1	2	3	1	2	1	3	3	1
Csomák József	p	1	3	3	1	2	3	2	3	1
Danis Mihály	j	1	3	4	1	2	3	2	3	1
10 Deák Lajos	j	1	3	3	3	2	3	3	3	1
Démy-Gerő Sándor ev.	p	1	2	3	1	1	2	1	1	1
Farkas Ferenc	p	1	2	3	2	3	2	3	fm	1
Farkas Tibor ref., ism.	j	2	3	3	3	2	2	2	3	2
Fodor Pál	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15 Forinyák László	p	1	1	2	1	1	1	1	2	1
Gáll János	j	3	4	4	3	3	3	4	2	2
Golubovics Mihály ism.	j	3	3	4	3	1	3	2	1	3
Gyenes István	j	3	4	4	3	3	4	3	2	3
Györi Endre	j	1	3	3	3	2	3	2	3	1
20 Hammerschmied Iván	p	1	2	2	1	1	2	2	3	1
Kakuk József	j	1	4	3	3	2	2	3	3	2
Kelő József	p	1	3	2	1	1	1	2	3	1
Kelticka László ism.	p	1	2	3	2	2	1	2	3	1
Kokovai Imre	p	1	2	2	1	2	2	2	3	2
25 Kovács István	p	1	3	3	2	2	2	1	1	1
Kozák László	j	1	3	4	2	2	3	2	3	2
Leskovszky Róbert	p	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Lichtneckert Gyula	p	1	2	2	1	1	3	3	2	2
Lontya György ev.	p	2	3	3	2	3	3	2	3	2
30 Ludescher János	j	1	3	3	1	1	3	2	1	1

A tanuló neve	Előmenetel									
	Magaviselet	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrájt	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Lukács József	p	1	1	2	2	1	2	2	1	2
Marsa István	j	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Müller László	p	1	3	3	2	2	3	2	2	1
Oláh János	p	1	3	3	1	2	2	2	2	1
35 Ötvös Ferenc	p	1	1	3	1	2	2	2	3	2
Perger Endre	p	1	2	3	1	1	1	2	3	1
Róna Győző	i	2	2	3	2	1	2	2	2	1
Rösinger Tibor	j	1	1	2	1	1	1	2	3	1
Salló Ferenc	p	1	2	3	1	1	1	2	2	1
40 Schmiadt István	j	1	3	3	2	2	3	2	1	2
Schuch István	j	2	4	4	3	2	3	3	3	2
Siklóssy László ism.	j	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Sipos György	p	1	1	2	1	1	1	3	3	1
Soós József	j	3	4	4	3	3	4	3	fm	3
45 Szeverényi János	j	1	4	4	3	3	3	3	3	2
Tasi István	j	1	3	4	3	3	3	3	2	2
Turjászky Antal	j	1	4	4	2	3	3	3	2	3
Vajda József ism	j	1	3	3	2	3	2	2	3	2
Verdung József	p	2	3	3	2	3	3	2	3	1
50 Virág Mihály	j	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Weith István	j	1	3	3	3	3	3	3	2	2
Zdrahál László	j	3	3	4	3	2	4	3	3	2
<i>Magántanulók:</i>										
Berauer Béla		1	2	2	2	1	2	2		
B. Varga István		1	2	2	1	1	1	1		
55 Zachár Pál		2	2	3	3	3	3	2		
Betegség miatt elbírálatlan maradt: Vrabel Győző.										
Kimaradtak: Barmos János, Farkas József, B. Fodor József, Kerekes Antal, Lebenszki József, Márkus Dezső, Oláh István, Piti Imre, Terenyi István.										
Összesen : 65.										

A tanuló neve	E l ő m e n e t e l										
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természettud.	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
40 Stöber Ernő .	p	1	2	3	3	2	1	2	2	2	1
Szabó Ferenc	p	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1
Sziget Sándor	p	3	2	3	3	3	2	3	2	3	2
Teszáry Béla	j	1	2	2	3	2	1	2	2	3	1
Úveges Zoltán	j	1	2	3	3	2	3	4	3	m	2

Kimaradt: Ö. Kovács Alajos.

Összesen: 45.

Harmadik osztály.

Osztályfőnök: Vincze László.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel									
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiségstan	Rajz	Testgyakorlás
Aschenbrenner János	p	1	2	3	1	2	1	2	3	2	2
Bartha Zoltán	p	1	2	3	3	2	1	2	1	1	1
Berente István	p	1	2	2	3	2	1	2	1	2	1
Dassievitz Barnabás	j	1	3	4	3	3	2	3	3	2	1
5 Erdélyi Ferenc ism.	j	2	3	3	2	2	2	2	3	1	2
Fajszai Árpád	j	1	3	3	3	2	2	3	3	1	3
Fodor György	j	1	1	2	1	1	1	1	2	1	2
Forinyák Károly	p	1	2	3	3	1	1	2	1	2	2
Frencl Róbert	p	2	3	3	1	2	2	2	3	3	3
10 Gábor János	j	1	3	4	3	3	2	3	3	3	3
Hümpfner János	p	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1
Juhász István g. kath.	p	1	3	3	3	2	2	2	2	2	1
Kobolt Endre	j	1	3	3	3	2	3	3	3	2	2
Kovács Gergely	j	2	4	4	3	3	2	3	3	2	2
15 Kovács István	j	1	3	3	3	3	3	3	4	3	3
Kósa Ferenc	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Krisztián Lajos	p	1	2	2	2	3	1	1	1	2	1
Maros Antal	p	1	3	3	3	2	1	2	2	3	1
Márovics Ferenc	p	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
20 Molnár László	p	1	1	2	1	2	1	1	1	1	2
Nagy László	p	1	2	2	2	3	1	1	1	2	3
Nagy Menyhért ism.	j	2	3	3	3	2	2	3	3	2	3
Németh Elek	p	1	1	2	2	2	1	1	1	2	1
Páldeák László	j	1	3	3	3	2	1	3	3	2	2
25 Sánta István	i	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1
Szabó János	p	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Szabó László	j	2	3	3	3	2	2	3	3	3	1
Szántó István ism.	j	1	3	4	3	3	2	3	3	1	1
Szennai István	p	1	3	3	3	3	2	3	3	2	3
30 Szennai Sándor	p	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Tasi Gergely	j	1	3	3	3	2	1	2	3	2	2
Tóth Béla	j	1	3	3	3	2	2	2	3	1	3
Trepák Károly	p	1	2	2	3	1	1	2	1	2	3
Walentin István	p	1	2	2	3	2	1	2	1	2	2

Mehalt: Hulin Béla.

Összesen: 35.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel									
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természetr.rajz	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás
Absolon Lóránt	j	1	2	3	3	3	1	2	3	3	3
André Balázs	p	1	2	3	2	1	2	1	3	3	3
Bartha Henrik ism.	j	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Bense Imre	j	1	2	3	2	2	2	2	3	1	2
5 Csaplár Vilmos	j	1	3	3	3	2	3	3	3	3	3
Dubecz József	j	1	3	3	3	3	2	2	3	3	3
Dubecz Sándor	j	1	3	4	3	3	2	2	3	3	3
Farkas István	j	1	3	3	3	1	3	3	3	2	1
Farkas János	j	1	2	2	2	2	1	2	2	2	2
10 Fodor Vince	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gigor Tibor	j	1	3	3	3	1	1	2	3	2	2
Götz István	j	1	3	3	2	3	3	3	2	2	3
Groschner Lajos ism.	p	1	2	3	2	1	1	2	1	1	1
György Géza	j	1	3	3	4	3	3	3	3	2	2
15 Győry László	j	1	3	4	3	4	3	2	4	1	3
Holczer Dezső	j	1	3	4	3	3	3	3	3	1	3
Király Endre	p	1	2	3	3	1	1	2	2	1	2
Király György	j	1	3	3	3	3	2	3	3	2	3
Cs. Kovács István	j	1	3	3	3	2	3	3	4	2	2
20 Kökény Ernő	p	1	2	3	3	1	1	1	3	2	2
Lehóczki Pongrác	j	1	3	3	3	3	2	2	3	1	1
Losonczy Sándor	j	1	3	4	4	4	3	3	3	3	2
Lukács István	p	1	2	3	2	2	2	2	3	2	2
Mácsay Zoltán	p	1	1	2	2	2	1	1	2	1	2
25 Mányoki József ism.	j	1	3	3	3	1	2	2	3	1	3
Mócza István	p	1	1	3	2	2	2	2	3	2	3
Németh János	j	1	3	4	4	4	3	4	4	3	3
Niedermayer Zsigmond	j	1	3	4	4	4	3	2	3	3	fm
Novák Pál	p	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1
30 Palkó Pál ism.	p	1	2	3	2	1	2	2	2	1	2
Párján Lajos	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pethő László	j	1	3	3	4	3	1	3	3	3	fm
Rozgonyi Károly	j	1	2	3	3	2	2	2	3	2	1
Rusz Jenő	j	1	3	3	3	3	3	3	3	2	1
35 Sági Sándor	j	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2
Soboltynski Ervin	j	1	3	4	3	4	3	3	4	1	2
Szegi Ferenc	j	1	3	4	3	3	3	3	3	1	3
Szőke György	p	1	2	3	2	3	3	2	3	2	2
Tóth Péter	j	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2
40 Vajda László	j	1	1	1	2	1	1	1	3	2	fm
Villi Béla	p	1	3	3	3	2	1	2	2	2	2
Vogl László ism.	j	1	2	2	2	1	1	2	2	1	1

Kimaradt: Palotai Imre.

Összesen: 43.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök: Lengyel János dr.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel									
		Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiséktan	Testgyakorlás	Rendkívüli rajz
Ádám József	p	1	2	2	2	2	1	1	2	2	1
Bodó Ferenc	p	2	3	2	3	2	2	1	2	1	
Dégi József	j	2	3	4	3	3	3	2	3	fm	1
Ditrich János	j	3	3	3	3	3	2	2	4	3	1
5 Dobrovits Jenő	p	1	2	3	3	2	3	1	3	3	
Erményi József	p	1	2	2	3	2	1	1	2	2	
Farkas Béla	p	2	2	2	2	2	1	1	2	3	
Farkas Kajos kr. pn.	p	1	1	1	2	1	1	1	2	fm	
Fehér Miklós	p	1	2	3	2	2	2	1	2	3	2
10 Fodor Jenő	p	1	2	2	2	2	1	1	1	3	1
Gerber Ferenc	p	1	3	3	3	2	2	1	2	1	1
Hajagos László	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Hoffmann Géza	j	3	2	3	3	3	3	2	2	1	
Jedinák Tivadar	p	1	1	2	2	3	1	1	2	2	
15 Joszt Ferenc ism.	j	2	3	3	3	3	4	2	3	fm	
Kauker Endre ké. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	
Kálmán Sándor	j	2	3	3	3	3	2	3	3	fm	
Kerner Imre kr. pn.	p	1	1	1	1	1	2	1	1	fm	
Klabacsek Benjamin	p	1	1	1	2	2	1	1	2	2	
20 Kurucz Zoltán g. kath.	j	2	2	3	4	3	2	2	3	2	1
Major György	j	2	3	3	3	3	2	2	3	3	
Marsa Imre	j	3	3	4	3	3	3	3	3	fm	
Müller András	j	2	3	3	3	3	3	1	3	2	
H. Nagy István	p	1	2	2	3	1	2	1	3	fm	
35 R. Nagy József	p	2	2	2	2	2	2	1	3	2	
Vitéz Nyitray Pál	p	1	2	3	3	3	1	1	2	2	1
Ort János	p	1	2	2	2	2	1	1	3	2	1
Pásztor István	j	2	2	3	4	3	1	2	3	2	
Simon Gyula	j	3	2	3	4	3	3	3	3	1	1
30 Simon Sándor kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	
Szilágyi Mihály	p	1	1	1	2	1	2	1	1	1	
Tafferner Antal kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	2	fm	
Téring Imre kr. pn.	p	1	2	1	2	1	2	1	2	fm	
Uzony György	j	2	3	3	3	3	2	2	2	2	

Kimaradt: Hollós Árpád.

Betegség miatt elbírálatlan maradt: Fodor János kr. pn.

Összesen: 36.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: Jakab János dr.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel										
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetan	Mennyiségtan	Testgyakorlás	Egészségtan	Rendkívüli rajz
André János	p	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	
Andruk György	p	1	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Antoni József	j	4	3	3	4	3	4	2	2	2	2	2
Bardocz Jenő	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
5 Berente Pál	p	1	3	3	2	3	2	2	2	2	2	1
Borka Ferenc	p	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	
Daróczi Tibor	j	2	3	4	3	3	2	3	3	2	2	1
Faddi Zsigmond	j	2	4	4	3	3	4	3	3	fm	2	
Feszler Lajos	j	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	
10 Gajtkó István kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	
Gébel Béla	p	1	2	2	2	2	1	2	3	2	1	1
Gujás János	p	1	1	3	2	2	1	2	2	2	1	1
Hammerschmid József	p	2	2	2	2	2	2	1	3	2	1	
Harkay Pál	p	1	2	2	2	2	1	1	2	2	1	
15 Horváth Ambrus kr. pn.	p	1	1	2	2	1	1	1	2	fm	1	
Kertész Zoltán	j	4	4	3	4	3	4	3	3	2	2	
Kovács László kr. pn.	p	1	1	2	2	1	1	1	1	fm	1	
Lett Béla	p	1	1	2	2	2	2	1	2	2	1	1
Lipóczi Sándor	p	1	2	3	3	2	2	3	3	3	2	
20 Magassy Lajos kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	
Mádl Fergnc kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	
Moravec Lajos kr. pn.	p	1	1	2	2	1	2	1	1	fm	1	
Müller Kálmán	j	3	3	3	3	3	4	3	3	2	3	
Nagy Lajos	p	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	
25 Nagy László	j	2	2	3	3	3	2	2	3	2	2	1
Pásztor Lajos	p	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	
Schmidt Sebestyén kr. pn.	p	1	1	2	2	1	1	2	2	fm	1	
Stadler Ferenc	p	1	2	3	3	1	1	1	2	2	2	1
Steixner István kr. pn.	p	1	1	2	2	1	1	1	1	fm	1	
30 Stoffa János	p	2	3	3	3	3	1	2	3	3	2	
Szakál János	j	2	3	4	3	3	3	3	3	2	2	
Visy József kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	
Zsidi János kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	
<i>Magántanuló:</i>												
Veroszta Gyula		2	3	3	3*	3	3	3	3			2*

Kimaradtak: Janosovszky Gyula, Schultz József, Vásárhelyi Gábor.

* Görög pótló.

Összesen: 37.

Nyolcadik osztály.

Osztályfőnök: Schüssler Albert.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel										Szabadkézi rajz	
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Bölcs. előtan	Testgyakorlás		
Bakkay László	j	1	2	2	3	2	2	2	2	2	1	2	1
Berente Imre	p	1	3	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1
Berkes József	j	2	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3
Fok László kr. pn.	p	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1	fm	
5 Gerber László	p	2	2	3	3	3	3	2	3	3	1		
Hardi István kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	
Hoffmann Ferenc	j	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Horváth József kr. pn.	p	1	3	2	2	2	2	3	3	1	fm		
Jung Sebestyén kr. pn.	p	1	2	1	2	1	2	2	2	1	fm		
10 Knapp Vilmos kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	
Kovács Gyula kr. pn.	p	1	2	2	2	2	2	2	2	1	fm		
Kovács István kr. pn.	p	1	1	1	1	1	2	1	2	1	fm		
Ó. Kovács József	p	1	3	3	3	3	2	3	3	3	3		
Selmeczi Kovács József kr. pn.	p	1	1	3	1	1	1	2	2	1	fm		
15 Lékö Lajos	j	1	2	2	2	2	1	2	2	1	1		
Loszkot Ödön kr. pn.	p	1	1	2	1	1	1	1	1	1	fm		
Magyar József	j	2	3	3	1 ¹	3	2	3	3	3	2	2 ²	
Máté János	p	1	1	2	2	2	2	2	3	1	2	1	
Mészáros László kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	
20 Papp László kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	2	2	1	fm		
Paulovits Ferenc kr. pn.	p	1	1	2	2	1	1	1	1	2	fm		
Pásztor János	j	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3		
Pohola József kr. pn.	p	1	1	2	1	2	1	2	2	1	fm		
Puchy László	j	1	2	3	2	3	3	3	3	2	3		
25 Ritter Károly	j	1	2	3	2	2	2	3	3	2	1		
Rozsnyay Simon	j	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1	
Schifter Ferenc	j	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1	
Szakács István kr. gn.	p	1	1	1	1	2	2	2	2	1	fm		
Tasi János	j	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2		
30 Tihanyi Tibor kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm		
Virágh Jenő kr. pn.	p	1	2	2	1	1	1	2	2	1	fm		
Wittmann Ádám kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	2	1	fm		
Zimay Károly	j	2	3	3	3	3	2	3	2	3	1		
<i>Magántanuló:</i>													
Dombai Károly		1	2	2	2	2	1	2	3	2			

1) Görög. irod. 2) Görög. rajz.

Összesen: 34.

XII. Érettségi vizsgálatok.

A szóbeli érettségi vizsgálatot dr. Kürti Menyhért c. tanker. kir. főigazgató elnöklete alatt június 13., 14., 16. és 17. napjain tartottuk.

A május hó 15—17. tartott írásbeli vizsgálat tételei:

a) *Magyar nyelvből*: Eötvös, Kemény, Jósika. (Egybevetés.) Jelesen dolgozott: 10, jól: 14, elégségesen 6, elégtelenül: 1. Összesen 31.

b) *Latin nyelvből*: Verg. Aen. IX. 830—867. Jelesen dolgozott: 4, jól 16, elégségesen 11. Összesen 31.

c) *Mennyiségtanból*: Algebra. Valaki 15,000 pengőt adományoz egy iskolának azzal a feltétellel, hogy kamatait csak akkor fordítsák teljesen ösztöndíjakra, ha az összeg 60,000 pengőre növekedett, addig évente csak 240 pengőt fordítsanak erre a célra belőle. 4°/_o-os utólagos kamatozással hány év alatt növekszik fel az adomány 60,000 pengőre?

Geometria. Egy 24 cm. magas hengeralakú test, melynek alapsugara 17 cm., a vízben 18 cm-nyire merült el; mekkora a súlya és fajsúlya?

Jelesen érettek:

Hardi István	Mészáros László
Knapp Vilmos	Tihanyi Tibor
Kovács István	Wittmann Ádám
Loszkot Ödön	

Jól érettek:

Baktay László	Máté János
Berente Imre	Papp László
Fok László	Paulovits Ferenc
Jung Sebestyén	Pohola József
Kovács Gyula	Szakács István
S. Kovács József	Virágh Jenő
Lékó Lajos	

Érettek:

Gerber László	Ritter Károly
Hoffmann Ferenc	Rozsnyay Simon
Horváth József	Schifter Ferenc
Ó. Kovács József	Zimay Károly
Magyar József	

Az érettségi vizsgálat eredményének áttekintése az 1929—30 iskolai évben.

Június 13., 14., 16., 17.

Jelentkezett első teljes érettségire 31 tanuló. Kiegészítő görögből 18.

Az írásbelin megfelelt 31.

Szóbelire bocsáttatott: 31 teljes, 18 görög kiegészítő.

Telesen érett 7 teljes, 11 görög kiegészítő.

Jól érett 13 teljes, 7 görög kiegészítő.

Érett 9 teljes.

Javítóvizsgálatra utasítottatott 2.

Szerzetes-tanári pályára készül: 17, papi: 1, katonai 2, tanári: 1, jogi: 4, orvosi: 1, mérnöki: 1, erdészeti: 2.

Javítóérettségi vizsgálatot tett 5 tanuló 1929. december 7-én, valamennyien „érettek” lettek.

XIII. Statisztikai kimutatás.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	osztály								
1. Felvételtett:									
Nyilvános tanuló	62	45	35	43	30	36	36	33	320
Magántanuló	3	—	—	—	1	—	1	1	6
összesen	65	45	35	43	31	36	37	34	326
2. A nyilvános tanulók közül:									
Magántanuló lett	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Önként kimaradt	9	1	—	1	4	2	3	—	20
Meghall	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Az összefoglalásokról igazolatl. elm.	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Betegség miatt vizsgálatlan maradt	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bizonyítványt kapott	52	44	34	42	26	34	33	33	298
3. A nyilvános tanulók megbetegedéseinek száma:									
Könnyű	120	117	85	160	77	105	49	67	789
Súlyos	3	1	2	1	—	1	4	—	12
Fertőző	—	—	—	1	—	1	—	—	2
4. A nyilv. és magántanulók kora:									
1920-ban született	1	—	—	—	—	—	—	—	1
1919-ben	25	—	—	—	—	—	—	—	25
1918-ban	13	17	—	—	—	—	—	—	30
1917-ben	12	8	10	—	—	—	—	—	30
1916-ban	2	8	6	15	—	—	—	—	31
1915-ben	1	8	9	11	7	—	—	—	36
1914-ben	—	2	4	7	8	10	—	—	21
1913-ban	—	1	5	7	7	11	11	—	42
1912-ben	—	—	—	1	4	7	9	5	26
1911-ben	—	—	—	1	—	5	6	14	26
1910-ben	—	—	—	—	—	1	6	9	16
1909-ben	—	—	—	—	1	—	1	3	5
1908-ban	—	—	—	—	—	—	—	2	2
1907-ben	1	—	—	—	—	—	—	1	2
1906-ban	—	—	—	—	—	—	1	—	1
1905-ben	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1904-ben	—	—	—	—	—	—	—	—	—
összesen	55	44	34	42	27	34	34	34	304
5. A nyilv. és magántanulók számaik dliandó lakása:									
Magyar honos	55	44	34	41	27	34	34	34	303
Elszakított cseh területen honos	—	—	—	1	—	—	—	—	1
oláh	—	—	—	—	—	—	—	—	—
szerb	—	—	—	—	—	—	—	—	—
osztrák	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Külföldi honos	—	—	—	—	—	—	—	—	—
összesen	55	44	34	42	27	34	34	34	304
5. A magyar honosok közül:									
a) Kecskeméti	34	28	26	29	19	18	17	15	186
b) Pestmegyeiek	14	11	5	8	6	8	6	6	64

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	osztályok								
c) Más megyéből és pedig									
Abauj-Torna vm.	—	—	2	—	—	—	—	—	2
Arad vm.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bács-Bodrog vm.	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Baranya vm.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Békés vm.	—	1	—	—	—	—	—	1	2
Bereg vm.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bihar vm.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Borsod vm.	1	—	1	—	—	2	—	—	4
Csanád vm.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csongrád vm.	1	2	—	—	—	—	—	—	3
Esztergom vm.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fejér vm.	—	—	—	—	—	1	—	2	3
Gömör- és Kis-Hont vm.	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Győr vm.	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Hajdú vm.	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Heves vm.	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Hont vm.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jász-Nagykun-Szolnok vm.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Komárom vm.	1	—	—	1	—	—	—	1	3
Moson vm.	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Nógrád vm.	—	1	—	—	1	—	—	1	3
Somogy vm.	1	—	—	—	—	—	—	1	2
Sopron vm.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szabolcs vm.	1	—	—	—	—	—	—	2	3
Szatmár vm.	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Tolna vm.	1	—	—	1	—	—	—	—	2
Torontál vm.	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Ung vm.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vas vm.	—	—	—	—	—	2	1	—	3
Veszprém vm.	—	—	—	—	—	—	4	2	6
Zala vm.	1	1	—	—	—	1	2	—	5
Zemplén vm.	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Összesen:	55	44	34	41	27	34	34	34	303
7. Szüleiknek foglalkozása:									
Nagybirtokos	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Középbirtokos	2	1	1	3	3	—	1	1	12
Kisbirtokos	11	8	9	6	3	8	2	2	49
Egyéb őstermelő	1	2	1	3	1	1	—	—	9
Gazd. tisztviselő	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Gazd. segédszemély	2	—	—	—	1	—	—	—	3
Nagyiparos	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Kisiparos	1	3	4	2	—	4	7	7	28
Ipari és bánya tisztv.	1	3	1	—	1	—	4	4	14
Nagykereskedő	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Kiskereskedő	—	2	—	1	—	—	—	—	3
Keresk. tisztv.	2	4	1	2	—	—	—	—	9
Keresk. segédsz.	1	—	4	—	—	1	—	—	6
Keresk. munkás	4	—	—	—	—	—	—	—	4
Napszámos	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Házaló, piaci árus	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Köztisztv.	3	5	2	13	6	3	5	5	42
Pap, tanár, tanító	2	1	2	—	3	3	3	3	17
Más értelmiségi	7	3	—	—	—	4	2	2	18
Altiszt v. rzolga	3	2	—	—	2	1	7	7	22
Katonatiszt	1	1	—	—	—	—	—	—	2

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	osztály								
Katonai altiszt	1	1	2	—	1	—	—	—	5
Tőkés	1	—	—	—	—	—	1	1	3
Nyugdíjas tisztv.	2	—	2	2	1	4	—	—	11
Nyugdíjas altiszt	—	5	—	—	2	—	2	2	11
Magánzó	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Házi cseléd	3	1	2	—	1	—	—	—	7
Egyéb foglalkozású	2	—	—	6	—	—	2	—	10
Arvházi	3	2	3	4	—	—	3	—	15
8. A nyilv. és magántanuló vallása :									
Róm. kat.	52	43	33	41	27	33	34	34	297
Gör. kat.	—	1	1	1	—	1	—	—	4
Ref.	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Ág. h. ev.	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Unitárius	—	—	—	—	—	—	—	—	—
összesen	55	44	34	42	27	34	34	34	304
A nyilv. és magántanulók anyanyelve :									
Magyar	55	44	33	42	27	32	33	33	299
Nem magyar	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Éspedig német	—	—	1	—	—	2	1	1	5
Tót	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A magyar anyanyelvűek közül :									
Csak magyarul tudott	51	41	32	42	26	32	28	32	284
Más nyelven is tudott	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Éspedig németül is	4	2	2	—	—	1	5	2	16
Franciául is	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Angolul is	—	—	—	—	—	1	1	—	2
Oláhul is	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Tótul is	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horvátul is	—	1	—	—	—	—	—	—	1
9. A nyilvános tanulók magaviselete :									
Példás	23	20	19	13	11	22	25	21	154
Jó	29	24	15	29	15	12	8	1	144
Szabályszerű	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kevésbé szabályszerű	—	—	—	—	—	—	—	—	—
összesen	52	44	34	42	26	34	33	33	298
A nyilv. tanulók óramulasztása :									
Egy órát sem mulasztott	13	8	7	5	5	9	15	15	77
Csak igazoltan mulasztott	39	36	27	37	21	25	18	18	221
Igazolatlanul mulasztott	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Az igazolt órák száma	1171	691	785	2632	618	1097	720	532	8246
Az igazolatlan órák száma	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10. Rendkívüli tárgyakat tanultak :									
Német társalgást	—	15	12	8	—	—	—	—	35
Karéneket	13	7	10	6	1	9	17	19	82
Gyorirást	—	—	7	10	9	19	6	2	53
Rajzot	—	—	—	—	12	10	9	5	36
Céllövést	—	—	—	—	25	27	23	16	91
Vívást	—	—	—	—	—	2	4	—	6
Egészségtant	—	—	—	—	—	—	34	—	34

Értesítés az 1930—31. iskolai évre.

A helybeli róm. kat. tanulók beíratása szept. 1. és 2., a vidékieké és a másvallásúaké szept. 3. napján lesz.

Elsősorban helybeli róm. kat., másodsorban vidéki róm. kat. tanulókat veszünk fel, másvallású tanulók csak azon esetben vehetők fel, ha a férőhelyek száma megengedi.

Kérem a t. szülőket, hogy a beíráskor gyermekeikkel együtt jelenjenek meg mind az igazgatónál, mind az osztályfőnöknél.

Az első osztályba iratkozó, vagy a más intézetből jövő tanulók hozzák magukkal születési bizonyítványukat, tanulmányi értesítőjüket és újraoltási bizonyítványukat; az intézet volt növendékei csak tanulmányi értesítőjüket.

Fizetendő díjak:

Felvételi díj	8.— P
Vegyess díjak	10.— P
Fenntartási járulék	8.— P
Tandíj pótlék	4.36 P
Sportköri díj	2.40 P
Kötelező mozi díj	2.24 P
Összesen:	35.— P

Ezen díjak fizetése alól senki sem menthető fel s a beíratkozásnál fizetendőek.

Tandíj:

Helybeli róm. kat. tanulóknak évi	50 P
Vidéki " " " "	60 P
Más ker. vallású " "	70 P
Izraelita vallású " "	80 P

Jóviséletű és előmenetelű tanulók tandíjmentességért folyamodhatnak. *Az eljárás a következő: A bélyegmentes folyamodványt a kecskeméti róm. kath. Egyházközséghez kell címezni; csatolni kell hozzá a folyó polgári évről kiállított szegénységi bizonyítványt, az így felszerelt folyamodványt legkésőbb szeptember 15-ig a gimnázium igazgatójának kell átadni. Javítóvizsgálatot tett tanulók nem kapnak tandíjmentességet.*

A felmentés csak egy iskolai évre szól. De ha a felmentett tanuló az első félév végén csak egy tantárgyból is elégtelen tanjegyet kap, vagy magaviselete szabályszerű, a tandíjmentességet elveszíti és a második félévi tandíjat meg kell fizetnie.

Azok a tanulók, kik a tanév végén egy tantárgyból kaptak elégtelen tanjegyet és javítani akarnak, augusztus 30-án javítóvizsgálatot tehetnek.

Akik két tantárgyból kaptak elégtelen tanjegyet és javítani akarnak, 1.60 P bélyeggel ellátott és a „*Budapestvidéki tankerület kir. főigazgatóságához*“ címzett folyamodványaikat adják be legkésőbb júl. hó 5-ig a gimnázium igazgatójánál. A folyamodványhoz nem kell mellékelni a Tanulmányi Értesítőt, hanem csak az esetleges más okmányokat (pl. orvosi bizonyítványt.)

A Középisk. Rendtartás 11. § a értelmében: „*A 2 tantárgyból bukott tanuló csak rendkívüli esetben kaphat engedélyt a javítóvizsgálatra, ha t. i. a tanítás hosszabb szünetelése (járvány stb.), vagy a tanulónak 1 hónapnál hosszabb ideig tartó betegsége az engedélyt igazán megokolttá teszi.*“

A magán-, pótló- és tantervkülönbözeti vizsgálat írásbeli része aug. 29-én, szóbeli része 30-án 8 órakor kezdődik. A magánvizsgálatra az engedélyt legkésőbb július 5-ig kell kérni.

A szeptemberi pótló-, javító- és kiegészítő érettségi vizsgálatra a jelentkezés határnapja augusztus 15.

A kecskeméti róm. kath. Egyházközség tápintézetet tart fenn, ahol a tanulóknak havi mérsékelt díjért ebédet, vacsorát és reggelire kenyeret ad, de szállásról kiki maga gondoskodik. A tápintézet ügyeit a kecskeméti róm. kath. egyháztanács tápintézeti bizottsága gondozza. Felvételért legkésőbb aug. hó 15-ig a róm. kath. Egyházközség tanácsához kell fordulni. A felvételt kérő folyamodványhoz csatolni kell a községi előjáróság bizonyítványát arról, hogy a szülőknek mi a foglalkozása, milyenek a kereseti viszonyai, mekkora területű s művelési ágba tartozó birtokkal rendelkeznek és végül, hogy mekkora összegű adót fizetnek.

Kecskeméten, 1930. június 29.

Csász László
igazgató.

A fegyelmi szabályok általános intézkedései az intézet növendékeire a szünibőben is kötelezők.

Tankönyvet az új tankönyvjegyzék megjelenése előtt senki se
vegyen, mert változás lesz, különösen a VII. osztálynál.

Az 1929/30. iskolai évben használt tankönyvek jegyzéke.

I. OSZTÁLY,

Róm. kat. nagyobb katekizmus.
Alszegehy—Sík: Magyar nyelvt. I—II.
Alszegehy—Sík: Magyar olvasó I.
Pirchala—Esztergom—Nagy: Latin
nyelvtan.

Esztergom—Nagy: Latin olvasó
I—II.

Karl—Varga: Földrajz I. (A mi
hazánk.)

Karl—Méhes: Kis természetrajz I.
Suták—Vörös—Hatvani: Számтан
és geometria elemei I.

Sík—Schütz: Imádságos könyv.

II. OSZTÁLY.

Róm. kat. nagyobb katekizmus.
Pokorny: Ó-Szövetségi bibliai tört.
Alszegehy—Sík: Magyar Nyelvt.
I—II.

Alszegehy—Sík: Magyar olvasó II.
Pirchala—Esztergom—Nagy: Latin
nyelvtan.

Esztergom—Nagy: Latin olvasó
I—II.

Bitter—Teveli: Német nyelv. I.

Karl—Varga: Földrajz II.

Karl—Méhes: Kis természet. II.

Suták—Vörös—Hatvani: Számтан
és geometria elemei II.

Sík—Schütz: Imádságos könyv.

III. OSZTÁLY.

Róm. kat. nagyobb katekizmus.
Pokorny: Új-szöv. bibliai tört.
Alszegehy—Sík: Rendszeres magy.
nyelvtan.

Alszegehy—Sík: Magyar olv. III.

Pirchala—Esztergom—Nagy: Latin
nyelvtan.

Esztergom—Nagy: Latin olv. III.

Bitter—Teveli: Német nyelv. II.

Jászai—Balanyi: Magyarország tört.

Karl—Varga: Földrajz III.

Nagy J.: Kis fizika.

Suták—Vörös—Hatvani: Számтан
és algebra III. oszt.

Sík—Schütz: Imádságos könyv.

IV. OSZTÁLY.

Róm. kat. nagyobb katekizmus.

Pokorny: Kat. szertartástan.

Alszegehy—Sík: Stilisztika.

Lehr—Arany: Toldi.

Pirchala—Esztergom—Nagy: Latin
nyelvtan.

Esztergom—Nagy: Latin olv. IV. o.

Bitter—Teveli: Német nyelv. III.

Miskolczy—Marcell—Szolomájer:

Egyet. tört. I.

Karl—Varga: Földrajz IV.

Toborffy Z.: Ásványtan és kémia.

Suták—Hatvani—Lóky: Algebra és
Geometria

Sík—Schütz: Imádságos könyv.

V. OSZTÁLY.

Schütz—Kath. hittan.

Alszegehy—Sík: Retorika.

Pirchala—Esztergom—Nagy: Latin
nyelvtan.

Vézner: Anthologia lyrica.

Friml: Livius XXI—XXII. könyve.

Bitter—Teveli: Rendsz. német nyelv.

Bitter—Teveli: Német nyelv. V. o.

Maywald—Vayer: Görög nyelvtan.

Maywald—Vayer: Görög olv. I. és
II. r.

Miskolczy—Marcell—Szolomájer:

Egyetemes történelem II.

Karl—Méhes: Növénytan.

Suták—Hatvani—Lóky: Algebra—
geometria V.

Sík—Schütz: Imádságos könyv.

VI. OSZTÁLY.

Schütz: Kath. erkölestan.
 Alszeghy—Sík: Poetika.
 Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin nyelvten.
 Kuzmits: Szemelvények Ciceró beszédeiből.
 Láng: Sallustius Coniuratio Catilinae.
 Csengeri: Homéros Odyssea.
 Geréb: Herodotos, Platon műveiből.
 Wirth: Szemelv. Verg. Aeneiséből.
 Maywald—Vayer: Görög nyelvten.
 Bitter—Teveli: Rendsz. német nyelvten.
 Bitter—Teveli: Német nyelv. VI.
 Kontraszty—Tibanyi: Egyetemes történelem III.
 Karl—Méhes: Állattan.
 Suták—Hatvani—Lóki: Mennyiségtan.
 Lutter: Logaritmus táblák.
 Sík—Schütz: Imádságos könyv.

VII. osztály.

Schütz: Kath. Egyháztörténelem.
 Prónai—Sík: Magyar irodalomtört.
 Prónai—Sík: Magyar irod. olvasm.
 Szinnyi: A magyar nyelv.
 Pirchala: Latin nyelvten.
 Hittrich: Sallustii Bell. Jug.
 Wirth: Szemelv. Verg. Aeneiséből.
 Láng—Szöke: Cicero in. Verrem.
 Maywald—Vayer: Görög nyelvten.
 Csengeri: Homeros Odyssea.
 Geréb I.: Szemelvények Herodotos Xenophon és Platonból.
 Miklós—Kaiblinger: Német nyelvten könyv V. r.
 Heinrich—Schiller: Wilhelm Tell.
 Újházi: Egyet. történelem III.
 Vörös: Kísérleti természettan.
 Borosay: Algebra II.

Lóky: Geometria II.
 Lutter. Log. táblák.
 Fodor—Gerlóczy: Egészségtan.
 Sík—Schütz: Imádságos könyv.

VIII. osztály.

Schütz: Apologetika.
 Prónai—Sík: Magyar irod. történet.
 Prónai—Sík: Magyar irod. olvasm.
 Wirth: Szemelvények Horatiusból.
 Gyomlay: Tacitus.
 Csengery: Homeros Ilias.
 Geréb I.: Szemelvények Herodotos Xenophon és Platonból.
 Miklós—Kaiblinger. Német nyelvten könyv. V. r.
 Weber—Goethe: Hermann és Dorothea.
 Jászai: Magyarország okny. tört.
 Vörös: Kísérleti természettan.
 Borosay: Algebra II.
 Lóky: Geometria II.
 Lutter: Log. táblák.
 Kornis: Pszichologia és logika.
 Sík—Schütz: Imádságos könyv.

Segédkönyvek:

V—VIII. Wagner—Horváth: Római régiségek.
 III—VIII. Schmidt: Magyar—latin és Latin—magyar szótár.
 III—VIII. Kelemen: Magyar—német és Német—magyar szótár.
 V—VIII. Lévay—Vida: Görög-szótár.
 VII—VIII. Elischer—Fröhlich: Szótár Homeroshoz.
 III, és VIII. Kogutowicz: Atlasz a magyar és világtörténelem tanításához.
 I—IV. Kogutowicz: Középkorai földr. atlasz.

